

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ
КАФЕДРА ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ**

**ОБЛІК, АНАЛІЗ І КОНТРОЛЬ В УПРАВЛІННІ
СУБ'ЄКТАМИ ЕКОНОМІКИ**

**ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
ХІ МІЖНАРОДНОЇ
СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

Львів, 6 листопада 2025 р.

**MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
LVIV POLYTECHNIC NATIONAL UNIVERSITY
INSTITUTE OF ECONOMICS AND MANAGEMENT
DEPARTMENT OF ACCOUNTING AND ANALYSIS**

**ACCOUNTING, ANALYSIS AND CONTROL IN THE MANAGEMENT
OF ECONOMIC ENTITIES**

**ABSTRACTS
OF THE XI INTERNATIONAL
STUDENT SCIENTIFIC CONFERENCE**

Lviv, November 6, 2025

Lviv - 2025

Облік, аналіз і контроль в управлінні суб'єктами економіки: тези доповідей XI Міжнародної студентської наукової конференції. – Львів: Національний університет «Львівська політехніка», 2025. – 156 с.

Матеріали конференції розкривають актуальні тематичні напрямки та проблемні аспекти і перспективи наукових досліджень, подані у форматі наступної структуризації: “Актуальні проблеми бухгалтерського, управлінського та податкового обліку і шляхи їх вирішення”, “Проблеми та перспективи розвитку аудиторської діяльності в Україні”, “Проблеми розвитку економічного аналізу та його застосування у прийнятті управлінських рішень на практиці”, “Шляхи реформування внутрішнього та зовнішнього контролю для подолання економічних проблем підприємств”, “Проблеми та перспективи використання інформаційних технологій в обліку, аналізу та аудиті”.

Конференція проведена з метою залучення студентів до активних науково-дослідницьких дискусій щодо обліково-інформаційного забезпечення систем управління підприємствами, організації й удосконалення фінансового, управлінського та податкового обліку, подолання проблемних питань розвитку економічного аналізу, аудиту і контролю.

**Видано за фінансової підтримки
Благодійного фонду розвитку Львівської політехніки**

Організаційний комітет:

Голова:

Яремко І. Й.

д-р екон. наук, професор

Члени:

Воскресенська Т.І.

канд. екон. наук, доцент

Бойчук А.Б.

канд. екон. наук, доцент

Гик В. В.

канд. екон. наук, доцент

Кізляк Я.Ю.

студ. 1 курсу магістратури

Вінтоняк А.А.

студ. 2 курсу магістратури

Ніколаєва В.К.

студ. 4 курсу

Батюк Д.В.

студ. 4 курсу

Левенко К.О.

студ. 4 курсу

Скварчило І.О.

студ. 3 курсу

Куліш А.С.

студ. 3 курсу

Рецензенти:

Гарасим П. М.

д-р екон. наук, професор

Бачинський В.І.

канд. екон. наук, професор

Матеріали друкуються в авторській редакції.

Відповідальний за випуск Яремко І. Й.

ЗМІСТ

Напря́м 1. *Актуальні проблеми бухгалтерського, управлінського та податкового обліку і шляхи їх вирішення*

Maj S. Analiza reakcji rynku na publikację raportu Hindenburg Research o działalności LPP SA	8
Reszka W., Kostka W. Informacyjna funkcja rachunkowości w zakresie amortyzacji	9
Бегерусь А. Б. Впровадження новацій в систему національного бухгалтерського обліку	12
Бланар-Дубініна П.О. Аутсорсинг облікових процесів в контексті інформаційної безпеки	15
Бондар Д. О. Законодавчо-нормативні аспекти обліку розрахунків із замовниками	16
Винничук Р.І Бухгалтерський облік і відображення ПДВ в умовах функціонування систем електронного адміністрування	18
Воськало І.В. Особливості обліку розрахунків з ПДВ у видавничій сфері	21
Гриб В. Я. Індикатори оцінки збутової політики підприємства	22
Грицай О.А. Глобальна трансформація фахівців з обліку і оподаткування	25
Данилюк С. Ю. Проблеми гармонізації фінансового, управлінського та податкового обліку	27
Іванішин Б.М. Спрощена система оподаткування в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення: виклики та можливості	28
Казмірук О.В. Фінансові ризики ПРАТ «ОБОЛОНЬ»	31
Кириченко С.Є. Гармонізація бухгалтерського обліку в Україні з міжнародними стандартами: виклики та можливості	33
Козиренко Я. Облік операцій з овердрафтом	35
Кріль К-А. Ю. Пільгове розмитнення автомобілів для збройних сил України: правові аспекти, проблеми та перспективи реалізації	37
Маринцевський Р. О. Облік фінансування діяльності небюджетних неприбуткових організацій	39
Марканич Ю. Р. Стратегічний управлінський облік: особливості вибору методів	42
Молдован О.П. Фінансовий результат як об'єкт бухгалтерського обліку та управління в аграрному підприємстві	46
Носуля Е. Г. Штрафи за порушення валютного законодавства: сутність, регулювання та облікове відображення	48

Петрів М.Б. Особливості застосування режиму пільгового оподаткування резидентів дія сіті	50
Пісько Ю. Організація обліку грошових коштів та грошових документів	52
Савчук А.А. Організація обліку операцій з дивідендами	56
Свірська Ю.В. Особливості обліку витрат логістичних підприємств в Україні	57
Сікірко Д.В. Роль бухгалтерського обліку у формуванні фінансової безпеки підприємства	60
Сіянко Є.А. Оподаткування суб'єктів господарювання: сучасний стан та пріоритети розвитку	63
Скварчило І. О. Організація обліку операцій із сумнівними боргами підприємства	65
Скварчило І. О. Особливості корпоративного оподаткування: Україна та досвід країн Європи	67
Сорока В. Інвентаризація - контрольна процедура в бухгалтерському обліку	69
Фесенко Д. О. Організація обліку операцій з векселями	71
Філяс Т.О. Організація обліку операцій з акредитивами	74
Хамітов Р. Р. Формування облікової політики підприємства в умовах економічної нестабільності	76
Хльобас В.Є. Актуальні питання впровадження системи бухгалтерського обліку на підприємствах	79
Цебенко Ю. Особливості облікової політики підприємства в умовах воєнного стану	81
Цегелик Б. Т. Порівняння особливостей адміністрування пдв: Україна, Польща, Німеччина	83
Цьолка В.В. Удосконалення документального оформлення операцій з товарами: перехід до електронного документообігу	86
Шевчун Т.Є. Роль ПДВ у формуванні доходів бюджету та стимулюванні інноваційного розвитку економіки України	88
Шулик І.-Л. А. Податкове навантаження як ключова економічна категорія оцінки податкової політики суб'єкта господарювання	90
Яблунівська А.Є. Організація бухгалтерського обліку перевезень на підприємстві	91

**Напря́м 2. Проблеми та перспективи розвитку
аудиторської діяльності в Україні**

Баканова Д.В. Документування та докази в аудиті: сучасні вимоги МСА і практика застосування в Україні	94
Жеребний О. Р. Сладність проведення аудиту фінансової звітності підприємств в умовах воєнного стану	96
Катуніна А. В. Інноваційні технології в аудиті: можливості, виклики та перспективи розвитку	98
Максимюк А. В. Роль і механізми впровадження аудиторського інструментарію в управлінні небанківськими фінансовими установами	100
Трофімова У. В. Проблеми та перспективи розвитку аудиторської діяльності в Україні	102
Федорович І. В. Вплив війни на якість і доступність зовнішнього аудиту в Україні	104

**Напря́м 3. Проблеми розвитку економічного аналізу та його застосування
у прийнятті управлінських рішень на практиці**

Грицай І.А. Аналіз витрат в системі управління операційною діяльністю підприємства	107
Коваленко Ю. О. Сучасні підходи до формування системи мотивації персоналу на підприємстві	109
Купчик А.В. Проблеми впливу дебіторської заборгованості на фінансову стійкість підприємства	111
Мислицький Н.І. Аналізування показників господарської діяльності як елемент управління малими та середніми підприємствами в умовах війни	114
Парникоза Л. О. Аналіз витрат і доходів як інструмент підвищення рентабельності підприємства	117

**Напря́м 4. Шляхи реформування внутрішнього та зовнішнього контролю
у контексті подолання економічних проблем підприємств**

Фірут І.М. Вдосконалення системи внутрішнього контролю дебіторської заборгованості на підприємствах	119
Щербак К.Г. Внутрішній контроль як інструмент підвищення ефективності публічних закупівель	121

Напря́м 5. Проблеми та перспективи використання інформаційних систем і технологій в обліку, аналізі та аудиті

Czarnota K. AI w rachunkowości – ocena szans i zagrożeń	124
Баран В. Б. Актуальні проблеми бухгалтерського обліку в умовах діджиталізації економіки України	126
Дерешева В. О. Аутсорсинг як інструмент оптимізації бухгалтерського обліку в умовах цифрової трансформації	129
Коротун І. А. ШІ-асистенти в аудиторських процедурах: автоматизація робочих документів і безперервний контроль якості	131
Куземчак А.А. Практичні аспекти впровадження блокчейн-рішень бухгалтерський облік підприємств	133
Лазука Т.Ю. Обробка інформації в обліку, аналізі та аудиті: порівняння ефективності використання комп'ютерних програм «microsoft excel» та «alteryx designer»	136
Лемішовський Р. В. Перспективи використання інформаційних систем і технологій для оцінки ризиків шахрайства в процесі аудиту фінансової звітності	138
Мельничук Д.В. Використання технологій BIG DATA та штучного інтелекту для впровадження ризик-орієнтованого підходу у внутрішньому аудиті підприємств	140
Моцьо Т. М. Аудит в цифрову епоху: використання штучного інтелекту	142
Поврозник А.І. Вплив інтеграції штучного інтелекту в аудиторську діяльність на виявлення шахрайства у фінансових звітах малих підприємств	144
Сегеда А.О. Проблеми та преспективи використання інформаційних систем і технологій в обліку, аналізі та аудиті	147
Скварчило І. О. Програмне забезпечення як інструмент ефективного управлінського обліку	149
Стефанів О. І. Вплив штучного інтелекту на бухгалтерський, управлінський та податковий облік: ключові проблеми та стратегії їх розв'язання	151
Цегелик Б. Т. Переваги та недоліки використання штучного інтелекту в бухгалтерському обліку	153

1. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО, УПРАВЛІНСЬКОГО ТА ПОДАТКОВОГО ОБЛІКУ І ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Май S.,

Nr. Albumu: 317161

Uniwersytet Marii Curie Skłodowskiej w Lublinie

doktor Adam Bujak,

adiunkt

ANALIZA REAKCJI RYNKU NA PUBLIKACJĘ RAPORTU HINDENBURG RESEARCH O DZIAŁALNOŚCI LPP SA

Celem wystąpienia jest przedstawienie analizy wpływu publikacji raportu Hindenburg Research na notowania LPP S.A. oraz ocena intensywności tej reakcji za pomocą miernika skumulowanej dodatkowej stopy zwrotu (ang. *Cumulative Abnormal Returns*, CAR). Hindenburg Research, znana z aktywistycznej strategii krótkiej sprzedaży, 15 marca 2024 roku opublikowała dokument, w którym zarzuciła LPP S.A. pozorne wycofanie się z rosyjskiego rynku i kontynuowanie tam działalności poprzez powiązaną spółkę Far East Services oraz pośrednie dostawy przez Kazachstan.

Na początku scharakteryzowany zostanie model działania Hindenburg Research, w tym sposób prowadzenia dochodzeń, publikowania raportów oraz strategia inwestycyjna oparta na zajmowaniu krótkich pozycji wobec spółek, które firma oskarża o nieprawidłowości. Przywołane zostaną również wcześniejsze, kontrowersyjne działania Hindenburga oraz ich wpływ na notowania i reputację analizowanych przedsiębiorstw, co pozwoli lepiej zrozumieć kontekst i mechanizmy oddziaływania publikacji tej firmy na rynek.

Kluczowym elementem wystąpienia będzie analiza reakcji rynku na publikację raportu Hindenburg Research dotyczącego LPP S.A. Omówione zostaną gwałtowne zmiany kursu akcji spółki oraz wolumenu obrotu, jak również wpływ tych wydarzeń na szersze indeksy giełdowe, zwłaszcza indeks WIG20. Przedstawiona zostanie szczegółowa metodyka badania reakcji rynku, obejmująca zarówno analizę ilościową (zmiany cen i wolumenu).

W analizie zostanie również ujęte wystąpienie zarządu LPP S.A. oraz jego oficjalna odpowiedź na zarzuty zawarte w raporcie Hindenburg Research. Omówione zostaną działania komunikacyjne spółki, ich wpływ na odbiór sytuacji przez inwestorów oraz na dalsze kształtowanie się kursu akcji. Uwzględnienie reakcji zarządu pozwoli na pełniejsze zrozumienie dynamiki

zdarzenia oraz mechanizmów, które kształtowały nastroje rynkowe w kolejnych dniach po publikacji raportu.

W dalszej części wystąpienia zostaną poruszone aspekty prawne i regulacyjne, w tym obowiązki informacyjne LPP S.A. oraz potencjalne naruszenie przepisów o manipulacji rynkowej przez Hindenburg Research. Zostanie również postawione pytanie: czy raport mógł naruszyć przepisy o manipulacji rynkowej?

Omówione zostaną reakcje organów nadzoru, działania zaradcze podjęte przez LPP S.A. i Komisję Nadzoru Finansowego, a także zaproponowana zostanie debata dotycząca roli Hindenburg Research jako sygnalisty czy spekulanta.

Celem wystąpienia jest zapewnienie kompleksowego zrozumienia wpływu raportu na LPP S.A. oraz wskazanie szerszych implikacji dla praktyk rynkowych i nadzoru regulacyjnego.

Literatura:

1. *Perepeczo, A. (2011). Analiza dodatkowych stóp zwrotu spółek sektora bankowego przejmowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie. Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu (nr 174), s. 459-468.*

Reszka W., Kostka W.

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

dr Adam Bujak – UMCS w Lublinie

INFORMACYJNA FUNKCJA RACHUNKOWOŚCI W ZAKRESIE AMORTYZACJI

Amortyzacja stanowi jedno z kluczowych zagadnień rachunkowości finansowej, będąc nie tylko elementem kosztowym, lecz także istotnym źródłem informacji dla procesu decyzyjnego w przedsiębiorstwie. Celem niniejszego referatu jest przedstawienie istoty i funkcji amortyzacji w rachunkowości, omówienie stosowanych metod oraz wskazanie różnic pomiędzy amortyzacją bilansową a podatkową w kontekście ich znaczenia informacyjnego[1, str. 101].

Amortyzacja jest procesem systematycznego i planowego rozłożenia w czasie wartości składnika majątku trwałego. Odzwierciedla utratę wartości środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych w wyniku ich użytkowania, starzenia się technologicznego lub zmian rynkowych. Kluczową

cechą amortyzacji jest to, że stanowi ona koszt, lecz nie wydatek, a więc nie powoduje wypływu środków pieniężnych. Odpowiednie ujmowanie amortyzacji ma zatem kluczowe znaczenie dla wiernego i rzetelnego obrazu sytuacji finansowej jednostki.

Dobór metody amortyzacji jest jednym z ważniejszych elementów polityki rachunkowości. Sposób rozłożenia odpisów powinien odzwierciedlać rzeczywiste tempo zużywania się danego środka trwałego oraz sposób czerpania z niego korzyści ekonomicznych. Zgodnie z ustawą o rachunkowości, jednostka ma swobodę wyboru metody amortyzacji, jednak wybrany sposób powinien zapewnić zgodność z zasadą wiernego obrazu sytuacji finansowej. Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (MSR 16) podkreślają, że metoda amortyzacji powinna jak najdokładniej odzwierciedlać faktyczne zużycie ekonomiczne środka trwałego[2, str. 122].

Amortyzacja w prawie bilansowym i podatkowym pełni odmienne funkcje i jest podporządkowana różnym celom.

- Amortyzacja bilansowa ma na celu wierne przedstawienie sytuacji finansowej przedsiębiorstwa i jego wyniku finansowego. Stosowana jest w ramach rachunkowości finansowej i podlega zasadom ustalonym w ustawie o rachunkowości.

- Amortyzacja podatkowa natomiast służy prawidłowemu ustaleniu podstawy opodatkowania i określeniu wysokości podatku dochodowego. Jej zasady określają przepisy ustaw o podatku dochodowym od osób fizycznych i prawnych.

Do głównych różnic między amortyzacją bilansową a podatkową zaliczamy:

- odmienne cele – informacyjny w przypadku rachunkowości, fiskalny w przypadku prawa podatkowego,
- różne możliwości wyboru metody i stawek amortyzacyjnych,
- odmienny moment rozpoczęcia i zakończenia amortyzacji,
- zróżnicowany katalog składników majątku podlegających amortyzacji.

Te rozbieżności prowadzą do powstania tzw. różnic przejściowych między wynikiem finansowym a dochodem podatkowym. Z punktu widzenia rachunkowości zarządczej mają one znaczenie przy analizie efektywności inwestycji i planowaniu strategii podatkowej przedsiębiorstwa[3, str. 180].

Amortyzacja, jako element rachunkowości finansowej, stanowi nie tylko techniczny mechanizm rozliczania kosztów, ale przede wszystkim źródło informacji decyzyjnej. Wpływa na:

- ocenę wartości majątku trwałego i stopnia jego zużycia,
- analizę rentowności oraz efektywności wykorzystania aktywów,

- kształtowanie wyniku finansowego i płynności przedsiębiorstwa,
- planowanie inwestycji i polityki odtworzeniowej,
- politykę podatkową i strategię finansowania działalności.

Rzetelne ujmowanie i prezentowanie amortyzacji w sprawozdaniach finansowych zwiększa przejrzystość informacji ekonomicznej i umożliwia właściwą ocenę kondycji finansowej jednostki przez interesariuszy – inwestorów, wierzycieli, menedżerów oraz organy nadzoru finansowego[4, str. 11].

Amortyzacja jest nieodłącznym elementem systemu rachunkowości, łączącym wymiar ekonomiczny, prawny i informacyjny. Właściwie stosowana, stanowi instrument umożliwiający zachowanie ciągłości i stabilności finansowej przedsiębiorstwa, a zarazem ważne narzędzie analityczne w procesie podejmowania decyzji gospodarczych.

Znajomość zasad jej naliczania oraz zrozumienie funkcji informacyjnej amortyzacji jest niezbędne zarówno dla praktyków rachunkowości, jak i dla badaczy zajmujących się analizą finansową i ekonomiczną przedsiębiorstw.

Literatura:

1. *Fiałkowska K., Amortyzacja podatkowa a amortyzacja bilansowa, Studia Prawno - Ekonomiczne, Łódź, 2011.* 2. *Kuczyńska-Cesarz A., Konsekwencje finansowe stosowania wybranych metod amortyzacji środków trwałych w gospodarce polskiej, Wojskowa Akademia Techniczna Wydział Cybernetyki, Warszawa 2019.* 3. *Michalczyk G., Wybrane aspekty bilansowego i podatkowego ujęcia amortyzacji środków trwałych, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok, 2002.* 4. *Rogowski W., Lipski M., Płynność finansowa przedsiębiorstw w Polsce, (red.) Jacek Grzywacz, szkoła główna handlowa w Warszawie, Warszawa, 2014.*

Бегерусь А. Б.,
студ. гр. БЗ/1,
Миколаївський національний аграрний університет
Науковий керівник – Потриваєва Н. В.,
д.е.н., професор, професор кафедри обліку і оподаткування

ВПРОВАДЖЕННЯ НОВАЦІЙ В СИСТЕМУ НАЦІОНАЛЬНОГО БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Функціонування національної фінансової системи неможливе без чітко організованого бухгалтерського обліку, головною метою якого є формування повної та достовірної інформаційної бази даних, що допомагає керівникам та власникам підприємств приймати обґрунтовані та ефективні управлінські рішення [1, с.221]. Підкреслюючи важливість вищезазначеного, слід розглянути актуальні новації, що запроваджуються в систему вітчизняного бухгалтерського обліку.

Одним із головних аспектів впровадження новацій в систему національного бухгалтерського обліку є адаптація його методології до галузевої специфіки обліку та звітності. Незважаючи на встановлені єдині стандарти ведення обліку та складання звітності Міністерством фінансів України, рівень контролю за дотриманням цих вимог є недостатнім. Це зумовлює розбіжності у формуванні фінансової звітності та сприяє ускладненню процесів інтеграції відповідно до міжнародних стандартів. Вирішенням цієї проблеми є цифровізація систем державного контролю, що дозволяє автоматично відслідковувати відповідність облікових операцій до стандартів [2, с.181-186].

Заслуговує на увагу активне застосування штучного інтелекту у національному бухгалтерському обліку, що дає змогу забезпечити автоматизацію рутинних завдань та підвищити ефективність облікових процесів, створюючи одночасно ризики, пов'язані з технічними збоями. Способами вирішення даної проблеми є застосування ліцензованих програм штучного інтелекту, що проходять державну верифікацію, матимуть розвинену систему кіберзахисту, містять виправлення наявних помилок і підвищений захист від збоїв [3, с. 18-30].

Із розвитком інформаційних технологій бухгалтерські системи частіше піддаються кібератакам, що можуть призвести до витоку інформації та спотворенню звітності. Саме тому необхідним нововведенням є забезпечення комплексної підтримки кіберзахисту на підприємствах, що передбачатиме використання сучасних антивірусних технологій, систем

шифрування, резервного копіювання та постійного навчання персоналу з питань безпечної роботи у цифровому середовищі [3, с. 18-30].

Досить актуальною є проблема підготовки бухгалтерських кадрів, оскільки відсутня цілісна система підвищення кваліфікації бухгалтерів, що відповідає міжнародним стандартам. Це призводить до невідповідного рівня підготовки українських фахівців до сучасних європейських вимог. Сучасний бухгалтер повинен володіти аналітичними навичками, цифровими компетенціями та розумінням міжнародних стандартів фінансової звітності. Тому доцільно впровадити безперервну систему професійного розвитку, яка буде ґрунтуватися на об'єднанні академічної освіти, практичних кейсів та ефективних онлайн-платформ щодо підвищення кваліфікаційних навичок [4, с. 22-25].

Важливим етапом інноваційного оновлення бухгалтерського обліку є широке застосування ERP-систем, хмарних платформ та інших технологій Big Data, які забезпечуватимуть інтегрування фінансової інформації між різними підрозділами підприємства, автоматизуватимуть документообіг і сприятимуть оперативному контролю за фінансовими потоками та швидкій обробці даних. Така інновація сприятиме підвищенню ефективності управління та посиленню достовірності фінансової звітності [4, с. 30-33].

Отже, впровадження новацій у систему національного бухгалтерського обліку є не тільки технічним удосконаленням, а й стратегічним процесом підвищення якості інформаційної інфраструктури. Її розвиток сприятиме забезпеченню адаптивності, прозорості та відповідності українського бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів, що є дуже важливою умовою інтеграції економіки країни у глобальний фінансовий простір.

Література:

1. Яковенко. А.О., Гнат'єва Т.М., Мельничук В.М., Світові тенденції інтеграції штучного інтелекту в бухгалтерському обліку. *Аграрні інновації*. 2024. №23. С.221-227. URL: <https://doi.org/10.32848/agrar.innov.2024.23.32>.
2. Shevchuk O., Muravskiy V. Innovative technological trends in the development of accounting and control. *Herald of Economics*. 2023. №4. p.181-197. URL: <https://doi.org/10.35774/visnyk2023.04.181>.
3. Potryvaieva, N., Palieiev, A. Accounting outsourcing as a modern effective tool of enterprise management. *Ukrainian Black Sea Region Agrarian Science*, 2023. № 27(3). p. 18-30. URL:<https://doi.org/10.56407/bs.agrarian/3.2023.18>.
4. Potryvaieva, N., Dubinina, M., Cheban, Yu., Syrtseva, S., & Luhova, O. Role of accounting and control system in taxation of agricultural enterprises under martial law. *Ukrainian Black Sea Region Agrarian Science*, 2025. 29(2), 22-33. doi: 10.56407/bs.agrarian/2.2025.22.

Бланар-Дубініна П.О.,
студ. гр. ІС2/1, ВСП «Технологічно-економічний фаховий коледж»
Миколаївський національний аграрний університет.
Науковий керівник – Дубініна М.В.,
д.е.н., професор, завідувачка кафедри обліку і оподаткування МНАУ

АУТСОРСИНГ ОБЛІКОВИХ ПРОЦЕСІВ В КОНТЕКСТІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

Аутсорсинг облікових процесів у цифровій економіці розглядається як інструмент підвищення ефективності управління та оптимізації ресурсів підприємства. Його суть полягає у делегуванні частини бухгалтерських функцій зовнішнім виконавцям, які мають спеціалізовані знання, сучасні технології та програмне забезпечення [2]. Такий підхід дозволяє підприємствам зосередитися на стратегічних напрямках розвитку, зменшити витрати на персонал і забезпечити адаптивність до змін бізнес-середовища. Зростання популярності аутсорсингу в Україні пов'язане з поширенням хмарних сервісів і систем автоматизації, які спрощують інтеграцію між замовником і виконавцем.

Паралельно із цифровізацією облікових процесів актуалізується проблема інформаційної безпеки. Делегування облікових функцій зовнішнім структурам створює ризики витоку комерційної, фінансової чи персональної інформації. Основними загрозами є кібератаки, несанкціонований доступ до баз даних, фішингові атаки, порушення протоколів автентифікації та недбалість персоналу [1]. Уразливість системи посилюється у разі використання недостатньо захищених хмарних платформ або неналежного управління доступом до даних.

Для зниження зазначених ризиків підприємствам необхідно впроваджувати комплексну політику інформаційної безпеки, що охоплює технічні, організаційні й правові інструменти. До технічних належать багаторівневе шифрування, системи резервного копіювання, моніторинг активності користувачів і сертифіковане програмне забезпечення. Організаційні заходи передбачають регламентацію прав доступу, навчання персоналу, аудит операцій та підписання угод про конфіденційність. Правовий аспект включає дотримання законодавства про захист персональних даних і комерційної таємниці [2].

Розроблення політики інформаційної безпеки в контексті аутсорсингу має базуватися на ризик-орієнтованому підході. Він передбачає ідентифікацію критичних інформаційних активів, оцінку їх вартості для

підприємства, визначення потенційних загроз і розроблення процедур реагування. Ефективним є використання міжнародних стандартів, зокрема ISO/IEC 27001, які забезпечують системне управління безпекою даних і контроль доступу до інформаційних ресурсів [3].

Ключовим елементом ефективної системи безпеки є формування культури інформаційної відповідальності всередині організації. Навіть найсучасніші технологічні засоби не гарантують повного захисту без усвідомленої участі персоналу. Регулярне навчання працівників, аудит безпечності операцій і розроблення чітких процедур зберігання та передавання даних створюють основу стабільних взаємовідносин між підприємством і виконавцем.

Раціональне поєднання економічних переваг аутсорсингу з належним рівнем інформаційного контролю забезпечує стійкість і конкурентоспроможність бізнесу. Підприємства, які впроваджують інтегровані системи інформаційної безпеки, не лише мінімізують ризики втрати даних, а й підвищують довіру партнерів, інвесторів і користувачів фінансової звітності. Саме баланс між економічним ефектом і захищеністю інформаційних потоків визначає перспективи розвитку аутсорсингу облікових процесів у цифровому середовищі.

Ефективне використання аутсорсингу облікових процесів у цифровому середовищі можливе лише за умови поєднання економічної доцільності з надійним інформаційним захистом. Система управління аутсорсинговими відносинами має базуватися на принципах прозорості, контролю та взаємної відповідальності сторін. Впровадження ризик-орієнтованого підходу, стандартизованих процедур безпеки та культури інформаційної відповідальності є передумовою підвищення довіри до облікових даних і зниження ймовірності фінансових порушень.

Література:

1. Чижевська Л. В., Вигівська І. М., Дикий А. П., Скакун А. С. *Професійна діяльність бухгалтера: аутсорсинг, ризики, захист інформації* : монографія. Житомир : ЖДТУ, 2017. 403 с.
2. Качан Я. В., Кравченко П. М. *Проблеми використання аутсорсингових послуг в Україні та шляхи їх вирішення. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування. 2023. Т. 34, № 1. С. 46–51. DOI: 10.32782/TNU-2663-6468/2023.1/09.*
3. Мірошниченко О. В., Черкасова С. О., Каторська І. В. *Аутсорсинг як один із перспективних напрямків функціонування підприємств в Україні. Вісник Сумського державного університету. Серія «Економіка». 2022. № 1. С. 22–30.*

Бондар Д. О.,
студ. гр. ЗОІО2401м,
Сумський національний аграрний університет
Науковий керівник - Назаренко І. М.,
д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку і податкування

ЗАКОНОДАВЧО-НОРМАТИВНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ ІЗ ЗАМОВНИКАМИ

У сучасних умовах господарювання правильна організація обліку розрахунків із замовниками є важливим чинником забезпечення стабільності діяльності підприємства. Розрахунки з контрагентами становлять основу фінансових відносин, а їх своєчасне відображення та контроль забезпечують достовірність облікових даних і фінансової звітності. Відповідно, законодавчо-нормативні акти відіграють ключову роль у врегулюванні даних процесів. Регулювання обліку розрахунків із замовниками здійснюється на основі нормативної бази, яка має чітку ієрархічну побудову та складається з чотирьох рівнів.

Вищий рівень займають нормативні документи першочергової переваги, що домінують над іншими. До них відносять: Цивільний кодекс України, що визначає основи регулювання відносин, що є результатом взаємодії підприємства з його контрагентами; Податковий кодекс України, який закріплює основи системи оподаткування, регламентуючи перелік податків і зборів, порядок їх адміністрування та визначаючи права і обов'язки платників і органів контролю.

Також до даної групи доцільно включити Закон України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб» визначає правові та організаційні засади діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб [2]. Основою нормативної бази даного рівня також є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Цей Закон визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні. Законодавчий документ поширюється на всіх юридичних осіб, незалежно від їх організаційно-правових форм і форм власності [1].

Другий рівень законодавчо-нормативного регулювання становлять НП(С)БО, затверджені Міністерством фінансів України, які застосовуються для врегулювання розрахунків у даній сфері. Основним із них є НП(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість», що визначає методологічні засади формування та відображення в бухгалтерському

обліку і фінансовій звітності інформації щодо розрахунків із замовниками. Також додатковими джерелами, що можуть використовуватися в процесі регулювання даного питання є НП(С)БО 1, НП(С)БО 15, НП(С)БО 16, що становлять методологічну основу для визначення формування в обліку інформації про нараховані доходи та понесені витрати підприємства.

Третій рівень нормативного регулювання представлений методичними рекомендаціями галузевого характеру, положеннями, підзаконними актами, інструкціями та постановами. До основних з них належать: Положення про ведення касових операцій у національній валюті України; Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, що визначає порядок оформлення первинних документів та облікових регістрів, правила виправлення помилок і організацію документообігу; Інструкція щодо застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій та інші підзаконні акти.

Четвертий, завершальний рівень регулювання передбачає формування внутрішніх документів, що визначають особливості ведення обліку зобов'язань за дебіторами. Вони розробляються з урахуванням організаційно-економічної специфіки, форми власності та характеру діяльності конкретного підприємства. До таких документів належить облікова політика підприємства – документ, у якому закріплюються основні принципи та методи ведення обліку; робочий план рахунків – перелік рахунків, що визначає порядок відображення господарських операцій та їх класифікацію; первинні документи – форми, розроблені бухгалтерською службою та затверджені керівником, які є підставою для обліку та фіксації розрахунків із дебіторами.

Такі внутрішні документи призначені для використання всередині підприємства, враховують його специфіку та забезпечують належну організацію обліку дебіторської заборгованості.

Отже, питання розрахунків із замовниками регулюється широким колом нормативно-правових актів. Здатність правильно орієнтуватися у цій законодавчій базі, яка подекуди містить суперечливі положення, забезпечує належну організацію бухгалтерського обліку та своєчасне проведення аналізу розрахунків із контрагентами.

Література:

- 1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України № 996-XIV, редакція від 03.09.2024. URL: <https://surl.li/trzfou>.*
- 2. Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб : Закон України № 4510-IX від 19.06.2025. URL: <https://surl.li/mygfbr>.*

Винничук Р.І.,

студ.гр.31

спеціальності «Облік і оподаткування»

ВСП «Тлумацький фаховий коледж ЛНУП»

Науковий керівник-Дуда Г.Б

к.е.н., викладач облікових дисциплін

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК І ВІДОБРАЖЕННЯ ПДВ В УМОВАХ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМ ЕЛЕКТРОННОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

Головною метою електронної реформи справляння податку на додану вартість (ПДВ) в Україні є відновлення справедливості у податковій системі. Це передбачає ліквідацію фіктивних підприємств, «податкових ям», «скруток», конвертаційних центрів і різних схем мінімізації податкових зобов'язань, а також посилення боротьби з ухиленням від сплати податку шляхом удосконалення адміністрування. Реформа спрямована на усунення корупційних ризиків, зменшення адміністративного тиску з боку податкових органів, а також спрощення процедур нарахування та сплати ПДВ для сумлінних платників податків.

Доведено, що цифровізація процесів оподаткування сприяє підвищенню прозорості та відкритості податкових операцій. Результати цифрової трансформації вже демонструють позитивні зміни — збільшується обсяг податкових надходжень до бюджету, підвищується рівень дисципліни платників, зменшується кількість зловживань у сфері ПДВ. Зростання рівня цифрової зрілості податкової системи поступово трансформує податкові органи й бізнес у єдину адаптивну цифрову платформу, що забезпечує швидку взаємодію між державою та платниками.

В Україні функціонує Система електронного адміністрування ПДВ (СЕА ПДВ), яка є інструментом автоматизованого обліку сум податку, сплаченого та задекларованого кожним платником. Кожному суб'єкту господарювання відкривається електронний рахунок у системі Державної казначейської служби, через який здійснюються всі операції зі сплати податку. Облік ведеться в розрізі кожного платника, що дозволяє запобігати фіктивному відшкодуванню ПДВ та штучному формуванню податкового кредиту.

Одним із ключових елементів електронного адміністрування є Єдиний реєстр податкових накладних (ЄРПН). Податкові накладні, складені платниками, обов'язково реєструються в цьому реєстрі у визначені

законодавством строки. Лише після реєстрації податкова накладна надає право на податковий кредит. Такий підхід забезпечує прозорість і контрольованість усіх операцій з ПДВ та мінімізує людський фактор у процесі адміністрування податку.

У бухгалтерському обліку операції з ПДВ відображаються згідно з чинними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, зокрема П(С)БО 3 «Звіт про фінансові результати» та П(С)БО 15 «Дохід». Підприємства ведуть облік податкових зобов'язань і податкового кредиту з використанням рахунку 641 «Розрахунки за податками», субрахунку 6412 «Розрахунки з податку на додану вартість». На цьому рахунку узагальнюється інформація про суми нарахованого, сплаченого або відшкодованого податку.

В умовах функціонування електронного адміністрування бухгалтер повинен забезпечити повну відповідність даних бухгалтерського обліку та податкової звітності з інформацією, що міститься у СЕА ПДВ. Для цього важливо своєчасно реєструвати податкові накладні, контролювати залишки коштів на електронному рахунку, а також проводити звірки даних між бухгалтерським обліком і системою електронного адміністрування.

Разом із позитивними аспектами, система електронного адміністрування має і певні проблемні питання. До основних недоліків відносять технічні збої в роботі реєстру податкових накладних, затримки з відшкодуванням податку, недостатню зручність користування інтерфейсом системи, а також складність окремих процедур для малих підприємств. Крім того, іноді виникають ситуації блокування податкових накладних за формальними ознаками ризиковості, що створює додаткові труднощі для платників.

З метою підвищення ефективності функціонування системи електронного адміністрування ПДВ доцільно вдосконалити програмне забезпечення, розширити функціональні можливості автоматичної перевірки накладних, спростити процедуру розблокування документів, а також забезпечити постійне оновлення довідкової інформації. Перспективним напрямом є інтеграція СЕА ПДВ із бухгалтерськими програмами підприємств, що дозволить мінімізувати ручне введення даних і знизити ризики помилок.

Отже, запровадження електронного адміністрування ПДВ стало важливим етапом у реформуванні податкової системи України. Цифровізація облікових процесів забезпечила прозорість руху податку, посилила контроль за справлянням ПДВ та сприяла зростанню довіри між бізнесом і державою. Надалі розвиток системи повинен бути спрямований

на підвищення її ефективності, автоматизацію обміну інформацією та створення максимально зручного середовища для сумлінних платників податків.

Література:

1. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI із змінами та доповненнями. URL: <https://tax.gov.ua/nk>.
2. Льяшенко В. А. Удосконалення системи адміністрування податкових платежів до державного бюджету. Ефективна економіка. 2013. № 4. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1953>
3. Клепанчук О. Ю. Удосконалення механізмів адміністрування податкових платежів в умовах фінансової підтримки розвитку малого бізнесу. Науковий вісник НЛТУ України. Серія економічна. 2017. Випуск 27, № 2. С. 140–145.
4. Електронне оподаткування: сутність та перспективи застосування / за заг. ред. П. В. Мельник. Ірпінь : НУДПС України, 2010. 332 с.
5. Новицький А. М. Правове регулювання інституціоналізації інформаційного суспільства в Україні: монографія. Ірпінь : НУДПС України, 2011. 444 с.
6. Матвейчук Л. О. Державне управління оподаткуванням у процесі розвитку інформаційного суспільства: теоретичні аспекти. Вісник НАДУ. 2014. № 1. С. 18–24.
7. Андрущенко В. Л. Адміністрування податків і платежів : навчальн. посіб. Ірпінь : УДФСУ, 2018. 314 с. URL: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/2863/3/3087_IR.pdf
8. Синютка Н. Г., Курило О. Б., Побурко О. Я. Аналіз фіскальної ефективності системи електронного адміністрування ПДВ в Україні. Ефективна економіка. 2020. № 6. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/6_2020/78.pdf
9. Оніщенко Г. Адміністрування податку на додану вартість в Україні: проблеми та перспективи розвитку. Фінансовий простір. 2020. №3(39). С. 195-204.

Воськало І.В.,

студ. гр. ОП-21

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Воськало Н. М.,

к.е.н., доцент кафедри обліку та аналізу

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПДВ У ВИДАВНИЧІЙ СФЕРІ

Незважаючи на військові дії в Україні, видавнича галузь продовжує розвиватися та демонструвати фінансове зростання, зокрема за підсумками I кварталу 2024 року 19 з 22 великих видавців України його демонструють. Найбільшими видавцями є: Клуб сімейного дозвілля, Видавництво Старого Лева, Наш формат, Ранок, Видавничий дім «Освіта» [1].

В Україні для видавництва книжок діють пільги із оподаткування ПДВ, зокрема це стосується як газет, так і всіх книжок українського видавництва не лише друкованих, а й електронних. При реалізації книжкової продукції вона звільняється від оподаткування ПДВ (тобто, до вартості продукції не додається 20-відсоткова націнка у вигляді ПДВ, проте по такій продукції не відшкодовується податковий кредит із ПДВ). Часто виникає ситуація, коли видавництво продукує різноманітну продукцію, частина якої має пільги в оподаткування ПДВ, а інша – ні. При застосуванні пільги з оподаткування видавництва повинні враховувати яку суму податкового кредиту з ПДВ відносити до видавництва книг, а яку - до інших операцій. У такому випадку податковий кредит необхідно розподілити між цими операціями. Прикладами таких операцій може бути електроенергія для друку, купівля обладнання тощо. Тобто, якщо крім книжок друкуються ще, наприклад календарі, ділові щоденники, то податковий кредит доведеться розподіляти пропорційно до обсягу одних і інших операцій.

Відповідно до статті 197.1.25 ПКУ від оподаткування ПДВ звільняються друкування і розповсюдження книг вироблених в Україні. Видавництва, крім книжок, можуть друкувати і іншу продукцію: блокноти, ділові щоденники тощо. Якщо на підприємстві є різні види операцій, які підлягають оподаткуванню та не підлягають, то податковий кредит між ними повинен бути розподілений відповідно до обсягів виробництва одного чи іншого виду готової продукції [2].

Розрахунки з бюджетом, й зокрема по ПДВ, обліковуються на окремому субрахунку 641 рахунку. З метою накопичення інформації про суму податкового кредиту видавництва, що має «подвійне призначення»

(пільгове та не пільгове) доцільно відкрити додатковий субрахунок 645 «Податковий кредит із ПДВ, який підлягає розподілу». Протягом місяця на ньому накопичуватиметься інформація про загальну суму податкового кредиту, а по його закінченні «пільгова» сума податкового кредиту списуватиметься на витрати підприємства (пропонуємо робити списання на рахунок 901 «Собівартість реалізованої готової продукції»), а «непільгова» - в дебет рахунку 641, що відображатиме податковий кредит із ПДВ до відшкодування.

Також для коректного розподілу податкового кредиту доцільно використати Відомість розподілу податкового кредиту на податкових пільг, у якій відображати суми реалізації по оподатковуваним та звільненим операціям, розрахунок їх співвідношення, а також розподіл податкового кредиту на наданий та пільговий (котрий не відшкодовується підприємству).

Література:

1. *Дивіться рейтинг найприбутковіших видавництв та книгарень України за останні 3 роки.* URL: <https://life.liga.net/rozvagy/news/dyvitsia-reitynh-naiprybutkovishykh-vydavnytstv-ta-knyharen-ukrainy-za-ostanni-3-roky>
2. *Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

Гриб В. Я.,

студ. гр. ОПМ-21,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Олег СКАСКО,

д.е.н., професор кафедри обліку та аналізу

ІНДИКАТОРИ ОЦІНКИ ЗБУТОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

Механізми управління збутом виражають собою сукупність взаємопов'язаних інструментів, підпорядкованих ключовій меті – оптимізації управління запасами. У ринкових умовах господарювання важливо забезпечити максимальну віддачу від збутової діяльності шляхом збільшення доходу, рентабельності та зростання частки підприємства на ринку, щоб сформувати їх конкурентоспроможність. З огляду на це застосування нових методів і напрямів збутової діяльності, а відтак і оцінка ефективності цих заходів набуває особливої актуальності.

Оцінюючи збутову політику підприємства доречно сконцентруватися на наступних методах:

- метод порівняння, який передбачає порівняння показників, що характеризують збут, за різні періоди часу, їх зіставлення з показниками найбільших конкурентів або з лідером ринку тощо;

- формально-логічний метод, при застосуванні якого методом анонімного опитування (фахівців галузі, покупців) можна визначити слабкі і сильні сторони продукції підприємства, його конкурентів, інтереси покупців у видах та якості майбутніх покупок;

- математичний, що завдяки застосуванню моделей збільшить розкриття даних про потреби ринку та його перспективи, про вплив наявних чи протенційних зовнішніх факторів;

- коефіцієнтний метод тощо.

Вказані методи забезпечать оцінку системи збуту (реалізації продукції), а саме: обсяги реалізації, динаміку доходів і витрат, прибутковості, стану цінової політики, попиту за видами продукції.

Розглянемо ці методи оцінки через призму різних індикаторів (див. табл. 1).

Таблиця 1

Індикатори оцінки ефективності збутової політики

Індикатор	Формула	Показники та їх характеристика
1	2	3
індикатори ринкових часток		
Частка на ринку держави, %	$Ч = \frac{OP_i}{\sum OP_y}$	OP _i – обсяг реалізації індивідуально підприємством OP _y – обсяг реалізації усіма підприємствами в межах країни
Темп приросту збутових витрат	$ЗВ\% = \frac{B_1 - B_0}{B_0} \times 100\%$	B ₁ – збутові витрати поточного року B ₀ – збутові витрати попереднього року
Темп приросту ринкової частки	$Тпр = \frac{Ч_б - Ч_{пр}}{Ч_{пр}} \times 100\%$	Ч _б - Ринкова частка базового року Ч _{пр} - Ринкова частка попереднього року
індикатори ефективності збутових витрат		
Темп приросту збутових витрат	$Тзв = \frac{Зв_1 - Зв_2}{Зв_2} \times 100\%$	Зв ₁ - збутові витрати базового року Зв ₂ - збутові витрати попереднього року
Частка витрат на збут у валовій реалізації	$Чвз = \frac{P}{B_3} \times 100\%$	P – валова реалізація продукції B ₃ - витрати на збут
Збутова місткість витрат	$Мв = B_3 \setminus P$	B ₃ - витрати на збут P – валова реалізація продукції
Рентабельність витрат на маркетинг та збут	$Рм = \frac{Пр}{Мв}$	Пр - прибуток від реалізації Мв – маркетингові витрати

1	2	3
Коефіцієнт зростання реалізації від витрат, %	$K_{пр} = T_{Зр} / T_{Зв} \times 100\%$	$T_{Зр}$ - темп зростання обсягу реалізації $T_{Зв}$ - темп зростання маркетингових витрат
індикатори прибутковості збутової діяльності		
Темп зростання прибутку від реалізації	$T_{п} = Пб - Ппр / Ппр \times 100\%$	$Пб$ - Прибуток від реалізації базового року $Ппр$ - прибуток від реалізації попереднього року
Темп зростання дебіторської заборгованості	$T_{д} = Дб - Дпр / Дпр \times 100\%$	$Дб$ - дебіторська заборгованість базового року $Дпр$ - дебіторська заборгованість попереднього року
Показник зростання доходів від додатково вкладених витрат на збут	$До = Дд / Дв$	$Дд$ = відсоткова динаміка зростання доходів від збуту, % $Дв$ = відсоткова динаміка витрат на збут, %
Рентабельність продажу	$Рпр = П / В \times 100\%$	$П$ - прибуток $В$ - виручка
Обсяг прибутку від реалізації на одного працівника, що задіяний у збуті ($Ппр$)	$Ппр = Пр / Кпр$	$Пр$ - прибуток від реалізації $Кпр$ - кількість задіяних у реалізації працівників

Отже, для оцінки збутової політики підприємства необхідно застосувати різні методи та багато кількісних індикаторів, що в сукупності і розкриє ефективність цієї політики.

Література:

1. Музичка Є.О. Оцінка ефективності збутової діяльності торговельних підприємств / Є.О. Музичка // Економічний часопис XXI. – 2013. – № 11-12 (2). – С. 64 – 67. 2. Мороз О.В. Системні фактори ефективності логістичної концепції збуту на підприємствах: монографія / О.В. Мороз, О.В. Музика. – Вінниця: УНІВЕРСУМ, 2007. – 166 с. 3. Сакун А.Ж. Логістичне забезпечення організації збутової діяльності / А.Ж. Сакун // Таврійський науковий вісник: Зб. наук.пр. – Херсон: Херсонський державний аграрний університет. – 2010. – Вип. 72. – С. 230–236.

Грицай О.А.,
студ. гр. ОП-11,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Грицай О.І.,
к.е.н., доцент кафедри обліку та аналізу

ГЛОБАЛЬНА ТРАНСФОРМАЦІЯ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ

Попри свою багатовікову історію, професія бухгалтера залишається надзвичайно затребуваною. Це пояснюється тим, що жодне підприємство, навіть найменше, не може обійтися без фахівця з обліку, що гарантує стабільний попит на ринку праці. Водночас, це сфера, що вимагає високої кваліфікації. Сучасний бухгалтер повинен володіти глибокими знаннями не лише в обліку, але й в економіці, менеджменті та інформаційних технологіях, а також бездоганно орієнтуватися у профільному законодавстві. Вимоги до фахівців, їхні завдання та характер роботи постійно змінюються, особливо зараз, в епоху динамічного розвитку та цифрової трансформації економіки.

Сучасний фахівець з обліку та оподаткування - це вже не просто "людина-рахівник" чи ретельний зберігач реєстрів, а стратегічний партнер бізнесу, активний рушій зростання, який надає цінні інсайти для керівництва.

Традиційних навичок у сфері фінансів та обліку вже недостатньо у світі, що швидко автоматизується. Організації очікують фахівця, що буде не лише вести облік, а й робити внесок у ширший бізнес-наратив.

Зростання ролі автоматизації та штучного інтелекту фундаментально змінило традиційні завдання. Рутинна, основана на правилах робота (наприклад, введення даних, звірка транзакцій, виявлення аномалій) все частіше виконується інтелектуальними машинами. Вивільнення часу від рутинних операцій уможливило зосередитися на діяльності з вищою цінністю: комплексному аналізі, стратегічному плануванні та управлінні ризиками.

Для забезпечення кар'єрної актуальності та становлення стратегічним партнером, необхідно закрити ключові прогалини у навичках: аналітика даних (Data Analytics), Microsoft Power BI та Tableau, перехід до прогнозування; інструменти Excel. Для глибших можливостей аналізу великих наборів даних корисно мати базові навички програмування, зокрема Python.

Фактори Екологічного, Соціального та Корпоративного Управління (ESG) стають центральними для інвестиційних рішень та корпоративної стратегії. Знання ESG швидко стає лідерським диференціатором. Фінансові професіонали повинні розуміти ключові метрики (наприклад, звітність про викиди вуглецю, показники DEI, індикатори управління) та забезпечувати прозорість, аудитороздатність та суттєвість цих розкриттів.

Освіта у сфері фінансів та обліку відкриває двері до широкого спектра посад у секторах Professional (наприклад, фінанси та облік, бізнес-адміністрування, людські ресурси) та Digital (аналіз даних). Розвиток може бути вертикальним (бухгалтер - провідний бухгалтер - головний бухгалтер) або горизонтальним, у суміжних галузях:

- корпоративний облік, податкове планування, аудит та надання впевненості;
- управлінський облік, корпоративні фінанси, стратегічне планування;
- фінансовий аналіз, інвестиційний банкінг, управління портфелем інвестицій, дослідження ринку;
- спеціалізований консалтинг: податкове консультування (зокрема, міжнародне оподаткування та трансфертне ціноутворення).

Бухгалтери сьогодні мають можливість самостійно обирати формат кар'єри: працювати у штаті, співпрацювати з клієнтами на аутсорсингу або будувати власний консалтинговий бізнес.

Актуальність професії в Україні підтверджується аналізом ринку праці, що демонструє зростання середньої заробітної плати бухгалтера. Міжнародно визнані сертифікати є ключем до підвищення професійного авторитету, демонструють експертизу та знання міжнародних стандартів. Вони високо цінуються роботодавцями і суттєво впливають на кар'єрну траєкторію. В Україні особливо цінуються дипломи та сертифікати, пов'язані з Міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ) (наприклад, ACCA, DipIFR або ICFM/DipIFRS, CFA та FMVA), оскільки компанії активно шукають фахівців, які володіють цими стандартами.

Література:

1. Гуцалюк О. М. *Сучасний бухгалтер: його місце та роль в світі*. URL: <http://intkonf.org/gutsalyuk-omsuchasniy-buhgalter-yogorol-ta-mistse-v-sviti>
2. *Міжнародний кодекс етики професійних бухгалтерів*. URL: <https://www.ethicsboard.org/publications/mizhnarodniy-kodeks-etiki-profesiynikh-bukhgalteriv>
3. О. Білоус *Еволюція професії бухгалтер: сучасний стан та майбутнє* // Галицький економічний вісник URL: https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/48259/2/GEJ_2024v91n6_Bilous_O-Evolution_of_the_accountant_81-86

Данилюк С. Ю.,
студ. гр Ф – 31,
Галицький фаховий коледж
імені В'ячеслава Чорновола.
Науковий керівник - Оверко В. В.,
викладач економічних дисциплін

ПРОБЛЕМИ ГАРМОНІЗАЦІЇ ФІНАНСОВОГО, УПРАВЛІНСЬКОГО ТА ПОДАТКОВОГО ОБЛІКУ

Сучасна система бухгалтерського обліку в Україні поєднує три взаємопов'язані складові: фінансовий, управлінський та податковий облік. Кожен із них має власне призначення, об'єкти й користувачів інформації. Проте відсутність єдиної методичної основи призводить до розбіжностей у даних, що негативно впливає на достовірність звітності та ефективність управлінських рішень [1].

Однією з ключових проблем є недостатня узгодженість нормативно-правової бази. Податковий облік орієнтується передусім на фіскальні інтереси держави, тоді як фінансовий — на інформаційні потреби інвесторів та власників. Через це виникають відмінності у визнанні доходів і витрат, оцінці активів та формуванні фінансового результату [2].

Важливим чинником, що ускладнює гармонізацію, є часті зміни податкового законодавства, які потребують постійного коригування облікової політики підприємств. Це призводить до дублювання облікових процедур, зростання трудомісткості та помилок у звітності [2]. Крім того, відсутність уніфікованих підходів до обліку окремих видів діяльності, зокрема інноваційної, зумовлює невідповідність даних національного обліку міжнародним стандартам [1]. Нерідко облікова інформація формується не для управлінських потреб, а для виконання податкових вимог, що спотворює її аналітичну цінність.

Для підвищення рівня гармонізації необхідно забезпечити єдність принципів облікової політики, стандартизувати методи оцінки та відображення господарських операцій, а також розширити застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності. Важливо також посилити роль управлінського обліку як внутрішнього інструменту прийняття рішень, що базується на достовірних фінансових даних [2].

Гармонізація фінансового, управлінського та податкового обліку є важливою умовою підвищення ефективності управління підприємством і прозорості фінансової звітності. Основними перешкодами залишаються

недосконалість законодавчого регулювання, розбіжності у методах ведення обліку та орієнтація податкових норм на фіскальні цілі. Подальший розвиток системи можливий шляхом удосконалення нормативної бази, адаптації міжнародних стандартів і впровадження сучасних інформаційних технологій.

Література:

1. Підлубна В. А. *Актуальні проблеми бухгалтерського, управлінського та податкового обліку і шляхи їх вирішення. Institutional Repository Dnipro University of Technology Angular :: Home. URL: <https://ir.nmu.org.ua/server/api/core/bitstreams/f0d7af1e-8063-4ab0-85d0-c4806a7af0bb/content>*. 2. Корват О. В. *Удосконалення нормативно-правового забезпечення обліку інноваційної діяльності. Право та інновації. URL: <https://pti.org.ua/ndipzir/uk/article/view/1157/837>*.

Іванішин Б.М.,

студ. гр. 31

спеціальність «Облік і оподаткування»

ВСП «Тлумацький фаховий коледж ЛНУП»

Науковий керівник – Дуда Г. Б.

к.е.н., викладач облікових дисциплін

СПРОЩЕНА СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ

Діюча в Україні система оподаткування, що передбачає сплату низки загальнодержавних і місцевих податків, створює значне навантаження на платників. Це особливо ускладнює діяльність малого бізнесу, який не може конкурувати з більшими підприємствами. З метою підтримки таких суб'єктів держава запровадила спрощену систему оподаткування, що передбачає сплату одного податку — єдиного, замість кількох (п. 291.2 ст. 291 ПКУ).

Верховний Суд зазначає, що спрощена система не звільняє підприємців від виконання податкових зобов'язань, а лише змінює порядок їх сплати, встановлюючи спрощені умови обліку й звітності. Науковці підкреслюють, що цей режим сприяє розвитку малого бізнесу, забезпечує гнучкість переходу між групами та узгоджує податкове навантаження з реальними можливостями підприємців.

Спрощена система поділяє платників на чотири групи, критерії розмежування яких — вид діяльності, обсяг доходу та кількість працівників (ст. 291 ПКУ). Сільськогосподарські виробники виділені в окрему — четверту групу. ФОП і юрособи на загальній системі сплачують 18 % податку, тоді як платники третьої групи — 3 % (з ПДВ) або 5 % (без ПДВ). Для першої та другої груп ставки визначають місцеві ради в межах, установлених Податковим кодексом.

Переваги спрощеної системи очевидні: зниження податкового навантаження, простіший облік доходів, єдина форма звітності, можливість вибору щодо ПДВ. Водночас науковці відзначають і недоліки — обмеження видів діяльності, вимоги щодо готівкових розрахунків, а також використання системи в схемах мінімізації податків, що потребує її подальшого вдосконалення.

Після запровадження воєнного стану 24 лютого 2022 року ухвалено Закон №2120-IX від 15.03.2022, який тимчасово змінив умови спрощеної системи. Зокрема, з квітня 2022 року платники першої та другої груп отримали право не сплачувати єдиний податок. Проте така повна свобода вибору призвела до ризику зменшення надходжень до бюджету, оскільки навіть ті, хто продовжував працювати й отримувати прибуток, могли не сплачувати податок. Раціональнішим було б пов'язати це право з фактом отримання доходу або розташуванням бізнесу на територіях бойових дій.

Ключовою новелою стало запровадження ставки 2 % від доходу для платників третьої групи — незалежно від розміру прибутку та кількості працівників. Цей режим, по суті, є особливою формою третьої групи. Водночас обмежено коло видів діяльності, які можуть його застосовувати (зокрема, заборонено валютні операції, торгівлю підакцизними товарами, діяльність фінансових установ тощо). Такі платники не можуть бути платниками ПДВ, оскільки їх операції не є об'єктом його оподаткування. Реєстрація платника ПДВ на цей час не анулюється, а лише призупиняється.

Для 2-відсоткової групи встановлено місячний податковий період, а перехід на неї спрощено — достатньо подати заяву до податкової. Після завершення воєнного стану платники автоматично повертаються до тієї системи, на якій перебували раніше.

Водночас виникають спірні питання: відсутня чітка норма щодо врахування доходу, отриманого під час воєнного стану, до річних лімітів після його завершення. Це може спричинити втрату права на спрощену систему. Також перехід на ставку 2 % може бути не вигідним для тих, хто працює з ПДВ — вони втрачають право на податковий кредит за придбані

з ПДВ товари. Для бізнесів із низькою маржинальністю податок 2 % з обороту також може стати надмірним.

Лібералізація спрощеної системи під час війни дала змогу користуватися цим режимом навіть великим підприємствам, що підтримало економіку. Проте в плані післявоєнного відновлення України використання цього механізму не передбачено. Більше того, згідно з Меморандумом між Україною та МВФ, з 1 липня 2023 року ставка 2 % мала бути скасована, а платники повернуті до довоєнного режиму оподаткування.

Література:

1. Галабурда А. С., Шевченко С. О. Податкова політика в умовах воєнного стану. *Економічний вісник університету*. 2022. Вип. 54. С. 123-130.
2. Ісаєва Н. К. Оподаткування в Україні в умовах воєнного стану: організаційноправові питання. *Правова держава*. 2024. Вип. 35. С. 490-498.
3. Масленніков Є. І., Гусєв А. О. Податок на додану вартість в Україні: поточний стан та шляхи реформування. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2021. Вип. 5. С. 35-38.
4. Нікітішин А. О. Податкова політика в умовах воєнного стану. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія : Економічні науки. 2023. № 1. С. 145-149.
5. Томнюк Т. Л., Табенська Ю. В. Податкова політика України під час війни: особливості реалізації та перспективи трансформації. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2023.
6. Тучак Т. В. Спрощена система оподаткування в Україні: сучасний стан та перспективи реформування. *Ефективна економіка*. 2024. № 5. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2024_5_77.
7. Чугунов І., Макогон В. Бюджетно-податкова політика в умовах невизначеності. *Scientia Fructuosa*. 2023. № 4. С. 19-31.
8. Макроекономічні показники. Національний банк України. Офіційний сайт. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/macroindicators>.

Казмірук О.В.,
студ. гр. МЕ-210,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Литвиненко Н.О.,
к.е.н., доцент кафедри обліку та аналізу

ФІНАНСОВІ РИЗИКИ ПРАТ «ОБОЛОНЬ»

Приватне акціонерне товариство «Оболонь», як один із найбільших виробників напоїв в Україні, функціонує у динамічному та висококонкурентному середовищі, що породжує низку фінансових ризиків. Успішне управління цими ризиками є критично важливим для забезпечення фінансової стійкості, прибутковості та інвестиційної привабливості компанії.

Крім потреби управління ризиками задля ефективного функціонування товариства, воно, як суб'єкт господарювання, який підпадає під критерії кваліфікації його великим підприємством, зобов'язане розкривати:

– «політику підприємства щодо управління операційними та фінансовими ризиками (ринковий ризик, кредитний ризик, ризик ліквідності) з описом їхнього впливу на діяльність підприємства, а також підходів або інструментів, які використовуються ... для зменшення впливу таких ризиків на його діяльність» [1].

– «характер та величину ризиків, пов'язаних з фінансовими інструментами, до яких є вразливим протягом ... та на кінець звітного періоду, та яким чином ... управляє цими ризиками» [2].

Одним із ключових фінансових ризиків для ПрАТ «Оболонь» є валютний ризик, який виникає внаслідок наявності виражених в іноземній валюті зобов'язань за кредитами і позиками. Знецінення національної валюти призводить до збільшення гривневого еквівалента валютних зобов'язань та зростання витрат, як результат, зменшення фінансового результату від операційної діяльності [3].

Наслідковим щодо зобов'язань, за якими передбачено сплату відсотків (кредитні та позикові угоди, які мають плаваючі процентні ставки), є процентний ризик. Відповідно, навіть незначна зміна відсоткових ставок у бік їх збільшення впливає на прибуток компанії від фінансової діяльності у бік його зменшення. Управління цим ризиком здійснюється шляхом регулярного аналізу ринкових ставок для мінімізації процентних витрат та використання боргових інструментів як з фіксованими, так і з плаваючими ставками [4].

Ризик ліквідності стосується здатності товариства виконувати свої короткострокові фінансові зобов'язання у міру настання терміну їх погашення.

Хоча ПрАТ «Оболонь» демонструє досить високі коефіцієнти ліквідності, проте значні обсяги позик та потреба у великих обсягах оборотного капіталу для виробничої діяльності вимагають системного та ретельного планування грошових потоків. Своєчасне рефінансування існуючих боргів та залучення нових позик є ключовими для підтримання достатнього рівня ліквідності [3].

Крім того, ПрАТ «Оболонь» стикається з кредитним ризиком, пов'язаним із потенційною можливістю невиконання зобов'язань з боку контрагентів-дебіторів. Його існування обумовлено наявністю у товариства дебіторської заборгованості, а також коштів, розміщених у банках. В умовах нестабільної економіки України, особливо важливим є розміщення грошових коштів у фінансових установах, які мають мінімальний ризик невиконання зобов'язань, та постійний моніторинг платоспроможності дебіторів [3].

За результатами дослідження з'ясовано, що:

– ПрАТ «Оболонь» має індикативні норми щодо розкриття у звітності інформації про фінансові ризики, з якими воно стикається у своїй діяльності (валютний, процентний, ліквідності та кредитний).

– управління фінансовими ризиками у товаристві є комплексним процесом, що включає моніторинг валютних і процентних ставок, диверсифікацію джерел фінансування та ретельний контроль кредитного портфеля.

Література:

1. *Методичні рекомендації зі складання звіту про управління: Наказ міністерства фінансів України від 07.12.2018 № 982.* 2. *МСФЗ 7 «Фінансові інструменти: розкриття інформації»* 3. *Приватне акціонерне товариство «ОБОЛОНЬ» Звіт про управління [https://obolon.ua/files/shareholders/b7ea9b5b02daebad57213c08134a9173.pdf]* 4. *Фінансова звітність Приватного акціонерного товариства «ОБОЛОНЬ» за рік, що закінчився 31 грудня 2022 р. [https://obolon.ua/files/shareholders/4f6e4b7fdaa2bd691c5af34f328f8ab5.pdf]*

Кириченко С.Є.,

студ. гр. МЕ-205

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник – Плекан М.В.

к.е.н., доцент кафедри обліку та аналізу

ГАРМОНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ З МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ

У сучасних умовах глобалізації та інтеграції України до світового економічного простору виникає потреба у створенні прозорої й зрозумілої фінансової звітності. Гармонізація бухгалтерського обліку є важливим етапом на шляху до євроінтеграції, адже забезпечує довіру міжнародних інвесторів і підвищує конкурентоспроможність вітчизняних підприємств.

Гармонізація бухгалтерського обліку — це процес узгодження національних стандартів із міжнародними вимогами з урахуванням особливостей економічного середовища кожної країни. На відміну від уніфікації, що передбачає повне злиття правил і процедур, гармонізація дозволяє зберігати національні особливості, забезпечуючи водночас порівнянність звітності між країнами.

Національні П(С)БО (положення (стандарты) бухгалтерського обліку) орієнтовані переважно на податкові потреби, тоді як Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) спрямовані на відображення економічної сутності господарських операцій. Вони спираються на принципи, а не на жорсткі правила, що робить систему більш гнучкою та наближеною до реальних умов діяльності підприємств. Крім того, МСФЗ приділяють більше уваги оцінці справедливої вартості, розкриттю інформації та прозорості звітності.

Процес упровадження міжнародних стандартів в Україні розпочався ще на початку 2000-х років. Згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (редакція від 2011 р.), публічні акціонерні товариства, банки та підприємства, що становлять суспільний інтерес, зобов'язані вести облік і складати звітність за МСФЗ. Нормативну основу гармонізації формують Національні П(С)БО, накази Міністерства фінансів України, а також офіційні переклади МСФЗ.

Головними викликами гармонізації бухгалтерського обліку в Україні з міжнародними стандартами є недостатня підготовка фахівців, які володіють практичними знаннями МСФЗ, складність перекладу та

інтерпретації стандартів, значні фінансові витрати на впровадження нових вимог, а також розбіжності між податковим і фінансовим обліком. Додаткові труднощі виникають через несвоєчасне оновлення перекладів стандартів, потребу модернізації облікових програм та обмежені ресурси малих і середніх підприємств, для яких перехід на МСФЗ є фінансово обтяжливим.

Водночас перехід на МСФЗ забезпечує прозорість і об'єктивність фінансової звітності, підвищує довіру іноземних інвесторів і кредиторів, сприяє інтеграції українського бізнесу у світові ринки, полегшує порівняння результатів діяльності компаній різних країн і формує позитивний імідж України у міжнародному середовищі. Подальший розвиток гармонізації пов'язаний із вдосконаленням законодавчої бази, цифровізацією обліку, автоматизацією звітності та підвищенням рівня професійної освіти бухгалтерів. Важливим напрямом є також поступова інтеграція українських стандартів у систему обліку Європейського Союзу.

Отже, гармонізація бухгалтерського обліку з міжнародними стандартами є стратегічно важливим процесом для України. Незважаючи на наявні труднощі, її переваги значно переважають виклики, адже сприяють економічній стабільності, залученню інвестицій і формуванню позитивного іміджу держави на світовій арені.

Література:

1. *Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV.* URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
2. *Бухгалтерський облік в Україні : навч. посіб. / Р. Л. Хомяк, В. І. Лемішовський, В. І. Воськало, В. С. Мохняк. – Львів : Бухгалтерський центр «Ажур», 2010. – 440 с.*
3. *Вплив міжнародних стандартів обліку на практику в Україні: переваги та виклики. Здобутки економіки: перспективи та інновації. 2024.* URL: <https://doi.org/10.57125/econpr.2024.02.29.05>

Козиренко Я.,
студ. гр.ОП-31,
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Шепель Т.П.,
к.е.н., доцент кафедри обліку та аналізу

ОБЛІК ОПЕРАЦІЙ З ОВЕРДРАФТОМ

В умовах нестабільності фінансового ринку та постійного дефіциту обігових коштів для підприємств і населення особливого значення набувають короткострокові форми кредитування. Одним із найпоширеніших інструментів такого фінансування є овердрафт – механізм, який забезпечує швидкий доступ до додаткових коштів у межах встановленого банком ліміту. Овердрафт дає змогу оперативно вирішувати тимчасові фінансові труднощі без потреби оформлення повноцінного кредиту, що є важливим як для підприємницьких структур, так і для фізичних осіб.

Овердрафт – це форма короткострокового кредитування, що дозволяє клієнту користуватися коштами понад залишок на поточному рахунку в межах визначеного банком ліміту. Це різновид кредиту, який надається на узгоджених умовах: із встановленою максимальною сумою, процентною ставкою, пільговим періодом та передбаченими штрафами у разі несвоєчасного погашення заборгованості [1].

Овердрафт може бути наданий як фізичним, так і юридичним особам. Для громадян він слугує зручним інструментом покриття особистих витрат наприклад, оплати навчання, придбання побутової техніки чи інших невідкладних потреб. Підприємства ж використовують овердрафт для фінансування поточної діяльності, коли тимчасово бракує обігових коштів.

Овердрафт прив'язується до банківської картки клієнта, проте його ліміт, як правило, невеликий. Це така сума, яку банк може без ризику повернути, незалежно від фінансового стану позичальника. Перед встановленням ліміту кредитний спеціаліст аналізує регулярність і розмір надходжень на рахунок клієнта. Переважно овердрафт оформлюють на зарплатну картку – його розмір становить приблизно 10–20% від середньомісячного доходу. У окремих випадках банк може збільшити ліміт до 50% або навіть до двох-трьох місячних зарплат [2].

Переваги овердрафту полягають у його зручності та оперативності використання. Овердрафт не потребує оформлення окремої кредитної картки, що дозволяє уникнути додаткових комісій і платежів. Умови

користування погоджуються один раз і діють протягом визначеного строку, зазвичай року, з можливістю пролонгації. Погашення заборгованості відбувається автоматично під час надходження коштів на рахунок, що спрощує обслуговування боргу (табл.1).

Таблиця 1

Типова кореспонденція рахунків обліку операцій з овердрафтом

Зміст господарської операції	Первинні документи	Дебет	Кредит
Отримано дозвіл банку на використання овердрафту (підписано договір)	Кредитний договір, лист банку	—	—
Перевищено залишок коштів на поточному рахунку (виникла заборгованість перед банком за овердрафтом)	Виписка банку	311	601
Надходження коштів від покупця, якими частково погашається овердрафт	Виписка банку	601	311
Сплачено банку відсотки за користування овердрафтом	Банківська виписка, розрахунок відсотків	951	311
Нараховано відсотки за користування овердрафтом (до моменту їх сплати)	Довідка банку, бухгалтерська довідка	951	684
Погашено нараховані, але не сплачені відсотки за овердрафтом	Платіжне доручення, виписка банку	684	311
Погашено основну суму заборгованості за овердрафтом	Виписка банку	601	311
Визнано витрати на обслуговування банківського рахунку, пов'язані з овердрафтом	Рахунок банку, виписка	92	311
Відображено отримання овердрафту в іноземній валюті	Виписка банку	312	602 «
Відображено курсову різницю при погашенні валютного овердрафту	Бухгалтерська довідка	945 / 714	602

Отже, овердрафт є ефективною формою короткострокового банківського кредитування, що забезпечує фізичним та юридичним особам оперативний доступ до коштів у разі тимчасової нестачі фінансових ресурсів. Користування овердрафтом потребує фінансової дисципліни, оскільки перевищення ліміту чи несвоєчасне погашення боргу може спричинити додаткові витрати через високі процентні ставки та штрафи. Овердрафт залишається затребуваним інструментом банківського кредитування, що сприяє підвищенню платоспроможності підприємств і громадян та забезпечує стабільність їхньої фінансової діяльності.

Література:

1. *Юридична клініка НЮУ ім. Ярослава Мудрого Овердрафт: переваги та недоліки. Юридична клініка НЮУ ім. Ярослава Мудрого*
URL: <http://legalclinic.nlu.edu.ua/2020/05/06/overdraft-perevagi-ta-nedoliki/>
2. *Що таке овердрафт? Школа бізнесу.*
URL: <https://online.novaposhta.education/blog/shho-take-overdraft>

Кріль К-А. Ю.,

студ. гр. МЕ-203

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник – Микитюк Н. О.,

к.е.н., доцент кафедри обліку та аналізу

ПІЛЬГОВЕ РОЗМИТНЕННЯ АВТОМОБІЛІВ ДЛЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕАЛІЗАЦІЇ

В умовах воєнного стану автомобільний транспорт відіграє критичну роль у забезпеченні мобільності, логістики та ефективності дій Збройних Сил України. У відповідь на це держава запровадила низку законодавчих ініціатив, спрямованих на спрощення митного оформлення транспортних засобів, які імпортуються з метою передачі на потреби оборони. Однією з ключових стала система пільгового розмитнення автомобілів для ЗСУ, що закріплена у законопроектах № 10219 і № 10220, зареєстрованих у Верховній Раді у 2024 році [1].

Законодавчі зміни передбачають повне звільнення від сплати ввізного мита, акцизного податку та ПДВ для транспортних засобів, які ввозяться волонтерами, благодійними фондами або іншими неприбутковими організаціями та безоплатно передаються Збройним Силам України, підрозділам територіальної оборони або іншим військовим формуванням. Пільга поширюється на транспортні засоби, що належать до класифікаційних груп УКТ ЗЕД 8701, 8702, 8703, 8704, 8705 та 8716 [2].

Важливо, що митне оформлення таких автомобілів здійснюється в спрощеному порядку. Для звільнення від податків суб'єкт повинен надати документи, які підтверджують цільове призначення транспортного засобу, а саме — договір дарування або лист-звернення від військової частини. Контроль за використанням автомобілів покладено на митні органи та обласні військові адміністрації [3].

Однак, попри позитивну мету, застосування пільгового механізму супроводжується рядом проблем. По-перше, існують випадки зловживань і нецільового використання автомобілів, коли транспорт, розмитнений як гуманітарна допомога, потрапляє у приватне користування або навіть у продаж. За даними Національного антикорупційного бюро, лише за перше півріччя 2024 року зафіксовано понад 70 таких випадків, що свідчить про потребу у цифровому моніторингу руху гуманітарних авто [4]. По-друге, відсутність єдиної бази даних обліку ввезених транспортних засобів ускладнює перевірку їх подальшого використання та взаємодію між митними, військовими й правоохоронними структурами. По-третє, деякі положення законопроектів не узгоджені із Податковим кодексом України, що створює колізії під час звітування благодійних фондів.

З економічної точки зору, пільгове розмитнення має подвійний ефект: з одного боку — сприяє оперативному забезпеченню ЗСУ транспортом, з іншого — зменшує надходження до державного бюджету, що потребує збалансованого підходу. За оцінками Комітету з питань фінансів, у разі масового застосування пільги бюджетні втрати можуть сягнути понад 1 млрд грн на рік, однак у контексті воєнних потреб такі витрати мають виправданий соціально-економічний характер [5].

Подальші перспективи розвитку системи пільгового розмитнення пов'язані з удосконаленням процедур контролю. Доцільно впровадити електронну платформу обліку «Auto4ZSU», що дозволить фіксувати кожен автомобіль від моменту ввезення до його передачі військовим частинам. Також необхідно запровадити механізм післямитного аудиту гуманітарних поставок, який забезпечить прозорість процесу та унеможливить зловживання.

У підсумку, пільгове розмитнення автомобілів для Збройних Сил України є важливим елементом системи державної підтримки оборони, але вимагає чіткої регламентації, цифровізації процедур та підвищення рівня фінансового контролю. Лише за таких умов цей механізм зможе ефективно виконувати свою соціальну й оборонну функцію, сприяючи зміцненню обороноздатності країни.

Література:

1. *Проект Закону України № 10219 від 10.04.2024 «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо звільнення від оподаткування транспортних засобів для Збройних Сил України».* 2. *Проект Закону України № 10220 від 10.04.2024 «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо пільгового ввезення транспортних засобів для ЗСУ».* 3.

Міністерство фінансів України. Роз'яснення щодо порядку митного оформлення гуманітарних автомобілів. – Київ, 2024. 4. НАБУ. Аналітична довідка щодо зловживань при імпорті автомобілів як гуманітарної допомоги. – Київ, 2024. 5. Комітет ВРУ з питань фінансів, податкової та митної політики. Оцінка фіскального впливу законопроектів № 10219–10220. – Київ, 2024.

Маринцевський Р. О.,

студ. гр. ОПМ-21, Національний університет
«Львівська політехніка».

Науковий керівник – Скаско О. І.,

д.е.н., професор кафедри обліку та аналізу

ОБЛІК ФІНАНСУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НЕБЮДЖЕТНИХ НЕПРИБУТКОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Небюджетні неприбуткові організації відіграють важливу роль у розвитку суспільства, сприяючи вдосконаленню місцевих громад, активізації громадянської участі та залученню населення до процесів соціальних і політичних трансформацій як на національному, так і на міжнародному рівнях. Їхня діяльність охоплює широкий спектр суспільно значущих сфер, зокрема: забезпечення дотримання прав людини, охорону здоров'я, боротьбу з бідністю, захист навколишнього природного середовища, здійснення громадського контролю за політичними процесами та інші напрями, що мають стратегічне значення для сталого розвитку. Ці організації не належать до державного або комерційного секторів економіки, а займають проміжне, автономне становище, формуючи так званий “третій сектор”, якому притаманні специфічні ознаки, серед яких – добровільність участі, соціальна орієнтованість, незалежність від державного фінансування, а також спрямованість на задоволення потреб суспільства, що не охоплюються традиційними механізмами державного управління чи ринкової економіки [1]. З метою забезпечення стабільного функціонування кожна небюджетна неприбуткова організація потребує відповідного фінансування, яке є ключовим ресурсом для реалізації її статутної діяльності. Джерела фінансування таких організацій можуть суттєво відрізнятися залежно від їхнього типу, сфери діяльності, географічного розташування та рівня інституційного розвитку. Залучення фінансових ресурсів може

здійснюватися шляхом грантової підтримки, благодійних внесків, членських платежів до партнерських програм і соціального підприємства. Методика ведення обліку отриманого фінансування повинна забезпечувати прозорість, достовірність і ефективність управління фінансовими потоками, що, своєю чергою, є передумовою досягнення максимального соціального ефекту від використання залучених ресурсів. Такий ефект має проявлятися у короткостроковій перспективі через реалізацію конкретних проєктів, в довгостроковій – через сталий розвиток організації, зміцнення її репутації та розширення впливу на суспільні процеси [2].

Джерела фінансування діяльності небюджетних неприбуткових організацій здійснюється можна об'єднати у дві групи:

1) самофінансування – небюджетні неприбуткові організації отримують кошти від членів організації, під час проведення заходів (вечорів, аукціонів, концертів), надання платних послуг тощо;

2) зовнішні джерела фінансової підтримки – кошти від зовнішніх донорів в рамках програм, грантів, меценатства, спонсорства, державного фінансування тощо.

Фінансування діяльності небюджетних неприбуткових організацій становлять активи у формі матеріальних ресурсів або грошових коштів, які надходять до небюджетної неприбуткової організації з метою забезпечення її статутної діяльності. Такі надходження спрямовуються на реалізацію конкретних програм, проєктів або заходів, що відповідають місії організації та її стратегічним завданням. Умови отримання, а також порядок використання цільового фінансування регламентуються внутрішніми нормативними документами організації, зокрема її статутом, положеннями, а також зовнішніми угодами, грантовими договорами, меморандумами про співпрацю, договорами про надання благодійної допомоги тощо. Дотримання встановлених умов є необхідною передумовою ефективного управління ресурсами, забезпечення прозорості фінансової діяльності та досягнення очікуваного соціального ефекту [3]. Облік цільового фінансування небюджетних неприбуткових організацій здійснюється на рахунку 48 “Цільове фінансування і цільові надходження”. Ведення аналітичного обліку цільового фінансування має забезпечувати користувачів інформацією про джерела отриманого фінансування, напрямки його використання та суми використаного фінансування в кожному аналізованому періоді.

У випадку, коли небюджетна неприбуткова організація оперує значною кількістю джерел фінансування, кожне з яких призначене для

покриття окремих напрямів витрат, виникає об'єктивна потреба у побудові деталізованої системи аналітичного обліку. Така система має бути організована на основі рахунку 48 "Цільове фінансування і цільові надходження" відповідно до вимог національних стандартів бухгалтерського обліку та внутрішніх регламентів організації.

Аналітичний облік цільового фінансування повинен забезпечувати чітке розмежування джерел фінансування, їх цільового призначення, обсягів використання та залишків невикористаних коштів. Це дозволяє здійснювати ефективний контроль за дотриманням умов фінансування, забезпечувати прозорість фінансової звітності та оперативно реагувати на зміни у фінансовому середовищі.

Правильно побудована аналітична модель обліку цільового фінансування повинна забезпечувати виконання основних функцій бухгалтерського обліку:

- інформаційної – шляхом формування достовірних даних про джерела та напрями використання коштів;
- аналітичної – через можливість оцінки ефективності використання ресурсів у межах окремих програм і проєктів;
- контрольної – завдяки забезпеченню відповідності фактичного використання коштів умовам фінансування, визначеним у грантових угодах, договорах або статутних документах.

Таким чином, аналітичний облік цільового фінансування є не лише технічним інструментом облікової системи, а й важливим елементом управління фінансовими ресурсами, що сприяє досягненню стратегічних цілей неприбуткової організації [4].

З цією метою важливим є акцент на правильності побудови аналітичного обліку цільового фінансування і цільових надходжень в організації у співставленні з напрямками його використання. Трирівнева система побудови аналітичного обліку цільового фінансування забезпечить структуроване та ефективне управління фінансовими ресурсами, що надходять з різних джерел. На першому рівні здійснюється класифікація надходжень за джерелами фінансування, що відображається на відповідних субрахунках бухгалтерського обліку. Другий рівень передбачає деталізацію фінансування за окремими проєктами, програмами або грантами, що може бути реалізовано як через субрахунки, так і через аналітичні рахунки. Третій рівень аналітичного обліку охоплює розподіл фінансування за статтями кошторисів, бюджетів або видами витрат у межах кожного окремого проєкту.

Застосування такої багаторівневої моделі дозволяє забезпечити точне

співставлення цільового фінансування з фактичними витратами, що є критично важливим для правильного визнання доходів у бухгалтерському обліку. Відповідно до принципу нарахування та принципу відповідності доходів і витрат, використане цільове фінансування визнається доходом у момент здійснення витрат, на які воно було спрямоване. Це забезпечує достовірність фінансової звітності, прозорість використання ресурсів та відповідність облікових процедур вимогам нормативно-правових актів і грантових угод. Ведення деталізованого аналітичного обліку дозволить розмежувати облікову інформацію за кожним видом фінансування, його джерелом, призначенням та фактичним використанням, що, своєю чергою, сприяє посиленню контролю, підвищенню ефективності управлінських рішень і забезпеченню фінансової відповідальності організації.

Література

1. Гура Н. О. Концепція бухгалтерського обліку в неприбуткових небюджетних організаціях. *Фінанси України*. 2012. № 10. С. 97-108.
2. Тростянська К.М., Крижановська О.А. Проблемні питання бухгалтерського обліку неприбуткових організацій. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2021. № 2. С. 184-189.
3. Височан О.О., Майковець Д.О. Облік фінансування діяльності небюджетних неприбуткових організацій. *Економіка та суспільство*. 2022. № 44. Режим доступу: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1866>
4. Артюх О.В., Кейдалюк С.О. Особливості бухгалтерського обліку некомерційних організацій. *Інфраструктура ринку*. 2019. № 32. С. 398-401.

Марканич Ю. Р.,

студ. гр. ФБ-23,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Воскресенська Т. І.,

к.е.н., доцент кафедри обліку та аналізу

СТРАТЕГІЧНИЙ УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК: ОСОБЛИВОСТІ ВИБОРУ МЕТОДІВ

Підприємства в умовах швидкозмінного зовнішнього середовища функціонування, намагаються реалізувати власну діяльність.

З метою забезпечення її ефективності більшість з них почали і активно використовують на практиці стратегічний управлінський облік. Інструменти стратегічного управлінського обліку дають можливість підприємствам сформувати якісну інформаційно-аналітичну базу, на основі якої приймаються рішення про розвиток подальшої діяльності підприємства. Серед інструментів стратегічного управлінського обліку важлива роль відводиться методам. Широкий вибір методів стратегічного управлінського обліку потребує обґрунтованого підходу до вибору найбільш ефективного з них чи поєданого їх використання. Вибір методу стратегічного управлінського обліку чи їх поєднання відбувається з урахуванням технологічної та організаційної структури підприємства, специфіки його діяльності та впливу зовнішніх факторів. На основі проведеного аналізу літературних джерел з обраної тематики [1-3] запропоновано механізм, який передбачає вибір оптимального методу стратегічного обліку чи їх комбінації, що реалізується в процесі реалізації взаємопов'язаних п'яти етапів.

На початковому етапі необхідно здійснити аналіз поточної стратегічної позиції підприємства, зокрема вивчення зовнішнього середовища й оцінку стратегічних можливостей на основі аналізу внутрішніх ресурсів і бізнес-процесів. Для цього доцільно використовувати один із методів: SWOT, PESTEL чи модель п'яти сил Портера. Для дослідження внутрішнього середовища основним джерелом інформації слугує система бухгалтерського обліку, оскільки саме вона відображає особливості діяльності підприємства. Орієнтація на зовнішнє середовище є визначальною рисою стратегічного управлінського обліку, інформація про зовнішні фактори повинна обов'язково враховуватись під час розроблення методики стратегічного управлінського обліку на підприємстві.

Після проведення аналізу зовнішніх факторів підприємства відбувається перехід до другого етапу- визначаються ключові фактори його успіху в межах галузі, реалізація яких створює умови для підвищення конкурентоспроможності та забезпечує розвиток. До основних типів ключових факторів успіху належать: технологічні, виробничі, збутові, маркетингові, кадрові та організаційні. У випадку, коли однією з провідних характеристик галузі є виробництво продукції високої якості, головним фактором успіху підприємства може виступати забезпечення високого рівня якості виготовленої продукції за мінімально можливих витрат часу. За таких умов доцільним є застосування методу «Quality Costing», який

передбачає калькулювання витрат за видами діяльності з урахуванням якісних параметрів продукції.

Вибір методики стратегічного управлінського обліку також залежить від типу реалізованої підприємством стратегії. Так, для стратегії диференціації продукції ефективними є такі інструменти управлінського обліку, як «Quality Costing», інтегровані системи, командно-орієнтовані структури, системи управління людськими ресурсами, збалансована система показників, системи оцінювання персоналу, бенчмаркінг і техніки стратегічного планування. Натомість для стратегії мінімізації витрат переважно застосовуються традиційні методи управлінського обліку та системи обліку витрат за видами діяльності, зокрема «Kaizen Costing» [1, с.3].

На третьому етапі відповідно до запропонованого механізму вибір конкретного методу організації системи стратегічного управлінського обліку здійснюється з урахуванням низки критеріїв, що відображають основні вимоги до ефективного функціонування облікової системи та системи стратегічного менеджменту підприємства. До таких критеріїв належать економічна доцільність; техніко-організаційна відповідність; стратегічна обґрунтованість; а також узгодженість із чинною системою стратегічного менеджменту, зокрема її організаційною складовою (місією, стратегічними цілями, типом і видом стратегії) та методичною складовою (моделями і методами прийняття стратегічних рішень).

На четвертому етапі визначається доцільність використання одного або кількох методів стратегічного управлінського обліку. Одночасне застосування всіх методів є неефективним через їх часткове дублювання та різний масштаб охоплення об'єктів. Крім того, методи стратегічного управлінського обліку істотно різняться за масштабом охоплення об'єктів: наприклад, система збалансованих показників (Balanced Scorecard) охоплює усю діяльність підприємства, тоді як управлінський облік брендів (Brand Management Accounting) фокусується лише на торговельних марках. [2, с. 238].

Доцільність одночасного застосування кількох методів стратегічного управлінського обліку зумовлюється можливістю досягнення позитивного синергетичного ефекту, що сприяє глибшому розумінню стратегічних аспектів діяльності, підвищенню ефективності контролю витрат і вдосконаленню управління. Таке поєднання методів є виправданим лише тоді, коли вони охоплюють різні етапи формування, реалізації чи контролю стратегії та відповідають установленим критеріям відбору. Остаточне рішення щодо їх використання приймається вищим керівництвом підприємства.

На п'ятому етапі, незалежно від обраного методу стратегічного управлінського обліку, важливо визначити, у якому вигляді та формі буде подаватися стратегічна облікова інформація, враховуючи потреби її користувачів і моделі прийняття управлінських рішень. Періодичність підготовки та порядок подання звітів визначається значною мірою залежить від рівня автоматизації обліково-аналітичних процедур та можливостей програмного забезпечення.

Для забезпечення актуальності та відповідності методики стратегічного управлінського обліку змінам у системі стратегічного менеджменту необхідно регулярно здійснювати моніторинг і перевірку застосовуваних методів у разі зміни стратегічних цілей, коригування існуючої стратегії, розробки нової стратегії або оновлення моделей прийняття управлінських рішень.

Література:

1. Саванчук, Т. М. // *Фінансово-облікове забезпечення функціонування індустрії гостинності: Застосування методів стратегічного управлінського обліку в управлінні підприємствами індустрії гостинності [Електронний ресурс]. - Дніпровський державний аграрно-економічний університет, 2021. - Режим доступу: <https://dspace.dsau.dp.ua/bitstream/123456789/4967/1/%D0%A2%D0-%B5%D0%B7%D0%B8%20.pdf> (Дата звернення: 24.10.2025).*
2. *Стратегічний облік і аналіз : навч. посібник / Шевчук Віра; за редакцією доктора економічних наук, професора Олексія Ковалюка. - Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2021. - 312 с.*
3. *Партин Г.О., Загородній А.Г., Ясінська А.І., Воскресенька Т.І. Управлінський облік: підручник. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. – 340 с.*

Молдован О.П.,
студ. гр. ЗБ м 1/1,
Миколаївський національний аграрний університет.
Науковий керівник - Дубініна М.В.,
д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування

ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ ЯК ОБ'ЄКТ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА УПРАВЛІННЯ В АГРАРНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

Фінансовий результат є інтегральним відображенням ефективності господарювання аграрного підприємства та водночас ключовим об'єктом бухгалтерського обліку, аналітичного контролю й управлінського аналізу. Його зміст в економічній науці трактується як синтетичний показник, що характеризує співвідношення доходів і витрат у процесі виробничо-комерційної діяльності, відображаючи приріст або зменшення власного капіталу підприємства за певний період [1]. У системі аграрного бізнесу цей показник має особливу вагу, оскільки визначає не лише фінансову стійкість, а й можливості інвестування, розширення виробництва та відтворення матеріально-технічної бази.

Облікове відображення фінансових результатів у сільському господарстві базується на положеннях національних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, що регламентують порядок визнання доходів і витрат, їх розподіл за видами діяльності та узагальнення в системі рахунків класів 7, 9 і 79. Як зазначає Г. Назарова, сучасна методика формування фінансових результатів потребує оновлення в напрямі аналітичного розмежування операційної, фінансової та інвестиційної діяльності, що забезпечить достовірність фінансової звітності й посилить контроль за прибутковістю аграрних підприємств [1]. Такий підхід підвищує інформативність облікових даних і дозволяє комплексно оцінювати ефективність господарської діяльності.

Особливістю аграрних підприємств є залежність фінансових результатів від біологічних активів, природно-кліматичних умов та державної підтримки, що ускладнює облік і потребує удосконалених обліково-аналітичних процедур. На думку Г. Рзаєва та Д. Драгочинської, формування доходів і витрат у таких умовах має супроводжуватись постійним моніторингом фінансових ризиків, впровадженням системи внутрішнього контролю та інформаційного аудиту, спрямованих на підтримку економічної безпеки підприємства [2]. Такий підхід особливо актуальний для аграрного сектору, де коливання цін на продукцію та

сезонність виробництва можуть істотно змінювати обсяг доходів і рівень прибутковості.

Водночас важливою умовою об'єктивності фінансових результатів є правильне застосування елементів облікової політики підприємства. Сюди належить вибір методу оцінки запасів, амортизаційної політики, формування резервів сумнівних боргів і визначення собівартості продукції. Недостатня регламентація цих аспектів, як зазначають Н. Багрій і О. Тивончук, часто призводить до спотворення фінансової звітності, що знижує аналітичну цінність облікової інформації та ефективність управлінських рішень [3]. Для аграрних підприємств це означає необхідність закріплення у наказі про облікову політику чітких положень щодо обліку доходів і витрат за видами діяльності, зокрема операційної та фінансової.

Формування фінансових результатів у аграрному обліку через послідовне закриття рахунків доходів і витрат забезпечує прозорість прибутку, контроль його розподілу та основу для стратегічного управління розвитком підприємства [3].

Управлінський аспект фінансового результату в аграрній економіці проявляється у його використанні як критерію ефективності й джерела управлінських рішень. Збалансування доходів і витрат через систему управлінського обліку сприяє формуванню рентабельної моделі виробництва, оптимізації цінової політики та зниженню собівартості продукції. Сучасні облікові технології, зокрема аналітичні модулі ERP-систем, дозволяють інтегрувати фінансову інформацію в систему планування, що підвищує якість контролю за використанням ресурсів і швидкість реагування на зміни ринкової кон'юнктури [2].

Фінансовий результат аграрного підприємства є інтегрованим показником обліку та управління, що визначає економічну стабільність, конкурентоспроможність і стале зростання його інвестиційного потенціалу.

Література:

1. Назарова Г. Б., Кононенко Л. В., Калашнікова А. К. Облікові процедури формування фінансових результатів: сучасний стан та напрями їх вдосконалення. *Економічний простір*. 2020. № 156. С. 206–212. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/156-38>.
2. Рзаєв Г. І., Драгочинська Д. О. Обліково-аналітичні процедури підтримки безпеки формування доходів, витрат і фінансових результатів. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2019. С. 62–65. URL:

<http://elar.khnu.km.ua/jspui/bitstream/123456789/7712/1/4.pdf>. 3. Багрій Н. Я., Тивончук О. І. Облік фінансових результатів діяльності суб'єктів малого підприємництва та шляхи його вдосконалення. Молодий вчений. 2019. № 3 (67). С. 413–418. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-3-67-89>

Носуля Е. Г.,
студ. гр. ФБ-23,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Воскресенська Т. І.,
к.е.н., доцент кафедри обліку та аналізу

ШТРАФИ ЗА ПОРУШЕННЯ ВАЛЮТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА: СУТНІСТЬ, РЕГУЛЮВАННЯ ТА ОБЛІКОВЕ ВІДОБРАЖЕННЯ

У воєнних умовах ведення бізнесу значна частина підприємств вимушено, але здебільшого, ефективно почала займатися зовнішньоекономічною діяльністю (ЗЕД). Підприємствам, які провадять ЗЕД першочергово слід дотримуватися валютного законодавства, яке є складною, але надзвичайно важливою системою норм, що регулюють обіг іноземної валюти, проведення валютних операцій та розрахунків між резидентами й нерезидентами. У сучасних умовах глобалізації бізнесу, коли підприємства активно здійснюють зовнішньоекономічну діяльність, дотримання валютних правил стає не лише юридичним обов'язком, а й елементом фінансової безпеки. Порухення цих норм може призвести до суттєвих фінансових санкцій, які необхідно правильно відобразити в бухгалтерському обліку.

Основним нормативним актом, що визначає порядок валютних операцій в Україні, є Закон України «Про валюту і валютні операції» №2473-VIII, який набрав чинності у 2019 році. Саме він встановлює засади валютного регулювання, визначає права та обов'язки резидентів, а також повноваження Національного банку України (НБУ) як головного органу валютного контролю. Крім цього, питання відповідальності за порушення валютного законодавства регулюються: Кодексом України про адміністративні правопорушення (КУпАП), Митним, Податковим та Кримінальним кодексами України, Кримінальним та постановами НБУ, що деталізують порядок проведення операцій і строки розрахунків.

Штрафи за порушення валютного законодавства можуть накладатися як на юридичних, так і на фізичних осіб-підприємців. Вони поділяються на

два основних види — адміністративні штрафи та фінансові санкції, що застосовуються податковими та митними державними органами. До найпоширеніших порушень належать: проведення валютних розрахунків без уповноваженого банку, несвоєчасне повернення валютної виручки, перевищення встановлених граничних строків розрахунків за експортно-імпортними операціями, а також невиконання вимог щодо реєстрації валютних контрактів.

З погляду бухгалтерського обліку, такі штрафи та пені належать до **інших операційних витрат**, оскільки не пов'язані безпосередньо з основною діяльністю підприємства, але впливають на фінансовий результат звітного періоду. Відображення здійснюється за загальними правилами:

- при нарахуванні штрафу робиться запис Дт 948 “**Визнані штрафи, пені, неустойки**” — Кт 641 або 685, залежно від виду зобов'язання;
- при сплаті штрафу — Дт 641/685 — Кт 311 “**Поточні рахунки в національній валюті**”;
- якщо пеня або штраф оскаржуються, то їх можна відобразити на позабалансових рахунках до моменту остаточного рішення контролюючого органу чи суду.

Особливої уваги потребує документальне оформлення. Усі порушення валютного законодавства повинні бути підтверджені відповідними актами перевірок або рішеннями контролюючих органів. На підставі цих документів бухгалтер формує бухгалтерські записи, а також надає пояснювальні примітки до фінансової звітності, якщо сума штрафу є суттєвою.

В умовах воєнного стану та нестабільності фінансових ринків НБУ регулярно вносить зміни до порядку валютного регулювання. Саме тому бухгалтер повинен постійно відстежувати актуальні нормативні акти, повідомлення Національного банку та Державної податкової служби. Це дає змогу не лише уникнути штрафів, а й забезпечити законність усіх валютних операцій підприємства.

Отже, **облік штрафів за порушення валютного законодавства** є важливою складовою фінансової дисципліни. Його завдання — не просто зафіксувати наслідки порушень, а створити систему, яка допоможе їх запобігати. Компетентний бухгалтер повинен поєднувати знання бухгалтерських стандартів із розумінням юридичних вимог валютного регулювання. Адже навіть невелика неухважність може перетворитися на значні фінансові втрати.

Література:

1. Закон України «Про валюту і валютні операції» №2473-VIII. – Київ, 2018. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text>.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення (КУпАП). – Київ, 1984. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.
3. Податковий кодекс України. – Київ, 2010. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.
4. Національний банк України. Роз'яснення щодо валютного контролю та здійснення валютних операцій. – Київ, 2023.

Петрів М.Б.

студ. Групи ФБ-21

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Воскресенська Т.І.,

к.е.н., доцент кафедри обліку та аналізу

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ РЕЖИМУ ПІЛЬГОВОГО ОПОДАТКУВАННЯ РЕЗИДЕНТІВ ДІЯ СІТІ

З метою забезпечення функціонування та розвитку окремих видів підприємницької діяльності в Україні на законодавчому рівні створено підґрунтя для їх пільгового оподаткування. З такою метою декілька років поспіль для підтримки та розвитку ІТ-галузі використовується режим оподаткування Дія Сіті. Цей режим пільгового оподаткування почав діяти з 2022 року та є однією з найважливіших ініціатив держави у сфері цифровізації вітчизняної економіки. Запровадження і використання режиму Дія Сіті спрямоване на забезпечення конкурентоздатності ІТ-компаній, залучення інвестицій, зменшення податкового тиску і створення системи прозорих відносин між бізнесом, працівниками та державою.

У відповідності до діючого законодавства резидентами Дія Сіті можуть стати підприємства, що займаються ІТ-діяльністю, зокрема: розробкою програмного забезпечення, кібербезпекою, іграми, стартапами тощо. Використання Дія Сіті не відбувається автоматично, для набуття статусу резидента Дія Сіті суб'єктам господарювання потрібно відповідати відповідним критеріям, зокрема мати: статус юридичної особи (крім держпідприємств, політичних партій, банків тощо), не менше 9 працівників включаючи гіг-спеціалістів, середню зарплату не нижчу за еквівалент 1200 євро, а також частку кваліфікованого доходу не менше

90% доходів від ІТ-діяльності [1]. Доцільно відзначити, що ці критерії мають бути підтвержені аудиторським висновком про відповідність.

Однією з головних особливостей оподаткування в Дія Сіті є можливість вибору між загальною системою нарахування і сплати податку на прибуток підприємств (18%) і альтернативним податком на виведений капітал (ПВК) за ставкою 9% [2]. Податок на виведений капітал передбачає, що оподатковується не весь прибуток компанії, а лише ті кошти, які фактично виводяться з бізнесу — наприклад, через виплату дивідендів, переказ коштів на користь нерезидентів чи безоплатну передачу активів [3]. Це дозволяє підприємствам реінвестувати кошти для розвитку.

Крім пільгового оподаткування ще однією важливою особливістю застосування режиму резиденства Дія Сіті є застосування відмінної форми взаємодії між підприємствами та фахівцями — гіг-контракт. Це гібрид між трудовим договором і цивільно-правовою угодою, який забезпечує спеціалістам не тільки соціальні гарантії (лікарняні, відпустки, страхування), але дає підприємствам більше гнучкості у співпраці. З точки зору бухгалтерського обліку, це вимагає нового підходу до нарахування та обліку податків (табл.1).

Таблиця 1

Порівняння альтернативних систем оподаткування для резидентів Дія Сіті

Податок	Загальна система оподаткування	Резиденти Дія Сіті
Податок на прибуток	18%	Податок на виведений капітал (9%)
ЄСВ	22% від зарплати	22% від мінімальної зарплати
ПДФО	18%	5% (для гіг-контрактів)
Військовий збір	5%	5%

З наведеної інформації (табл. 1) зазначені умови оподаткування забезпечують створення сприятливих фінансових можливостей для діяльності ІТ-підприємствам через зниження податкового навантаження. Водночас доцільно відзначити, що якщо резидент Дія Сіті, в окремий період, не відповідає критеріям для резидентів цього режиму, то необхідно донараховувати податки, зокрема ПДФО.

Серед очевидних переваг набуття вітчизняними підприємствами резиденства Дія Сіті можна виділити: зниження податкового навантаження для підприємств і їх працівників; легалізація відносин у сфері ІТ, гнучкість у формах співпраці з найманими працівниками завдяки гіг-контрактам; підвищення репутаційної довіри через набуття статусу резиденства,

можливість отримання роз'яснень через Мінцифру та ДПСУ; утримання ІТ-спеціалістів в Україні.

Поряд з перевагами існують й недоліки: галузеві обмеження щодо використання режиму Дія Сіті, обов'язковість щорічного проходження аудиту критеріїв та подання звіту про відповідність, ретельне ведення кадрового обліку, постійне стеження за дотриманням критеріїв.

Таким чином, особливості обліку та оподаткування при застосуванні режиму Дія Сіті зорієнтовані на зменшення податкового тиску на ІТ-галузь, створюючи можливості для стимулювання реінвестицій.

Література:

1. Закон України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» № 1667-IX від 15.07.2021 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1667-20#Text>. 2. Diia.City. Офіційний вебсайт Дія Сіті [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://city.diia.gov.ua/> 3. Журнал «Дебет-Кредит». Оподаткування податком на виведений капітал резидента «Дія Сіті» при виплаті дивідендів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://news.dtki.ua>.

Пісько Ю.

студ. гр.ОП-31,

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник – Шепель Т.П.,

к.е.н., доцент кафедри обліку та аналізу

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ ТА ГРОШОВИХ ДОКУМЕНТІВ

Організація обліку грошових коштів є важливим елементом системи бухгалтерського обліку, оскільки саме через рух грошових потоків забезпечується безперервність господарської діяльності підприємства. Грошові кошти виступають універсальним засобом виміру, платежу та контролю. Від точності й достовірності їхнього обліку залежить фінансова стабільність і ефективність управління підприємством.

До складу грошових коштів належить готівка, кошти на рахунках у банках, грошові документи та їх еквіваленти. Облік готівки ведеться на рахунку 30 "Готівка". Готівкові операції підлягають суворому контролю, а залишок коштів у касі не повинен перевищувати встановлений ліміт.

Безготівкові операції проводяться через банківські рахунки й обліковуються на рахунку 31 "Рахунки в банках". Усі розрахунки підтверджуються платіжними документами: платіжними дорученнями, вимогами-дорученнями, банківськими виписками. Достовірність і своєчасність оформлення документів мають важливе значення для забезпечення контролю за використанням коштів. Грошові документи – це оплачені, але ще не використані цінності: поштові марки, проїзні квитки, талони на пальне, квитанції тощо. Їх облік ведеться на субрахунку 331 "Грошові документи в національній валюті".

Ефективна організація обліку грошових коштів ґрунтується на принципах законності, достовірності та оперативності. Особливу роль відіграє внутрішній контроль, який передбачає регулярні звірки касових і банківських залишків, перевірку правильності записів у касовій книзі, інвентаризацію готівки та грошових документів (табл.1).

Таблиця 1

Типова кореспонденція рахунків обліку грошових коштів і грошових документів

Зміст господарської операції	Дебет	Кредит	Первинний документ
1	2	3	4
Надійшла виручка від покупців до каси	30	361	ПКО
Видано готівку під звіт працівнику	372	30	ВКО
Повернення підзвітною особою невикористаних коштів	30	372	ПКО
Надійшли кошти з поточного рахунку	30	311	ПКО, виписка банку
Здано виручку з каси до банку	311	30	ВКО, квитанція до ПКО
Перераховано кошти постачальнику	631	311	Платіжне доручення, виписка банку
Надійшла передплата від покупця	311	681	Виписка банку
Продано іноземну валюту банку	311	312	Виписка банку
Отримано кредит банку на рахунок	311	601	Кредитний договір, виписка банку
Погашено заборгованість перед банком за кредитом	601	311	Платіжне доручення
Сплачено податки до бюджету	641	311	Платіжне доручення, виписка банку
Отримано валютну виручку від іноземного покупця	312	362	Виписка банку, SWIFT
Виникла позитивна курсова різниця	312 / 714	714 / 312	Довідка бухгалтера
Придбано поштові марки та квитки	331	30	ВКО, накладна

Продовження табл.1

1	2	3	4
Використано грошові документи для відшкодування витрат	92	331	Акт списання
Отримано аванс під звіт через касу	372	30	ВКО
Оприбутковано кошти, отримані від продажу основних засобів	30 / 311	742	ПКО або виписка банку, акт приймання-передачі
Внесено готівку засновником до каси як внесок у капітал	30	46	ПКО
Перераховано заробітну плату працівникам з рахунку	661	311	Платіжна відомість, платіжне доручення
Видано готівку на виплату заробітної плати	661	30	ВКО, розрахунково-платіжна відомість
Отримано відшкодування з підзвітної особи в іноземній валюті	312	372	Виписка банку
Отримано страхове відшкодування на рахунок	311	375	Виписка банку, повідомлення страховика
Відображено рух коштів на депозитному рахунку	313	311	Договір депозиту, виписка банку
Повернено кошти з депозиту	311	313	Виписка банку
Отримано грошові документи в підзвіт	372	331	ВКО
Оприбутковано готівку з продажу грошових документів	30	331	ПКО
Витрачено готівку на представницькі витрати	92 / 93	30	ВКО, авансовий звіт
Оплачено оренду приміщення через банк	92 / 93	311	Платіжне доручення
Перераховано дивіденди засновникам	671	311	Платіжне доручення

Організація обліку грошових коштів і документів є відображенням рівня фінансової культури підприємства, основою фінансової стабільності, достовірності звітності, законності операцій і ефективності управління. Його правильна організація сприяє збереженню активів, раціональному використанню ресурсів і формує позитивний імідж підприємства у діловому середовищі.

Література:

1. Облік грошових коштів. *ibuhgalter.net* Сучасний бухгалтерський нормал. URL: <https://ibuhgalter.net/material/1338/26374>. 2. Головна | *Elib LNTU*. URL: https://elib.lntu.edu.ua/sites/default/files/elib_upload/Садовська%20Облік/other/tema_8.pdf.

Савчук А.А.,
студ. гр. ОП-31,
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник Шепель Т.П.,
к.е.н., доцент кафедри обліку та аналізу

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ З ДИВІДЕНДАМИ

Дивіденди є важливою складовою фінансово-господарської діяльності підприємства, адже вони відображають розподіл прибутку між його власниками (учасниками, акціонерами). Облік операцій з нарахування та виплати дивідендів має важливе значення для формування достовірної фінансової звітності, а також для дотримання податкового законодавства.

Дивіденди – це частина прибутку компанії, яку вона виплачує своїм співвласникам (акціонерам або засновникам). Це винагорода за те, що ви вклали гроші в компанію, купивши її акції. Сума дивідендів залежить від прибутку компанії та визначається її керівництвом [1].

До основних завдань, які необхідно вирішувати при формуванні та реалізації дивідендної політики, доцільно віднести:

- визначити основні чинники, що впливають на рішення про виплату дивідендів або реінвестування прибутку;
- визначити оптимальне співвідношення між розподіленням і накопиченим прибутком;
- оцінити вплив рішень щодо послідовності розподілу чистого прибутку на ринкову вартість корпоративного капіталу та інвестиційну привабливість;
- оцінити вплив дивідендної політики на вирішення конфлікту інтересів між власниками бізнесу, кредиторами та керівництвом.

Дивіденди можуть виплачуватися з періодичністю, кратною кварталу (1-4 рази на рік), якщо це передбачено статутом. Виплата має бути здійснена у строк, встановлений статутом чи рішенням зборів, але не пізніше ніж за 6 місяців з моменту прийняття рішення. На дивіденди можуть претендувати особи, які були учасниками товариства на день прийняття рішення про виплату дивідендів, пропорційно до розміру їхніх часток. Якщо по учаснику є заборгованість на Дт 46 «Неоплачений капітал», йому не можна виплачувати дивіденди [2].

Нарахування дивідендів проводиться всім власникам одночасно і пропорційно їх часткам в статутному капіталі. Для цього складають Протокол загальних зборів власників підприємства (навіть якщо він один,

або єдиний власник може прийняти рішення єдиного власника). Після Протоколу загальних зборів складають наказ про нарахування та виплату дивідендів, який затверджує директор, а бухгалтер складає відомість про нарахування дивідендів. Наказ директора носить організаційно-розпорядчий характер: що зробити бухгалтеру (нарахувати та виплатити дивіденди), в які строки це зробити, за якими реквізитами перерахувати кошти, чи які ТМЦ підготувати для виплати дивідендів в негрошовій формі, та інше (табл.1).

Таблиця 1

Типова кореспонденція рахунків бухгалтерського обліку операцій з дивідендами

Зміст господарської операції	Первинні документи	Дебет	Кредит
Прийнято рішення загальними зборами про розподіл прибутку та нарахування дивідендів	Протокол зборів учасників, наказ керівника	443	671
Нараховано податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) із суми дивідендів	Розрахункова відомість, бухгалтерська довідка	671	641
Нараховано військовий збір із суми дивідендів	Розрахункова відомість, бухгалтерська довідка	671	642
Виплачено дивіденди учасникам (після утримання податків)	Відомість на виплату, платіжне доручення, касовий ордер	671	301, 311
Перераховано до бюджету утримані податки із дивідендів	Платіжне доручення, виписка банку	641, 642	311
Виплачено дивіденди юридичним особам	Платіжне доручення, бухгалтерська довідка	671	311
Нараховано та виплачено дивіденди в негрошовій формі (майном)	Акт приймання-передачі, накладна	671	10, 20, 26
Виплачено авансові дивіденди за рішенням загальних зборів	Протокол зборів, платіжне доручення	443	311
Коригування суми нарахованих дивідендів у зв'язку з уточненням фінансового результату	Бухгалтерська довідка	671	443
Повернення невиплачених дивідендів у зв'язку з відмовою учасника	Заява учасника, касовий ордер	671	719

Раціонально побудована система обліку дивідендів дозволяє не лише своєчасно здійснювати розрахунки з учасниками, а й уникати порушень податкового законодавства. Ефективна організація обліку операцій з дивідендами сприяє зміцненню фінансової дисципліни, підвищенню довіри інвесторів та забезпечує стабільність розвитку підприємства в цілому.

Література:

1. *Виплата дивідендів фізособам і юрособам* URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/7096-viplata-divdendv>. 2. *Дивіденди фізособам: нарахування, облік, податки, виплата.* URL: <https://7eminar.ua/news/1529-dividendi-fizosobam-naraxuvannya-oblik-podatki-viplata>

Свірська Ю.В.,

студ. гр. ОАз-61М,

Національний лісотехнічний університет України

Науковий керівник - Гарасим П.М.

д.е.н., професор, зав. кафедри обліку, фінансів

та готельно-ресторанної справи

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВИТРАТ ЛОГІСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Ефективне управління витратами є важливою складовою обліку логістичних підприємств, оскільки дає змогу підприємству збільшити свою конкурентоздатність, а їх керівництву – приймати якісні управлінські рішення. Проблематика обліку витрат, у тому числі логістичних, є об'єктом постійної уваги науковців та практиків у сфері бухгалтерського обліку, економіки й логістики. Зокрема, у працях таких науковців, як Ф.Ф.Бутинець [1], З. В. Гуцайлюк [2], розглянуто необхідність удосконалення системи обліку витрат відповідно до сучасних інформаційних потреб управлінського персоналу. Разом із тим, більшість наукових доробків науковців зосереджена на питаннях калькулювання собівартості та формування витратної частини бюджету підприємства [3], або на загальній проблематиці обліку логістичних витрат українських виробничих підприємств [4], тоді як питання обліку витрат логістичних підприємств залишається недостатньо розкритим. Це зумовлює актуальність даного дослідження.

Витрати – це вартість ресурсів, що використовуються в подальшому для отримання прибутку чи досягнення інших цілей підприємства. До витрат належать вартість матеріальних і трудових ресурсів, необхідних для виробництва продукції чи послуг [5].

Облік витрат логістичних організацій характеризується низкою особливостей, зокрема, що стосується великої кількості нормативно-правових документів, які регулюють діяльність таких підприємств.

Основними чинними нормативно-правовими актами забезпечення обліку витрат логістичних підприємств є: Податковий кодекс України [6], Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [7], а також Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку: 16 «Основні засоби» [8], 2 «Запаси» [9], Міжнародний стандарт фінансової звітності 15 «Доходи від контрактів з клієнтами» [10] та Національні положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» [5].

Крім цього в логістичній діяльності важливим є врахуванням норм законів України, що регулюють загальні питання транспортування, складування, митного регулювання, а також встановлюють правила для певних видів перевезень (наприклад, автомобільні, залізничні, морські), а також Постанови КМУ, що деталізують порядок здійснення логістичних операцій, визначають вимоги до ліцензування, сертифікації тощо, галузеві документи.

Бухгалтерський облік логістичних підприємств також відрізняється особливостями щодо класифікації витрат їх діяльності. Вона є важливою перш за все для вибору методу ціноутворення, а також для визначення собівартості послуг. Класифікація витрат є важливим фактором для логістичного підприємства, адже завдяки правильній класифікації та аналізу витрат, пов'язаних, зокрема, з технічним обслуговуванням транспортних засобів можна зрозуміти їх зв'язок з обсягами основної діяльності та мінімізувати збитки підприємства.

Загалом, класифікація витрат найбільш детально розглянута в НП(С)БО 16 «Витрати» [5]. Вони класифікуються залежно від виду діяльності, за економічними елементами і статтями витрат. Крім того, витрати поділяються на прямі і непрямі, змінні і постійні, поточні витрати, витрати минулих та майбутніх періодів. Для логістичних підприємств основними статтями витрат є матеріальні витрати (паливо, матеріальні, запчастини), витрати на оплату праці, ремонт і технічне обслуговування автомобілів, амортизаційні відрахування.

Наступною особливістю обліку логістичних витрат є складність та значний обсяг первинної документації. Усі операції, які відбуваються на підприємствах та під час перевезень повинні відповідати вимогам Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» [7]. Логістичні підприємства використовують типові або спеціалізовані первинні форми

документів. У табл. 1 наведені документи первинного обліку для перевезень.

Первинні документи повинні бути складені під час здійснення перевезення вантажу. Важливим документом з обліку витрат транспортних перевезень є використання товарно-транспортної накладної та подорожнього листа. Товарно-транспортна накладна складається для оформлення перевезень товарів та є основним документом для проведення розрахунків за надані послуги. Це єдиний документ для всіх учасників транспортного процесу. Накладна може бути складена як у паперовій, так і в електронній формі та має містити обов'язкові реквізити, які передбачені правилами перевезення вантажів. Перехід за останні роки логістичних підприємств на застосування інструментів електронного документообігу, наприклад, Вчасно чи EDIN значно полегшує роботу з обміном на узгодженням первинних документів, зокрема, електронних товарно-транспортних накладних, використання яких з початку 2026 року має стати обов'язковим для всіх організацій, але не відмінняє норму закону [7] щодо вимоги архівування повного пакету первинних документів по кожному перевезенню.

Таблиця 1

Первинні документи для обліку витрат логістичних підприємств

Назва	Інформація, що відображається в документі
Видаткова накладна	Найменування товару, кількість, ціна, дата видачі, підпис відповідальної особи
Рахунок-фактура	Найменування товару або послуги, ціна, кількість, дата, сума до оплати, ПДВ, реквізити контрагента
Акт наданих послуг	Вид та обсяг наданих послуг, їх вартість, дата виконання, підписи відповідальних осіб
Товарно-транспортна накладна	Перевізник, дата та місце відправлення і доставки вантажу, відправник і перевізник, інформація про вантаж. ТТН є основним документом на перевезення вантажів і доказом, що відбулося перевезення ТМЦ з одного пункту в інший
Заявка на перевезення	Інформація про водія, транспорт, вантаж, маршрут

Також однією із особливостей обліку витрат логістичних підприємств є те, що транспортні перевезення мають різні характеристики, такі як різновид транспорту та його класифікація.

Загалом, бухгалтерський облік логістичних підприємств потребує структурного підходу, має базуватися на відповідній класифікації витрат їх діяльності. Все це дасть змогу не лише забезпечити відповідність вимогам

фінансової звітності, а й надати релевантну інформацію для прийняття оперативних і стратегічних рішень менеджменту підприємства.

Література

1. Бутинець Ф. Ф. *Бухгалтерський облік в Україні: підручник*. Житомир : ПП «Рута», 2020. 848 с.
2. Гуцайлюк З. В. *Облік витрат в управлінні логістичною діяльністю підприємства. Облік і фінанси*. 2021. № 4(94). С. 58–63.
3. Діброва Т. П. *Витрати підприємства: облік, контроль, аналіз : монографія* Київ : КНЕУ. 2019. 352 с.
4. Яремко І. Й. *Класифікація витрат як основа організації обліку і контролю логістичної діяльності підприємства. Економіка і суспільство*. 2024. № 64.
5. *Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Наказ Міністерства України 31.12.99 № 318*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>
6. *Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Textm>
7. *Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999р. №996-XIV*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2435-20#Text>
8. *Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» від 01.01.2012 р.* URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_014#Text
9. *Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси» від 01.01.2012 р.* URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_021#Text
10. *Міжнародний стандарт фінансової звітності 15 «Доходи від контрактів з клієнтами» від 30.06.2017 р.* URL: https://mof.gov.ua/storage/files/IFRS-15_ukr-compressed.pdf

Сікірко Д.В.,
студ. гр. ОА-31,
Національний лісотехнічний університет України.
Науковий керівник – Новак У.П.,
к.е.н., доцент кафедри обліку, фінансів та готельно-ресторанної справи

РОЛЬ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ У ФОРМУВАННІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Сьогоднішні економічні реалії змушують підприємства діяти в умовах підвищеної невизначеності: економічна нестабільність, посилення

конкуренції, цифрові трансформації, загрози кібербезпеки, війна та гібридні загрози. У такому контексті система фінансової безпеки підприємства стає одним із ключових чинників його сталого функціонування.

Бухгалтерський облік (як система збору, накопичення, обробки та подання фінансової інформації) виступає одним із фундаментальних елементів такої системи.

Бухгалтерський облік дозволяє формувати дані про фінансовий стан підприємства: активи, зобов'язання, власний капітал, результати діяльності, грошові потоки. Ці дані необхідні для:

- оцінювання фінансової стійкості та здатності витримувати внутрішні та зовнішні шоки;
- аналізу ліквідності, платоспроможності, рентабельності, структури капіталу;
- виявлення відхилень від запланованих чи нормативних показників;
- формування ранніх «тривожних сигналів» – наприклад, зниження оборотного капіталу, зростання дебіторської заборгованості, високий рівень кредитного навантаження.

Зокрема, у статті [3] зазначено, що бухгалтерський облік виступає базовим елементом у системі обліково-аналітичного забезпечення фінансової безпеки підприємства.

Як стверджують Бондарчук Н.В. та Васільєва Л.М. [1], бухгалтерський облік є невід'ємною складовою системи економічної безпеки підприємства.

Він відіграє ключову роль у зборі, обробці та аналітичному опрацюванні інформації щодо господарської діяльності. Будучи інформаційною платформою, бухгалтерський облік забезпечує формування достовірних даних для всіх зацікавлених користувачів, відтворюючи точну картину фінансово-економічного стану та результатів операцій підприємства.

Роль бухгалтерського обліку у процесі забезпечення економічної безпеки (у т.ч. фінансової) підприємства, крім забезпечення інформацією, можна розкрити через функції, які відображені на рис. 1.

Рис. 1. Функції бухгалтерського обліку у процесі забезпечення економічної (у т.ч. фінансової) безпеки [2]

Отже, бухгалтерський облік відіграє важливу роль у формуванні системи фінансової безпеки підприємства. Він забезпечує інформаційну базу для оцінювання стану підприємства, є інструментом внутрішнього контролю і запобігання загрозам, підтримує стратегічне управління фінансами та інтегрується у загальну систему управління ризиками.

Література:

1. Бондарчук Н. В., Васільєва Л. М. Роль обліку у забезпеченні економічної безпеки підприємства. Молодий вчений. 2017. № 9. С. 489-493.
2. Іванов С. Бухгалтерський облік як інформаційна основа забезпечення економічної безпеки підприємств. Вісник Хмельницького національного університету. 2023. № 4. С. 515-521.
3. Сусіденко В.Т., Підлипна Р.П., Югас Е.Ф. Обліково-аналітичне забезпечення фінансової безпеки підприємств. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2016. Вип. 10. Част. 2. С. 105-108.

Сіянюк Є.А.,
студ. гр. ЗБм 1-1,
Миколаївський національний аграрний університет.
Науковий керівник – Сирцева С.В.,
к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування

ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ

Оподаткування є однією з ключових складових фінансової системи держави, адже забезпечує формування доходної частини бюджету та створює умови для розвитку економіки. В Україні податкова система перебуває у стані трансформації, що характеризується поєднанням реформаторських тенденцій і проблем, пов'язаних із стабільністю, справедливістю та ефективністю податкової політики.

Податкова система України базується на загально визнаних принципах – обов'язковості, рівності, справедливості та економічної доцільності. Основними податками для підприємств є податок на прибуток, податок, акцизний податок, єдиний податок та соціальні внески. Водночас система залишається складною для адміністрування, що створює труднощі насамперед для малого бізнесу.

В умовах воєнного стану держава запровадила податкові пільги: знижено окремі ставки, спрощено звітність і відтерміновано сплату платежів. Це дозволило зберегти економічну активність, однак зумовило зниження бюджетних надходжень і потребу в пошуку нових джерел фінансування [1].

У 2024 році сукупні надходження до консолідованого бюджету становили 3 588,6 млрд грн, із яких податкові платежі забезпечили понад 58 відсотків. Переважають непрямі податки, що відповідає європейській практиці, проте знижує податкову справедливість для малого бізнесу. Зростання надходжень від податку на прибуток підприємств (на 71,7%) пов'язане із підвищенням ставки для банківських установ і перерозподілом надприбутків на користь держави [2].

Важливим етапом розвитку стала цифрова трансформація системи адміністрування. Впровадження електронного кабінету платника, автоматизованих систем аналізу ризиків та онлайн-контролю розрахункових операцій сприяло підвищенню прозорості та скороченню тіньового сектору [3].

Водночас податкове навантаження на підприємства залишається значним. Часті зміни законодавства, складність звітності й

адміністративний тиск негативно впливають на довіру бізнесу до податкових органів.

Вектор євроінтеграції визначає необхідність гармонізації українського законодавства з податковими директивами ЄС, зокрема у сфері податку на додану вартість, податку на прибуток і трансфертного ціноутворення. Це сприятиме підвищенню прозорості фінансових потоків, удосконаленню контролю за транснаціональними операціями та поліпшенню інвестиційного клімату [4].

Подальший розвиток податкової системи має ґрунтуватися на таких стратегічних напрямках:

1. Поглиблення цифровізації – автоматизація перевірок, інтеграція податкових баз з державними реєстрами, використання Big Data і ШІ для аналізу ризиків.

2. Забезпечення податкової справедливості – диференційований підхід до оподаткування підприємств різних масштабів і секторів економіки, зменшення тиску на виробничі та інноваційні компанії.

3. Розвиток податкової культури – підвищення фінансової грамотності платників, формування довіри до контролюючих органів і прозорих комунікацій між державою та бізнесом.

Система оподаткування суб'єктів господарювання в Україні перебуває на етапі поступового переходу до цифрової, прозорої та справедливої моделі, орієнтованої на європейські стандарти. Її вдосконалення має забезпечити баланс між фіскальними потребами держави та інтересами бізнесу, що є основою сталого економічного розвитку та підвищення конкурентоспроможності національної економіки.

Література:

1. Гбур З.В., Палагусинець Р.В., Кравченко О.О. Податкова політика України в умовах воєнного стану. Інвестиційне планування: теорія і практика. 2023. №9. С. 127-132. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.9.127>.
2. Доходи державного бюджету України у 2024 р. Міністерство фінансів України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/2024/>.
3. Potryvaieva N., Dubinina M., Cheban Yu., Syrtseva S., Luhova O. Role of accounting and control system in taxation of agricultural enterprises under martial law. *Ukrainian Black Sea Region Agrarian Science*. 2025. 29(2). P. 22-33. <https://doi.org/10.56407/bs.agrarian/2.2025.22>.
4. Огренич Ю.О., Щебликіна І.О., Сопіна А.Є. Бюджетно-податкова політика України: особливості та напрямки вдосконалення. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 69. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-69-61>.

Скварчило І. О.
студ. гр.ОП-31,
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Грицай О.І.,
к.е.н., доцент кафедри обліку та аналізу

ОСОБЛИВОСТІ КОРПОРАТИВНОГО ОПОДАТКУВАННЯ: УКРАЇНА ТА ДОСВІД КРАЇН ЄВРОПИ

Вагоме значення у системі оподаткування юридичних осіб майже в усіх країнах світу має податок на прибуток підприємств та організацій. Цей податок є результатом тривалого економічного й політичного розвитку суспільства, виступає важливим фіскальним інструментом, що відображає високий рівень державного управління та досконалість податкового механізму. Його ефективне функціонування передбачає свідоме ставлення платників до своїх прав і обов'язків та розуміння ролі податку як необхідного внеску виробників у створення сприятливих умов для господарської діяльності [1, с.261].

Європейські держави, зберігаючи спільну мету — забезпечення надходжень до бюджету, — застосовують різні підходи до встановлення ставок податку на прибуток підприємств, визначення пільг та стимулів для бізнесу. Порівняльну характеристику наведено в табл.1.

Таблиця 1

Порівняльна характеристика корпоративного оподаткування в європейських країнах

Країна	Базова ставка	Пільгові ставки / умови	Особливості системи оподаткування	Підтримка бізнесу / стимули
1	2	3	4	5
Україна [2]	18%	9% — для резидентів «Дія Сіті»; 3% — для страхової діяльності; 10–30% — для грального бізнесу	Уніфікована система без гнучких пільг; оподаткування базується на прибутку підприємства	Обмежені стимули, основна підтримка — спеціальні режими («Дія Сіті», «Defence City», спрощена система оподаткування)
Польща	19%	9% — для підприємств з оборотом до 2 млн євро або у перший рік діяльності	Можливість застосування «Естонський СІТ» — оподаткування лише виведеного прибутку	«Естонський СІТ» стимулює реінвестування прибутку, знижуючи податкове навантаження

1	2	3	4	5
Франція	25%	15% — для малих і середніх підприємств із прибутком до 38 120 євро	Можливість вибору між системами IS (для компаній) та IR (для власників)	Гнучкий підхід до оподаткування залежно від розміру бізнесу; підтримка МСП
Іспанія	25%	15% — для новостворених підприємств у перші 2 роки прибуткової діяльності	Оподаткування світового прибутку для резидентів; уникнення подвійного оподаткування дивідендів	Податкова підтримка нових бізнесів, заохочення підприємництва
Румунія	16%	1% — для мікрокомпаній з працівниками; 3% — без працівників або при доході >1 млн євро	Проста система, низьке податкове навантаження; можливість вибору режиму	Стимулювання малого бізнесу завдяки наднизьким ставкам

Проведений аналіз показує, що системи корпоративного оподаткування європейських країн мають спільну мету — забезпечення стабільних надходжень до бюджету, однак відрізняються за підходами до формування ставок і надання податкових пільг.

Україна поступово наближає свою податкову політику до європейських стандартів, однак ще має обмежені стимули для інновацій та розвитку малого бізнесу. Польща, Румунія та Іспанія демонструють приклади гнучкого оподаткування, спрямованого на підтримку нових і малих підприємств. Франція застосовує варіативну систему оподаткування, що дає можливість підприємствам самостійно обирати оптимальну модель.

Загалом, ефективна податкова політика, побудована на поєднанні фіскальної функції з мотиваційною, є запорукою сталого економічного розвитку та зростання підприємницької активності.

Література:

1. Деева Н. М., Редіна Н. І., Дулік Т. О. та ін. *Оподаткування в Україні: Навч. посіб. / За ред. Н. І. Редіної.* — К.: Центр учбової літератури, 2009. — 544 с. 2. *Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI (із змінами та доповненнями).*

Скварчило І. О.,
студ. гр. ОП-31,
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Шепель Т. П.,
к.е.н., доцент кафедри обліку та аналізу

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ ІЗ СУМНІВНИМИ БОРГАМИ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах ведення господарської діяльності підприємства стикаються з численними ризиками, серед яких одним із найпоширеніших є ризик неповернення дебіторської заборгованості. На практиці нерідко виникають ситуації, коли покупці або партнери затримують розрахунки чи взагалі не виконують свої платіжні зобов'язання.

Правильна організація обліку сумнівних боргів сприяє достовірному відображенню фінансового стану підприємства, підвищенню його фінансової стабільності та ефективному управлінню дебіторською заборгованістю.

Порядок ведення бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості та її відображення у фінансовій звітності встановлено П(с)БО 10 «Дебіторська заборгованість» [1]. Стан розрахунків із дебіторами суттєво впливає на фінансову стабільність підприємства, тому важливо контролювати строки їх погашення для забезпечення достовірної оцінки заборгованості.

Надмірне накопичення коштів у дебіторській заборгованості може призвести до нестачі ресурсів для своєчасних розрахунків за матеріали, заробітну плату та обов'язкові платежі. Відповідно до П(с)БО 10 та враховуючи платоспроможність дебіторів дебіторську заборгованість розглядають як сумнівну та безнадійну. Порівняльну характеристику між заборгованостями наведено у табл.1.

Таблиця 1

Порівняння видів дебіторської заборгованості

Критерії	Поточна дебіторська заборгованість	Сумнівна дебіторська заборгованість	Безнадійна дебіторська заборгованість
1	2	3	4
Термін погашення	До 12 місяців від дати балансу	Прострочено понад встановлений термін	Закінчився строк позовної давності
Можливість погашення	Висока	Сумнівна	Відсутня

1	2	3	4
Облікові рахунки	36, 37	36, 37, 944, 38	944, 38, 071
Оцінка в обліку	За первісною вартістю та чистою реалізаційною	За чистою реалізаційною вартістю	Не підлягає оцінці – підлягає списанню
Підстави для створення/списання	Наявність чинних договорів і документів, розрахунків	Прострочення, фінансові труднощі невизначеність щодо оплати	Рішення суду, закінчення строку позовної давності

Класифікація сумнівних боргів є важливим етапом в обліку дебіторської заборгованості, оскільки вона дозволяє підприємствам ефективно управляти ризиками та приймати обґрунтовані рішення щодо стягнення боргів. Класифікацію сумнівних боргів і бухгалтерський облік операцій із сумнівними боргами наведено у табл. 2, 3.

Таблиця 2

Класифікація сумнівних боргів

Основні критерії	Категорії класифікації сумнівних боргів
За терміном заборгованості	короткострокові - заборгованість, яка не була погашена протягом 30-90 днів після терміну платежу; довгострокові - заборгованість, що не погашається протягом більше ніж 90 днів
За ступенем ризику	високий ризик - заборгованість, яка має значні шанси на неповернення через фінансові труднощі боржника або інші фактори (наприклад, банкрутство); середній ризик - заборгованість, яка може бути повернена, але потребує додаткових зусиль для стягнення; низький ризик - заборгованість, яка, хоча і є сумнівною, має шанси на повернення завдяки стабільному фінансовому стану боржника
За причинами виникнення	економічні причини - заборгованість, що виникла через економічні труднощі, такі як криза або зниження попиту; внутрішні причини - заборгованість, що виникла через помилки в управлінні, або неналежне обслуговування клієнтів; зовнішні причини - заборгованість, що виникла через зміни в законодавстві, конкуренцію
За стадією стягнення	На стадії переговорів - заборгованість, щодо якої ведуться переговори про погашення; на стадії судового розгляду - заборгованість, яка вже передана до суду для стягнення; на стадії списання - заборгованість, яка визнана безнадійною і підлягає списанню

Типова кореспонденція обліку операцій із сумнівними боргами

Зміст господарських операцій	Дебет	Кредит
Створення резерву сумнівних боргів	944	38
Списання заборгованості за рахунок резерву	38	36,37
У разі коли фактична сума списання перевищує створений резерв		
Списання дебіторської заборгованості	944	36,37
У разі коли покупець поверне борг за списаною заборгованістю		
Отримано кошти від боржника після списання	30,31	716
За участю позабалансового рахунку		
Відображено суму списаної заборгованості	071	-
Відображено суму списаної заборгованості після закінчення терміну чи повернення боргу покупцем	-	071

Література:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: Наказ Міністерства фінансів України від 20.10.99 р. № 246. Дата оновлення 03.11. 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1020-20> (дата звернення 24.10.2025).

Сорока В.

студ. групи ФБ-21

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Воскресенська Т.І.,
к.е.н., доцент кафедри обліку та аналізу**ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ - КОНТРОЛЬНА ПРОЦЕДУРА В
БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ**

Кожне підприємство, незалежно від розміру, галузевої приналежності, повинне вести бухгалтерський облік. При організації і ведення бухгалтерського обліку на будь-якому підприємстві, особа яка його веде використовує відповідні методи. Одним із методів, які використовуються підприємством при веденні обліку є інвентаризація, яка є невід'ємною складовою системи внутрішнього контролю, призначена для збереження майна підприємства. Корисність проведення інвентаризації пояснюється тим, що її результати забезпечують керівництво підприємства необхідною інформацією про стан і використання майна для прийняття рішень.

У навчальній літературі [3] зафіксовано, що інвентаризація дає можливість зіставити фактичну наявність майна, грошових коштів, цінностей і зобов'язань із даними бухгалтерського обліку, виявити можливі розбіжності та забезпечити реальність облікових даних.

Чинним законодавством України визначено порядок проведення інвентаризації, висвітлено її основні особливості: документальне оформлення, відображення в обліку результатів її проведення. Зокрема, доцільно зауважити, що важливим регулятивним документом, яким визначаються періодичність проведення інвентаризації є Положення про інвентаризацію активів і зобов'язань. Відповідно до нього визначено що проведення інвентаризації є обов'язковим при: формуванні річної фінансової звітності; зміні матеріально-відповідальних осіб; крадіжці, стихійному лиху чи пожежі, а також за рішенням керівника [6].

Завдяки проведенню інвентаризації можуть виявити надлишки або нестачі, які підлягають обліковому відображенню, помилки при відображенні господарських операцій, а також випадки зловживань і порушень фінансової дисципліни [3]. Процес інвентаризації складається з кількох етапів: підготовчого, фактичної перевірки, оформлення результатів та їх відображення в обліку. На підготовчому етапі створюється інвентаризаційна комісія, яка визначає об'єкти перевірки, строки та порядок проведення. Фактична перевірка полягає у підрахунку, зважуванні, вимірюванні або перерахунку матеріальних цінностей. Результати фіксуються в інвентаризаційних описах, які підписуються всіма членами комісії [4]. Після завершення інвентаризації результати порівнюються з даними бухгалтерського обліку. У разі виявлення розбіжностей складаються порівнювальні відомості, де зазначаються надлишки або нестачі. Надлишки оприбутковуються, а нестачі відносяться на винних осіб або на витрати підприємства. Такий механізм забезпечує не лише точність облікових даних, а й фінансову дисципліну на підприємстві [5].

Важливим аспектом є те, що інвентаризація виконує функцію контролю, адже дає змогу керівництву оцінити ефективність системи управління активами, запобігати крадіжкам, псуванню та нераціональному використанню ресурсів, а тому сприяє прийняттю управлінських рішень щодо оптимізації матеріальних і фінансових потоків [1].

У сучасних умовах автоматизації бухгалтерського обліку інвентаризація залишається невід'ємною складовою контролю, хоча її форми й засоби змінюються. Використання комп'ютерних технологій,

штрих-кодування, електронних баз даних дозволяє значно підвищити оперативність і точність інвентаризаційних процесів [2].

Таким чином, інвентаризація є обов'язковим елементом системи бухгалтерського обліку, що виконує функції контролю, підтвердження достовірності облікових даних і збереження активів підприємства. Її роль не обмежується формальним підрахунком майна — це важливий інструмент управлінського та фінансового аналізу, без якого неможливо забезпечити об'єктивність звітності та ефективність господарської діяльності.

Література:

1. Загородній А.Г., Партин Г.О., Пилипенко Л.М., Партин Т.І. *Бухгалтерський облік. Основи теорії та практики: підручник. – 4-те вид., доопр. і допов. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2018. – 280 с.*
2. Голов С. Ф. *Контроль і ревізія: навчальний посібник. – Київ: Центр учбової літератури, 2020. – 320 с.*
3. *Інвентаризація - елемент методу бухгалтерського обліку. Stud. URL: https://stud.com.ua/23836/audit_ta_buhoblik/inventarizatsiya_element_metodu_buhgalterskogo_obliku#google_vignette.*
4. *Інвентаризація як найважливіший елемент регулювання бухгалтерського обліку та її роль в забезпеченні. Файний блог. URL: <https://iua.waykun.com/articles/inventarizacija-jak-najvazhlivishij-element.php>.*
5. *Інвентаризація, як елемент методу бухгалтерського обліку. StudFiles. URL: <https://studfile.net/preview/10631051/page:5/>.*
6. *Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затверджене наказом № 879 від 02.09.2014 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text>*

Фесенко Д. О.,

студ.гр.ОП-31,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Шепель Т. П.,

к.е.н., доцент кафедри обліку та аналізу

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ З ВЕКСЕЛЯМИ

Сьогодні в умовах нестабільної економічної ситуації багато підприємств стикаються з проблемами несвоєчасних розрахунків, що призводить до зростання дебіторської та кредиторської заборгованості. Це змушує суб'єктів господарювання шукати нові, більш ефективні форми взаємних розрахунків. Одним із ефективних способів вирішення таких

фінансових труднощів є використання векселів. Вексельна форма розрахунків дозволяє підприємствам проводити взаємозаліки без залучення готівкових коштів, забезпечуючи безперервність господарської діяльності та підвищуючи фінансову стабільність. Завдяки цьому підприємства мають змогу покращити свою платоспроможність і ефективніше управляти грошовими потоками.

Вексель визначається як цінний папір, що посвідчує безумовне грошове зобов'язання векселедавця або його наказ третій особі сплатити визначену суму векселедержателю у визначений термін [1]. Згідно з правовими нормами, застосовувати векселі дозволено виключно для оформлення грошового боргу, що виникає на підставі фактично поставлених товарів, виконаних робіт чи наданих послуг (крім фінансових векселів). При цьому сума зобов'язання не може бути меншою за суму платежу за векселем [2].

В обіг випускають прості та переказні векселі з урахуванням відсотків за час обігу векселя та без відсотків. Відсотковий вексель – це вексель на якому зазначена сума погашення та відсоток, який буде сплачено векселедержувачу за відстрочення платежу, при цьому доходи від цієї операції нараховуються у момент погашення векселя; безвідсотковий – вартість погашення дорівнює номінальній вартості та вже включає відсотки.

Облік операцій з векселями має особливості, котрі зумовлені подвійною природою векселя – як цінного паперу та боргового зобов'язання. На етапі емісії простого векселя беруть участь дві особи: векселедавець (підприємство-боржник) і векселеотримувач (перший векселедержатель або підприємство-кредитор). В операції з видачі простого векселя спочатку надходить товар від кредитора (продавця), а потім боржник (покупець) видає кредиторowi вексель.

Облік заборгованості, забезпеченої векселями, ведеться на рахунку 34 «Короткострокові векселі одержані». За дебетом цього рахунка відображається отримання векселя, за кредитом – погашення, продаж третій стороні чи використання для погашення власних зобов'язань. Бланки векселів належать до бланків суворої звітності, їх облік здійснюється на позабалансовому рахунку 08 «Бланки суворого обліку».

Зберігання векселів може здійснюватись як у касі підприємства разом із готівковими коштами, так і шляхом передачі їх у банківську установу для зберігання (табл.1).

Типові бухгалтерські проведення операцій з векселями

Зміст господарської операції	Первинні документи	Дебет	Кредит
Отримано вексель від покупця в оплату за відвантажену продукцію	вексель, накладна, акт приймання-передачі	34	36
Отримано довгостроковий вексель від покупця	вексель, договір, рахунок-фактура	18	36
Видано короткостроковий вексель постачальнику	вексель, договір, накладна	63	62
Видано довгостроковий вексель постачальнику	вексель, договір, акт виконаних робіт	63	51
Отримано кошти від банку за проданий вексель із дисконтом	договір, банківська виписка	31, 95	34
Погашено виданий довгостроковий вексель	вексель, банківська виписка	51	31
Отримано відсотки за векселем, який належить підприємству	вексель, розрахунок відсотків	31	733
Нараховано дохід від дисконту за отриманим векселем	бухгалтерська довідка, вексель	34	733
Сплачено відсотки за виданим векселем	вексель, банківська виписка	952	31
Отримано вексель у забезпечення позики від іншого підприємства	вексель, договір позики	34	55
Отримано погашення векселя боржником	вексель, банківська виписка	31	34
Здійснено облік дисконту за придбаним векселем нижче номіналу	бухгалтерська довідка	95	34
Визнано втрату від непогашеного векселя	акт інвентаризації, бухгалтерська довідка	944	34
Визнано сумнівну заборгованість за векселем	бухгалтерська довідка	944	38
Погашено сумнівну заборгованість після створення резерву	платіжне доручення	38	34
Списано безнадійну заборгованість за векселем	акт списання, бухгалтерська довідка	38	34

Організація розрахунків із використанням векселів вимагає чіткого документального супроводу, правильного відображення в бухгалтерському обліку та контролю за строками виконання зобов'язань. Комплексне оформлення операцій – від актів приймання-передачі до банківських виписок і касових ордерів — забезпечує прозорість руху цінних паперів та достовірність фінансової інформації.

Література:

1. Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» від 01.07.2021 р. № 3480-IV. [Електронний ресурс]. - Режим доступу :<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15/ed20210701#n2280> . 2. Закон України «Про обіг векселів в Україні» від 07.07.2011 р. № 3610-VI. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2374-14#Text>

Філяс Т.О.

студ. гр.ОП-31,

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник – Шепель Т.П.,

к.е.н., доцент кафедри обліку та аналізу

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ОПЕРАЦІЙ З АКРЕДИТИВАМИ

В умовах динамічного розвитку економічних відносин особливого значення набуває ефективна організація безготівкових розрахунків між підприємствами. Серед різних форм платежів акредитивна форма вирізняється своєю надійністю та здатністю забезпечити баланс інтересів між покупцем та постачальником. Акредитив гарантує виконання зобов'язань сторін та знижує ризики несвоєчасного виконання платіжних зобов'язань, що робить його важливим інструментом в організації грошових розрахунків підприємства.

Акредитив – це форма безготівкових розрахунків, за якої банк за дорученням покупця гарантує оплату постачальнику після виконання певних умов. Така форма розрахунків використовується, коли сторони прагнуть мінімізувати ризики невиконання зобов'язань. Банк-платник блокує кошти на рахунку платника та перераховує їх постачальнику лише після виконання певних умов, зокрема надання товаросупровідних документів або підтвердження факту поставки товару (табл.1).

Таблиця 1

Класифікація акредитивів

Критерій класифікації	Вид акредитива	Характеристика / особливості
1	2	3
За способом покриття	Покритий (депонований)	Кошти покупця попередньо резервуються на окремому рахунку банку для забезпечення платежу
	Непокритий (гарантований)	Оплата здійснюється банком за рахунок власних коштів із подальшим списанням з рахунку клієнта

1	2	3
За можливістю відкриття	Відкличний	Може бути змінений або анульований без згоди бенефіціара; майже не використовується
	Безвідкличний	Не може бути змінений без згоди всіх сторін
За можливістю підтвердження	Підтверджений	Додатково підтверджений іншим банком (зазвичай банком постачальника)
	Непідтверджений	Гарантію платежу надає лише банк-емітент
За формою валюти платежу	Національний	Розрахунки здійснюються у валюті країни
	Іноземний	Розрахунки проводяться у валюті іншої держави
	Мультивалютний	Вибір валюти платежу залежно від умов договору
За строком дії	Короткостроковий	До 3 місяців
	Середньостроковий	Від 3 місяців до 1 року
	Довгостроковий	Понад 1 рік (часто в міжнародних контрактах)

Особливістю бухгалтерського обліку операцій з акредитивами є відсутність окремого рахунка для їх обліку в чинному Плані рахунків. Тому операції за акредитивами відображаються через рахунки, призначені для обліку коштів на поточних та інших рахунках у банках. Зокрема, при відкритті покритого акредитива кошти підприємства обліковуються на рахунку 313 «Інші рахунки в банках у національній валюті», а при проведенні розрахунків в іноземній валюті – на рахунку 314 «Інші рахунки в банках в іноземній валюті» [1]. Такий підхід дозволяє відобразити тимчасове резервування грошових коштів, які не можуть бути використані до моменту виконання умов акредитива, але залишаються власністю платника. Бухгалтерський облік розрахунків за акредитивом (табл.2).

Таблиця 2

Типова кореспонденція обліку операцій з акредитивом

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		
	Дт	Кт	Сума
1	2	3	4
Відвантажено товар покупцю	361	702	12000,00
Відображено собівартість відвантаженого товару	902	281	9000,00
Відображено виникнення податкового зобов'язання з ПДВ	702	641	2000,00
Отримано оплату за товар від виконуючого банку	311	361	12000,00

1	2	3	4
Сформовано фінансовий результат	791 702	902 791	9000,00 10000,00
Кошти перераховано на акредитивний рахунок (покритий акредитив)	313	311	12000,00
Банком перераховано кошти на акредитивний рахунок (непокритий акредитив)	313	601	12000,00
Отримано товар від покупця	281	631	10000,00
Виникло право на податковий кредит	6442	631	2000,00
На підставі отриманої податкової накладної ПДВ за придбаними товарами включено до податкового кредиту	641	6442	2000,00
Перераховано покупцю (бенефіціанту) кошти	631	313	12000,00
Закриття акредитива у разі його невикористання	311	313	12000,00
Погашено заборгованість перед банком за кредит по непокритому акредитиву	601	311	12000,00

Встановлено, використання акредитивів є ефективним інструментом організації безготівкових розрахунків підприємств, що дозволяє мінімізувати ризики несвоєчасного виконання зобов'язань і контролювати рух грошових коштів у процесі здійснення господарських операцій.

Література:

1. *Бухгалтерський облік : підручник / Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, Н. В. Гудзь та ін. Тернопіль : ТНЕУ, 2018. 460 с.*

Хамітов Р. Р.,

студ. гр. МЕН 3/1

Миколаївський національний аграрний університет.

Науковий керівник – Потриваєва Н. В.,

д.е.н., професор, професор кафедри обліку і оподаткування

ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

В умовах економічної нестабільності, зумовленої кризовими явищами, воєнними ризиками та недосконалістю податкової системи, формування облікової політики підприємства набуває стратегічного значення як інструмент адаптації до зовнішніх викликів. Облікова політика, як

сукупність методів, принципів та процедур ведення бухгалтерського обліку, дозволяє забезпечити гнучкість у прийнятті управлінських рішень, мінімізацію ризиків та оптимізацію фінансових показників. В сучасному середовищі, де спостерігаються швидкі зміни законодавства та технологій, облікова політика повинна бути адаптивною, з регулярним переглядом для врахування інфляційних факторів, валютних коливань та потенційних втрат активів. Зокрема, у воєнний період облікова політика інтегрує механізми оцінки збитків через відео- та фотофіксацію, розширення резервування боргів та прискорену амортизацію, що сприяє економічній безпеці та відновленню стійкості підприємства [1, с.56-61].

Аналіз методичних засад формування політики свідчить про необхідність врахування галузевих особливостей, організаційної структури та зовнішніх факторів, таких як кризові ситуації в Україні, які посилюють потребу в податковому плануванні. Облікова політика для цілей оподаткування стає ключовим елементом зниження податкового навантаження, дозволяючи обирати альтернативні методи обліку та вирішувати нормативні протиріччя, що особливо актуально в нестабільних умовах, де підприємства стикаються з ризиками штрафів та конфліктів з податковими органами. Інтеграція інформаційних технологій, таких як автоматизовані системи обліку, посилює ефективність політики, забезпечуючи прозорість звітності та основу для стратегічного управління витратами. У сучасних умовах, з урахуванням глобалізації та цифрової трансформації, облікова політика повинна гармонізувати національні стандарти з МСФЗ, що дозволяє підприємствам залучати інвестиції та підвищувати конкурентоспроможність навіть у період економічної турбулентності. Теоретичні основи формування облікової політики базуються на принципах майнової відособленості, безперервності та послідовності, з акцентом на адаптацію до інфляції та ринкових коливань, де гнучкість досягається через альтернативні методи оцінки запасів, що сприяє зменшенню помилок в звітності за рахунок діджиталізації процесів, автоматизації рутинних завдань та інтеграції з системами управління [2, с.41-53].

Ефективне формування облікової політики вимагає системного підходу, орієнтованого на принципи обачності, релевантності та послідовності, з акцентом на ризик-менеджмент. У нестабільних умовах ризики класифікуються як операційні, фінансові та репутаційні, а управління ними включає ідентифікацію через аналітичні інструменти для оцінки волатильності, що дозволяє оптимізувати втрати через вибір методів амортизації та резервування з використанням цифрових

технологій, таких як хмарні платформи та штучний інтелект для прогнозування та зменшення помилок [3, с.79-88]. Гнучкість політики проявляється у можливості щорічного перегляду методів амортизації та створення резервів під знецінення активів відповідно до П(С)БО та IFRS, що забезпечує достовірність фінансової інформації. Податковий аспект передбачає розробку окремого документа з переліком податків, строків їх сплати та реєстрів обліку, що спрощує контроль, мінімізує помилки та сприяє уникненню санкцій. У практичній реалізації, зокрема в аграрному секторі, політика інтегрує інструменти страхування ризиків, посилюючи стійкість до кліматичних і ринкових коливань та дозволяючи точно відобразити втрати у звітності. Регулярне навчання персоналу та аудит облікової політики забезпечують її ефективність і дають змогу оперативно коригувати підходи в реальному часі. Таким чином, формування облікової політики в умовах нестабільності перетворюється на динамічний процес, який поєднує теоретичні засади з практичними інструментами для досягнення фінансової стійкості, достовірності інформації та довгострокової стабільності підприємства.

Література:

1. Замлинський В. А., Волошина О. В., Степаненко С. В. *Облікова політика і економічна безпека в системі управління // Український журнал прикладної економіки та техніки.* – 2024. – Т. 9, № 1. – С. 56-61. – <https://doi.org/10.36887/2415-8453-2024-1-9>.
2. Potryvaieva, N., Dubinina, M., Cheban, Yu., Syrtseva, S., & Luhova, O. *Digitalisation of accounting of agricultural enterprises: National and international experience. Ukrainian Black Sea Region Agrarian Science,* 2024. – 28(4). – С. 41-53. <https://doi.org/10.56407/bs.agrarian/4.2024.41>
3. Potryvaieva, N., Kozachenko, L., Nedbailo, I., Nesterchuk, I. *Digitization of accounting in the management of business processes of enterprises of the agro-industrial complex. Ukrainian Black Sea Region Agrarian Science,* 2022. – 26(1). – С.79-88. [https://doi.org/10.56407/2313-092X/2022-26\(1\)-8](https://doi.org/10.56407/2313-092X/2022-26(1)-8)

Хльобас В.Є.,
здобувач вищої освіти спеціальності 051 «Економіка»,
Миколаївський національний аграрний університет.
Науковий керівник – Хилько І. І.,
старший викладач кафедри економічної кібернетики,
комп'ютерних наук та інформаційних технологій

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

У сучасних умовах глобалізації та цифровізації економіки, системи бухгалтерського обліку мають важливе значення для ефективного ведення підприємницької діяльності. Від їхньої узгодженої роботи залежить фінансова стійкість суб'єктів господарювання та рівень їхньої адаптивності до змін у законодавстві й ринковому середовищі. Ця тема є особливо актуальною, оскільки правильна організація обліку дає змогу уникнути фінансових ризиків, збільшити прибутковість і гарантувати стабільний розвиток бізнесу. Бухгалтерський облік є важливою частиною управління підприємством і включає збір, обробку та передачу фінансової інформації, необхідної для прийняття рішень. Він поєднує в собі як практичні дії, так і наукові підходи до ведення господарської діяльності. Економічний аналіз, внутрішній контроль і система оподаткування тісно пов'язані з бухгалтерським обліком, оскільки ґрунтуються на тих самих даних і спрямовані на підвищення ефективності управління підприємством. Разом вони створюють єдину інформаційну основу для оцінки фінансового стану, виявлення ризиків та прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Одним із ключових напрямів розвитку бухгалтерського обліку в умовах глобалізації є впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності. В Україні цей процес стикається з низкою проблем: недосконалість правового регулювання, нестача кваліфікованих кадрів, відсутність освітніх програм і сучасного програмного забезпечення. Складність окремих стандартів, особливо у сфері фінансових інструментів, ускладнює їх застосування на практиці та вимагає додаткових знань і ресурсів [1].

Однією з найбільш вразливих категорій у цьому контексті є малий та середній бізнес, який особливо гостро відчуває складнощі адаптації до нових вимог. Обмежені фінансові можливості, відсутність доступу до кваліфікованих бухгалтерів та складність у виборі відповідного

програмного забезпечення ускладнюють впровадження МСФЗ. Стандарти розроблені здебільшого для великих корпорацій і не завжди враховують специфіку діяльності малого бізнесу, що призводить до перевантаження звітності та зростання витрат на її ведення [2].

Оцінка ефективності податкової політики в Україні демонструє, що суттєвим фактором який впливає на фінансову стабільність та інвестиційну привабливість малого і середнього бізнесу залишається податкове навантаження. Наявність кількох систем оподаткування дозволяє підприємцям обрати найбільш вигідний режим, однак ця перевага часто нівелюється через складність податкового планування, часті зміни у законодавстві та брак фахових знань.

У контексті модернізації фінансової системи України важливим напрямом є вдосконалення оподаткування бізнесу. Одним із ефективних напрямів є впровадження цифрових технологій, які дозволяють автоматизувати ключові бухгалтерські процеси, прискорити документообіг і підвищити якість управлінських рішень [3]. Підвищення ефективності фінансового управління можливе за рахунок стратегічного податкового планування, що дозволяє зменшити навантаження на бізнес, раціонально розподіляти ресурси та дотримуватися законодавчих вимог. Усі ці кроки мають бути підтримані системним підвищенням кваліфікації фахівців у сфері бухгалтерії, що забезпечить сталий розвиток підприємництва та сприятиме інтеграції України в глобальний економічний простір.

В умовах стрімкого розвитку цифрових рішень зміни у сфері бухгалтерського обліку вже не є питанням майбутнього – це реальність, що формує нові підходи до організації фінансової діяльності. Автоматизація облікових процесів, електронна звітність та цифровий документообіг дозволяють значно підвищити точність даних, зменшити ризик помилок і покращити ефективність управлінських рішень. У майбутньому важливим завданням стане не лише технічна модернізація, а й адаптація нормативно-правової бази до цифрових реалій. Водночас зростає попит на фахівців, здатних працювати з новітніми технологіями у фінансовій сфері, що висуває нові вимоги до професійної освіти. Важливо зазначити, що такі інновації дозволять не лише покращити внутрішні бізнес-процеси, а й забезпечити стабільний розвиток підприємств в умовах конкурентного ринку.

Література

1. Конопліна О.О., Назаренко А.О. *Проблеми впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні*. Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова.

2018. С. 188-190. 2. Скрипник С.В, Лавров Р.В, Шепель І. В Облік і оподаткування суб'єктів малого підприємництва. Електронний журнал "Економіка та суспільство". 2023. №52. С. 2-3. 3. Головчак Ю.В., Головчак Г.В., Писарчук О.В. Цифровізація бухгалтерського обліку: переваги та виклики в епоху цифрових технологій. Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця. 2023. №11. С. 39-40.

Цебенко Ю.

ст. групи ФБ-21

Науковий керівник – Воскресенська Т.І.

к.е.н., доц. кафедри обліку та аналізу

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Сучасні економічні реалії України характеризуються достатньо складними і непередбачуваними умовами функціонування підприємств, зумовленими воєнними діями, нестабільністю середовища та постійними змінами в нормативно-правовій базі. У таких умовах особливої актуальності набуває питання формування та реалізації ефективної облікової політики підприємства, яка є одним із ключових інструментів управління фінансово-господарською діяльністю, забезпечення достовірності звітності та прийняття управлінських рішень.

Відповідно до класичних визначень, облікова політика ає системою принципів, методів і процедур, які підприємство обирає для ведення бухгалтерського обліку, відповідно до законодавчих норм і власних потреб управління. Саме вона визначає підхід до оцінки активів і зобов'язань, способи нарахування амортизації, порядок визнання доходів і витрат, а також відображення результатів діяльності у фінансовій звітності. У стабільних економічних умовах ці процедури є відносно сталими, однак воєнний стан створює нові виклики, які змушують підприємства адаптувати свої облікові підходи, щоб забезпечити безперервність облікових процесів, збереження документів і виконання законодавчих вимог.

Воєнні дії вплинули на всі без виключення аспекти діяльності суб'єктів господарювання: порушили виробничі та фінансові зв'язки, змінили порядок оподаткування, ускладнили доступ до первинної документації та засобів обліку. У цих умовах підприємствам довелося в

поточному режимі часу змінювати підходи до організації бухгалтерського обліку, зокрема інтенсивніше почали використовувати електронний документообіг, дистанційну роботу бухгалтерських служб, а також механізми державної підтримки.

Особливого значення набуває дотримання принципу безперервності діяльності та принципу обачності, оскільки воєнні ризики впливають на оцінку активів, формування резервів, нарахування зобов'язань і визначення фінансових результатів. Зміни до нормативно-правових актів України, прийняті під час воєнного стану, також потребують гнучкого реагування бухгалтерських служб.

В умовах воєнного стану значну роль у формуванні облікової політики підприємств відіграють валютні коливання, які безпосередньо впливають на оцінку валютних зобов'язань, імпорتنих закупівель та курсові різниці, які відображаються у бухгалтерському обліку. Підприємства змушені адаптувати свої облікові політики, застосовуючи методи хеджування ризиків та коригування резервів, щоб мінімізувати негативний вплив коливань курсу на фінансові результати.

Підприємства при дотриманні чи зміні власних облікових політик також повинні враховувати і зміни законодавства, які впливають на ведення бухгалтерського обліку. Ці зміни мали на меті підтримати підприємців і громадян, що постраждали від війни, а також забезпечити стабільне функціонування економіки.

Зокрема введено в дію закон № 3219-IX від 30 червня 2023 року, який змінив умови спрощеного оподаткування. У період війни держава дозволила підприємствам перейти на єдиний податок зі ставкою 2 % від обороту, що значно зменшило податкове навантаження

Важливі зміни внесено законом № 4015-IX від 10 жовтня 2024 року, який підвищив ставку військового збору з 1,5 % до 5 % для більшості громадян. Разом з тим, для військовослужбовців, працівників силових структур та учасників бойових дій збережено попередню ставку у 1,5 %. Закон також деталізував оподаткування доходів фізичних осіб-підприємців та запровадив додаткові вимоги до звітності.

У 2025 році набрав чинності Закон № 4536-IX, що стосується податкової звітності, єдиного соціального внеску та нових пільг для військових. Він уточнює порядок подання декларацій, спрощує облік для ФОПів, надає пільги для учасників бойових дій і передбачає оновлені правила застосування касового методу в оподаткуванні.

Крім того, держава надала можливість звільнення від плати за землю та податку на нерухомість у разі пошкодження або руйнування об'єктів

внаслідок бойових дій. Такі положення визначені у змінах до Податкового кодексу та роз'ясненнях Державної податкової служби.

Таким чином, дослідження особливостей адаптації облікової політики підприємства в умовах воєнного стану є надзвичайно важливим і практично значущим. Проведене дослідження дозволяє виявити, які саме елементи політики підлягають коригуванню, як забезпечити достовірність фінансової інформації в кризових умовах і яким чином адаптовані методи обліку можуть сприяти збереженню стабільності діяльності підприємств та його розвитку навіть у період воєнних викликів.

Література:

1. Закон України «Про внесення змін щодо особливостей оподаткування у період дії воєнного стану» № 3219-IX від 30.06.2023 р.— jurliga.ligazakon.net 2. Закон України «Про зміни у сфері військового збору та оподаткування доходів фізичних осіб» № 4015-IX від 10.10.2024 р.— eu.com. 3. Закон України «Про нові правила податкової звітності та пільги для окремих категорій платників» № 4536-IX від 2025 р.— 7eminar.ua

Цегелик Б. Т.

студ. гр.ОП-31,

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник – Грицай О.І.,

к.е.н., доцент кафедри обліку та аналізу

ПОРІВНЯННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ АДМІНІСТРУВАННЯ ПДВ: УКРАЇНА, ПОЛЬЩА, НІМЕЧЧИНА

Податок на додану вартість (ПДВ) є одним із головних інструментів формування державних доходів і водночас складним елементом податкового адміністрування. Незважаючи на спільні принципи справляння цього податку в європейських країнах, системи його адміністрування та підходи до визначення ставок істотно різняться. Це зумовлено історичними, економічними та інституційними особливостями кожної держави.

Адміністрування ПДВ є головною відмінністю між обраними країнами, оскільки вони демонструють різні підходи до контролю за сплатою податку. В Україні застосовується модель попереднього контролю, спрямована на запобігання податковим зловживанням і

забезпечення прозорості розрахунків. Ключовими елементами системи є Єдиний реєстр податкових накладних (ЄРПН) та Система моніторингу критеріїв оцінки ризиків (СМКОР). Їх робота побудована на автоматичному аналізі податкових накладних і виявленні потенційно ризикових операцій. У разі виявлення таких ризиків реєстрація накладної може бути тимчасово зупинена до підтвердження реальності господарської операції. Такий підхід підвищує рівень контролю, але водночас створює додаткове адміністративне навантаження для платників податків [1].

Польща, у свою чергу, є прикладом країни ЄС, яка активно рухається шляхом, схожим до українського, для боротьби зі шахрайством. В країні впроваджується аналог ЄРПН – KSeF (Krajowy System e-Faktur), або Національна система електронних рахунків. Це централізована урядова платформа, через яку мають проходити всі рахунки-фактури між підприємствами. Її використання стане обов'язковим для великих платників з лютого 2026 року, а для решти бізнесу – з квітня 2026 року [2].

Німеччина представляє класичну модель ЄС, що базується на "пост-фактум" аудиті. В Німеччині відсутній єдиний реєстр податкових накладних у режимі реального часу. Контроль базується на довірі та подальшій перевірці. Підприємства самостійно розраховують свої зобов'язання та кредит і подають щомісячні або щоквартальні декларації з ПДВ (Umsatzsteuer-Voranmeldung). Податкові органи (Finanzamt) аналізують ці декларації вже після їх отримання і, у разі виявлення ризиків, призначають вибірккову податкову перевірку (аудит), під час якої й вивчають первинні документи [3].

Ставки ПДВ в Україні є дуже близькими до середньоєвропейських. Директива ЄС вимагає, щоб стандартна ставка була не нижче 15%, а знижена – не нижче 5%. Ключові відмінності полягають у розмірі стандартної ставки та у політиці застосування знижених ставок на соціально значущі товари та послуги (див. табл 1).

Таблиця 1

Порівняльна характеристика ставок ПДВ в Україні, Польщі та Німеччині (станом на 2025 р.)

Країна	Стандартна ставка	Знижена ставка 1	Знижена ставка 2	0% / звільнення
1	2	3	4	5
Україна	20%	14% (агропродукція)	7% (ліки, медичні вироби, послуги культури та туризму)	0% (експорт, транспорт); звільнення (освіта, медицина, фінансові послуги)

1	2	3	4	5
Польща	23%	8% (деякі будматеріали, готельні послуги)	5% (базові продукти харчування, книги)	0% (експорт, ЄС-поставки); звільнення (освіта, медицина, фінанси)
Німеччина	19%	7% (продукти харчування, книги, пасажирський транспорт, культурні заходи)	—	0% (експорт, ЄС-поставки); звільнення (освіта, медицина, фінанси)

Попри схожість загальних принципів та ставок ПДВ, системи адміністрування в Україні, Польщі та Німеччині мають суттєві відмінності. Розглянуті підходи мають свої переваги та обмеження, які залежать від рівня цифровізації, адміністративних можливостей і податкової культури кожної країни.

Література:

1. *Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>*
2. *Poland confirms KSeF e-Invoicing mandatory from 1 Feb 2026 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://poland-accounting.eu/2025/09/ksef-mandatory-from-1-february-2026-president-signs-the-law/>*
3. *ПДВ у Німеччині у 2025 році: ставки, нарахування, повернення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://migrant.biz.ua/nimechchina/zhittya-de/pdv-v-nimechchyni.html>*

Цьолка В.В.

студ. гр. 31

спеціальність «Облік і оподаткування»

ВСП «Тлумацький фаховий коледж ЛНУП»

Науковий керівник – Дуда Г. Б.

к.е.н., викладач облікових дисциплін

УДОСКОНАЛЕННЯ ДОКУМЕНТАЛЬНОГО ОФОРМЛЕННЯ ОПЕРАЦІЙ З ТОВАРАМИ: ПЕРЕХІД ДО ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБІГУ

В умовах діджиталізації економіки та посилення вимог до оперативності й достовірності облікової інформації, документальне забезпечення операцій з товарами вимагає кардинального переосмислення. Традиційний паперовий документообіг є причиною значних часових та фінансових витрат, збільшує ризик помилок, ускладнює архівування та пошук даних, а також сповільнює процеси прийняття управлінських рішень. Перехід до електронного документообігу (ЕДО) є не просто оптимізацією, а стратегічною необхідністю для підвищення ефективності системи управління суб'єктами економіки.

Документальне оформлення операцій з товарами (приймання, відпуск, переміщення, реалізація) є основою для їх відображення в бухгалтерському обліку, здійснення контролю та проведення економічного аналізу. В Україні використання первинних документів у електронній формі, підписаних кваліфікованим електронним підписом (КЕП), має повну юридичну силу.

Однак, незважаючи на законодавчу базу, впровадження ЕДО в сфері товарних операцій стикається з низкою викликів:

- значна частина постачальників і покупців, особливо малий та середній бізнес, продовжує використовувати паперові документи.
- необхідність синхронізації різних облікових систем (наприклад, 1С, SAP, ERP) з платформами ЕДО та між собою (EDI-системи)
- забезпечення надійного захисту електронних архівів від несанкціонованого доступу та їх довгострокове зберігання. Відсутність єдиних, загальноприйнятих стандартів для всіх видів - первинних документів (наприклад, для складських документів).

Перехід від паперового до електронного документообігу (ЕДО) трансформує бізнес-процеси, забезпечуючи високу оперативність, надійність і економічність. Для суб'єктів економіки, що працюють з товарами, ключові переваги впровадження ЕДО поділяються на три основні групи: економічні, управлінські та контрольні.

Впровадження ЕДО веде до прямого скорочення операційних витрат і вивільнення ресурсів. Відбувається економія на папері, друці, картриджах, поштових/кур'єрських послугах та фізичному архівуванні. У довгостроковій перспективі це дає значний економічний ефект. Час на обробку, узгодження та підписання документів (накладних, актів) скорочується від днів до хвилин. Це критично важливо для швидкості руху товарів та грошових потоків. Зменшується рутинне навантаження на бухгалтерів та офіс-менеджерів, пов'язане з ручним введенням даних, пошуком документів та їхнім копіюванням, дозволяючи зосередитися на аналітичній роботі.

ЕДО кардинально мінімізує ризики, пов'язані з людським фактором та зберіганням інформації. Документи автоматично генеруються та переносяться в облікову систему, виключаючи помилки, пов'язані з ручним введенням даних. Це забезпечує високу достовірність первинної інформації. Електронні документи, підписані кваліфікованим електронним підписом (КЕП), мають повну юридичну силу. Електронне зберігання гарантує цілісність даних та захист від фізичного знищення (пожежі, затоплення). Будь-який документ можна знайти за лічені секунди за різними параметрами (дата, контрагент, сума, номенклатура), що значно спрощує роботу та підготовку до перевірок.

ЕДО є основою для ефективного управління, оскільки забезпечує оперативну та структуровану інформацію. Керівництво та відповідні служби миттєво бачать статус документа (підписаний, на узгодженні, відхилений) та точно знають, на якому етапі він перебуває. Це посилює фінансовий та внутрішній контроль. Всі підрозділи (склад, бухгалтерія, відділ продажів) працюють в єдиному інформаційному просторі. Облікові дані щодо руху товарів стають доступними для аналізу в режимі реального часу. Наявність актуальних даних дозволяє швидше формувати управлінську звітність (наприклад, аналіз запасів, дебіторської/кредиторської заборгованості), що підвищує якість та швидкість управлінських рішень. Завдяки інтеграції, обмін документами стає автоматичним і безперебійним, що покращує партнерські відносини та зменшує ризик розбіжностей.

Впровадження електронного документообігу в операціях з товарами є стратегічною необхідністю для сучасних суб'єктів економіки. Це дозволяє не лише удосконалити документальне оформлення, а й суттєво підвищити ефективність усієї системи обліку, аналізу та контролю. Попри виклики, економічний ефект від зниження операційних витрат, підвищення швидкості та достовірності інформації робить перехід до ЕДО

виправданим і перспективним напрямом розвитку облікової політики підприємства.

Література

1. Новицька Н. Електронний документообіг та електронний цифровий підпис як елементи інформаційної культури. URL: <https://ippi.org.ua/sites/default/files/06nneik.pdf> 2. Матвієнко О., Цивін М. Основи організації електронного документообігу: Навчальний посібник.- К.: Центр учбової літератури, 2008.-112с. URL:<https://duikt.edu.ua/ua/lib/1/category/2144/view/1583> 3. Величкевич М.Б., Мітрофан Н.В., Кунанець Н.Е. Електронний документообіг, тенденції та перспективи. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2019/apr/16036/vis689ism-44-53.pdf>

Шевчун Т.Є.,

студ. гр. ОІО 2501 с.г.,

Сумський національний аграрний університет

Науковий керівник: Назаренко О.В.,

д.е.н. професор кафедри обліку і оподаткування

РОЛЬ ПДВ У ФОРМУВАННІ ДОХОДІВ БЮДЖЕТУ ТА СТИМУЛЮВАННІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Податок на додану вартість є одним із найважливіших елементів податкової системи України, що відіграє ключову роль у формуванні доходної частини державного бюджету та водночас виступає потужним інструментом регулювання економічних процесів. За останні роки ПДВ стабільно забезпечує понад 40% загальних надходжень до державного бюджету, що підтверджує його визначальне фіскальне значення для фінансової системи держави. Такий високий рівень концентрації бюджетних надходжень від одного податку свідчить як про ефективність механізму його справляння, так і про необхідність підтримання стабільності та прозорості системи адміністрування ПДВ для забезпечення фінансової безпеки країни.

Механізм справляння ПДВ в Україні базується на класичних принципах непрямого оподаткування, де податок включається до ціни товарів і послуг на кожному етапі виробництва та реалізації, а кінцевим платником виступає споживач. Базова ставка ПДВ становить 20%, що відповідає середньоєвропейським показникам і забезпечує необхідний

рівень бюджетних надходжень. Аналіз частки ПДВ у структурі доходів державного бюджету показує, що ПДВ з вітчизняних товарів з 2022 до 2023 року зріс на 0,69 млрд грн, або фактично залишився на незмінному рівні (приріст становив лише 0,3%). З 2023 до 2024 року надходження зросли на 53,69 млрд грн, що становить 25,1% приросту. Натомість ПДВ з імпортних товарів демонструє значно динамічніше зростання: з 2022 до 2023 року надходження збільшилися на 113,11 млрд грн (+30,9%), а з 2023 до 2024 року – ще на 99,97 млрд грн (+27,3%).

Загальні надходження ПДВ зросли з 467,00 млрд грн у 2022 році до 580,8 млрд грн у 2023 році (+19,6%) та до 734,46 млрд грн у 2024 році (+20,9%). Однак структурний аналіз виявляє негативну тенденцію: якщо у 2022 році співвідношення між вітчизняним та імпортним ПДВ становило 45% до 55%, то у 2024 році воно змістилося до 37% проти 63%, що свідчить про зростаючу залежність бюджетних надходжень від імпорту та необхідність стимулювання внутрішнього виробництва через інноваційний розвиток[1].

Сучасні умови розвитку економіки потребують переосмислення ролі податку на додану вартість не лише як фіскального інструменту, а й як чинника стимулювання інноваційної активності. Для України, яка прагне до технологічної модернізації та інтеграції у європейський простір, інноваційний підхід до адміністрування ПДВ є стратегічно важливим.

Інноваційність у податковій сфері передбачає цифровізацію процесів адміністрування. Використання електронних податкових накладних, блокчейн-технологій, аналітики Big Data та штучного інтелекту дає змогу підвищити прозорість податкових операцій, скоротити кількість помилок і зменшити рівень ухилення від сплати податку. Це сприяє зростанню довіри бізнесу до податкової системи та підвищенню її ефективності[2].

Водночас інноваційний підхід повинен включати і стимулюючу функцію ПДВ. Доцільним є запровадження податкових пільг або знижених ставок для підприємств, що інвестують у наукові дослідження, екологічні технології, цифровізацію виробництва чи розробку високотехнологічної продукції. Це відповідає європейській практиці використання ПДВ як інструменту підтримки інноваційного бізнесу. Показовим є досвід Європейського Союзу, де ПДВ активно використовується як інструмент стимулювання екологічних інновацій. Так, у низці країн ЄС — зокрема, у Німеччині, Данії та Франції — діють знижені ставки ПДВ на енергозберігаюче обладнання, сонячні панелі та інші види відновлюваної енергетики. Це дозволяє одночасно зменшити податкове навантаження на підприємства, які впроваджують «зелені» технології, і стимулює інвестиції у сферу енергоефективності. Такий підхід може бути адаптований і в Україні, де розвиток відновлюваних джерел енергії та екомодернізація виробництва є ключовими напрямками інноваційної політики[3].

Отже, інноваційний підхід до системи ПДВ в Україні має поєднувати цифрові технології адміністрування з податковими стимулами для розвитку інноваційного сектору. Це дозволить не лише зміцнити бюджетну стабільність, а й створити умови для сталого технологічного зростання економіки.

Література:

1. Доходи держбюджету України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/2022/> 2. Проблеми та перспективи розвитку бізнесу в Україні: матеріали II Міжнародної наук.-практ. конф. молодих учених і студентів. — Львів: ЛТЕУ, 25 січня 2022. — С. 164-165. 3. BIGLUX INNOVATION LTD//Податкова політика Німеччина. URL: <https://ua.solarlighttowerchina.com>

Шулик І.-Л. А.,

аспірантка кафедри обліку та аналізу,
Національний університет «Львівська політехніка»

ПОДАТКОВЕ НАВАНТАЖЕННЯ ЯК КЛЮЧОВА ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ ОЦІНКИ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

Ключовою економічною категорією, що дозволяє здійснити оцінку податкової політики суб'єкта господарювання є податкове навантаження. Згідно з визначенням «податкове навантаження», яке надає Соколовська А., розглядає його з позиції добробуту, описуючи як погіршення фінансового стану платника через зменшення його доходів, яке не компенсується отриманими суспільними благами. Натомість «Фінансово-економічний словник» (за ред. А. Загороднього та Г. Вознюк) пропонує більш технічне визначення, трактуючи його як співвідношення суми сплачених податків і зборів до фінансових результатів (доходів чи прибутку) платника[1,2].

Залежно від масштабу економічного впливу, податкове навантаження прийнято розглядати у двох площинах: на макро- та мікрорівні. Якщо на макрорівні воно характеризує загальний фіскальний тиск на національну економіку в цілому, то мікрорівень має значно більш прикладний характер. Він фокусується на конкретних учасниках економічних відносин - домогосподарствах та, що особливо важливо для економічного аналізу, суб'єктах господарювання.

Саме на мікрорівні вивчення податкового навантаження дає змогу оцінити, як фіскальні зобов'язання безпосередньо впливають на фінансові

результати, інвестиційні рішення та загальну конкурентоспроможність окремого підприємства, фактично демонструючи зменшення його потенційних доходів.

У цьому контексті можна запропонувати власне визначення: податкове навантаження суб'єкта господарювання - це інтегральний відносний показник, що характеризує сукупний тиск усіх податків, зборів та обов'язкових платежів на фінансово-господарські результати діяльності підприємства.

Література:

1. Соколовська, А., 2006. Теоретичні засади визначення податкового навантаження та рівня оподаткування економіки. *Економіка України*, 5, с. 4–12. 2. Загородній, А.Г. та Вознюк, Г.Л., 2011. *Фінансово-економічний словник. 3-є вид., доп. і перероб.* Львів: Видавництво Львівської політехніки.

Яблуновська А.Є.,

студ. гр. ОП-31,

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник Шепель Т.П.,

к.е.н., доцент кафедри обліку та аналізу

ОРГАНІЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ПЕРЕВЕЗЕНЬ НА ПІДПРИЄМСТВІ

В умовах сучасного економічного розвитку України підприємства, що здійснюють автомобільні вантажні перевезення, виконують ключову функцію у логістичних та міжнародних ланцюгах постачання. Ефективна організація бухгалтерського обліку на таких підприємствах має надзвичайно важливе значення, оскільки вона дозволяє контролювати рух матеріальних ресурсів, витрати на обслуговування автопарку, дотримання вимог податкового та документального законодавства, а також забезпечує достовірність фінансової звітності та формування обґрунтованих управлінських рішень. Автомобільний транспорт є однією з провідних галузей національної економіки, що забезпечує понад 70% вантажних перевезень у внутрішньому сполученні.

Як зазначає Ткаченко Н.М., «особливість транспортних підприємств виникає в тому, що вони не виробляють матеріальну продукцію, а надають послуги з переміщення вантажів у просторі» [1, с. 456]. Ця специфіка зумовлює низку особливостей обліку підприємства. Бутинець Ф.Ф.

підкреслює, що «транспортна послуга не має матеріально-речової форми, не може бути складована і споживається в момент її виробництва» [2, с. 234]. Це означає, що облік доходів на транспортних підприємствах має свою специфіку – дохід виявляється в момент завершення перевезення, що підтверджується відповідними первинними документами.

Підприємства поділяються на два основних види автомобільних перевезень: внутрішні перевезення по Україні – оформлюються товарно-транспортною накладною (ТТН) та оподатковуються ПДВ за ставкою 20% та міжнародні перевезення – оформлюються міжнародною автомобільною накладною CMR (Convention Marchandise Routiere) відповідно до Конвенції CMR і при експорті послуг оподатковуються ПДВ за ставкою 0% за умови належного документального підтвердження.

Організація бухгалтерського обліку перевезень має свою специфіку, зумовлену мобільністю транспортних засобів, постійними витратами на паливо, технічне обслуговування та оплату праці водіїв. Особливості обліку полягають у: використанні специфічних первинних документів (подорожні листи, ТТН, акти списання пального); веденні аналітичного обліку за кожним автомобілем; контролі витрат пального та розрахунку його норм; розподілі витрат між різними видами перевезень або маршрутами; нарахуванні амортизації транспортних засобів; формуванні собівартості перевезень та визначенні фінансового результату (табл.1).

Таблиця 1

Типова кореспонденція рахунків з обліку перевезень

Зміст господарської операції	Первинні документи	Дебет	Кредит
1	2	3	4
Отримано паливо від постачальника	видаткова накладна, податкова накладна	203	631
Оплачено паливо постачальнику з поточного рахунку	платіжне доручення	631	311
Видано паливо водієві для рейсу	лімітно-забірна картка, подорожній лист	23	203
Списано використане паливо після виконання перевезення	акт списання пального, подорожній лист	23	203
Нараховано заробітну плату водіям	табелі обліку робочого часу, розрахункова відомість	23	661
Нараховано ЄСВ на заробітну плату водіїв	розрахунково-платіжна відомість	23	651
Проведено технічне обслуговування автомобіля	акт виконаних робіт, рахунок постачальника	23	685
Нараховано амортизацію транспортних засобів	відомість нарахування амортизації	23	131

Відображено дохід від наданих послуг перевезення	акт виконаних робіт, ТТН	361	703
Отримано оплату від замовника готівкою	касовий ордер	301	361
Віднесено витрати на собівартість перевезень	бухгалтерська довідка	903	23
Визначено фінансовий результат від перевезень	бухгалтерська довідка	703	791
Сплачено страховий поліс на автомобіль	договір страхування, квитанція	92	311
Отримано передоплату від замовника за перевезення	банківська виписка	311	681
Використано запчастини для ремонту автомобіля	акт ремонту, накладна	23	207

Таким чином, ефективна організація бухгалтерського обліку на підприємствах, що здійснюють перевезення, забезпечує контроль за використанням матеріальних і фінансових ресурсів, правильне формування доходів та витрат, а також дотримання вимог податкового законодавства. Раціональна система документування є запорукою достовірності фінансової звітності та підвищення конкурентоспроможності підприємства на ринку транспортних послуг.

Література:

1. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність : підручник / Н.М. Ткаченко. – 6-те вид., доп. і перероб. – К. : Алерта, 2013. – 982 с. 2. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник / Ф.Ф. Бутинець ; під заг. ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – 9-те вид., доп. і перероб. – Житомир : ПП "Рута", 2009. – 912 с.

2. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Баканова Д.В.,
студ. гр. ЗБ м 1/1,
Миколаївський національний аграрний університет.
Науковий керівник - Дубініна М.В.,
д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування

ДОКУМЕНТУВАННЯ ТА ДОКАЗИ В АУДИТІ: СУЧАСНІ ВИМОГИ МСА І ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ

Система доказів та документування є основою довіри до результатів аудиторської перевірки, адже саме вона забезпечує прозорість, перевірюваність і підтверджуваність професійного судження аудитора. В умовах реформування аудиторської діяльності в Україні питання дотримання вимог Міжнародних стандартів аудиту (МСА) у частині формування доказової бази набуває особливої актуальності. Відповідно до МСА 230 «Аудиторська документація», робочі документи повинні містити достатній та придатний обсяг інформації, що відображає характер, час і обсяг виконаних процедур, результати їх проведення та зроблені висновки.

Як зазначає Г. П. Бессонова, розвиток аудиту в Україні тривалий час стримувався відсутністю єдиних методичних підходів до контролю якості та документування результатів перевірки [1]. Недостатня увага до формування доказової бази знижувала довіру до аудиторських звітів і стримувала інтеграцію національного ринку аудиту у світовий простір. Водночас сучасні регуляторні ініціативи спрямовані на імплементацію МСА як обов'язкової складової професійної практики, що зумовлює потребу посилення відповідальності за якість документування та збереження аудиторських файлів.

Докази в аудиті є підґрунтям для формування професійного судження і висновку аудитора. Згідно з МСА 500 «Аудиторські докази», аудитор має отримати достатні та прийнятні докази шляхом спостереження, запитів, підтверджень, аналітичних процедур та перевірки первинних документів. На практиці українські аудитори стикаються з проблемою узгодження теоретичних вимог стандартів із реальними можливостями підприємств, де облікова інформація часто є неповною або несистемною. Це створює загрозу формального підходу до збору доказів і недостатнього розкриття суттєвих ризиків.

А. І. Кашперська підкреслює, що якість аудиту безпосередньо залежить від рівня професійної культури аудитора, його здатності критично оцінювати надані дані та обґрунтовувати власні висновки через належне документування [2]. Вона наголошує, що практика вітчизняних аудиторських фірм часто обмежується формальним веденням робочих документів, без належного розкриття обґрунтувань щодо обраних процедур, оцінки ризиків і суттєвості. У цьому контексті ключовим завданням є перехід від кількісного до якісного підходу — від накопичення паперових матеріалів до логічно структурованої системи доказів, яка підтверджує професійне судження аудитора.

Питання якості аудиторських послуг безпосередньо пов'язане з якістю документування. В. І. Хрип'юк і В. Ю. Ковальова зазначають, що недоліки в організації внутрішнього контролю аудиторських фірм та відсутність стандартизованих політик призводять до порушення послідовності у формуванні аудиторських доказів [3]. Вони звертають увагу, що належне документування дозволяє не лише підтвердити достовірність висновку, але й захистити аудитора у випадку регуляторної перевірки чи судового розгляду.

Сучасна українська практика поступово адаптується до міжнародних вимог. Зокрема, впроваджуються електронні системи управління аудиторськими файлами, що підвищують прозорість і контроль за якістю виконаних процедур. Підтримка МСА 230 і 500 у програмному середовищі дає можливість забезпечити логічний зв'язок між ідентифікованими ризиками, виконаними тестами контролю і зібраними доказами. Проте залишаються проблеми стандартизації шаблонів робочих документів і підготовки кадрів, здатних застосовувати МСА на практиці.

Ефективне документування й належне формування аудиторських доказів забезпечують професійну компетентність аудитора, підвищують довіру до аудиторських звітів і сприяють інтеграції українського аудиту у світовий професійний простір.

Література:

1. Бессонова Г. П. Проблеми розвитку аудиту і аудиторських послуг в Україні. *Ефективна економіка*. 2020. № 12. — URL: <http://www.econotyu.nauka.com.ua/?op=1&z=8429> DOI: 10.32702/2307-2105-2020.12.94
2. Кашперська А. І. Сучасний стан та перспективи розвитку аудиторської діяльності в Україні. *Економіка і суспільство*. — 2018. — Вип. 19. — С. 272–281. — DOI: 10.32782/2524-0072/2018-19-190
3. Хрип'юк В. І., Ковальова В. Ю. Проблемні питання якості аудиторських послуг. *Економіка та суспільство*. — 2022. — Вип. 44. — С. 134–141. — DOI: 10.32782/2524-0072/2022-44-51

Жеребний О. Р.,
студ. гр. ОПМ-21,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Олег СКАСКО,
д.е.н., професор кафедри обліку та аналізу

СЛАДНІСТЬ ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Бухгалтеру в періоді формування усіх п'яти основних форм фінансової звітності завжди слід було зосереджено перевіряти дані з відповідних журналів, інформацію з яких слід використовувати для її заповнення. В періоді переходу подання звітності на її структуру за міжнародними стандартами це було особливо важко, проте правила таксономії дещо спростили цей процес. Але власне подання підприємствами фінансової звітності саме в умовах військового стану взагалі стало справою не з легких, оскільки підприємства отримали право подавати звітність значно пізніше визначених термінів.

Незмінним в цих умовах залишається процес здійснення аудиторської перевірки – необхідність дослідження всіх показників фінансової звітності на предмет їх достовірності. Проте провадячи перевірку фінансової звітності в умовах воєнного стану аудиторів також спіткнула та проблема, що звітність можна подавати з запізненням, навіть не провівши обов'язковий аудит.

Попри військовий стан на всій території України для аудитора залишаються обов'язковими принципи проведення аудиту, серед яких звичні всім незалежність, компетентність, ретельність, раціональність, повнота, дієвість та доцільність. Якщо ж перші три принципи залежать здебільшого від самого аудитора і саме він несе за це відповідальність, то щодо інших принципів можемо навести ряд факторів, які на них впливають.

Наступні принципи раціональності та повноти вказують на те, що сформовані аудитором висновки повинні формуватись на основі зібраних доказів. Тут основною постає проблема, яка існує практично на всіх підприємствах в часі військових дій, особливо у тих, що розташовані у прифронтових територіях – відсутність первинних документів.

Моментом, який по суті унеможлиблює перевірку звітності стають «непередбачені обставини», які виникають в результаті військових дій. У аудитора в цей час виникає питання щодо доцільності та дієвості проведення аудиту загалом, адже найгіршим при перевірці звітності є

відсутність первинних чи будь яких інших документів через їх фізичне знищення і доволі тривалий процес та період відновлення (будь яке підприємство формує документи у двох примірниках і на відповідний запит може отримати копії договорів чи накладних у своїх контрагентів).

Також аудиторська перевірка звичних показників у період військового стану ускладнилась тим, що постійно змінюється розмір індексації заробітної плати, постійних змін зазнає облікова ставка, коливається валютний курс.

Особливо важко аудитору «впіймати» всі моменти зміни валютних курсів для великих підприємств, що мають свою частку ринку у міжнародній торгівлі. Зростання курсу призводить вітчизняне підприємство-імпортера до нових втрат фінансових ресурсів оскільки всі договори укладаються в іноземній валюті.

Також гостро на підприємствах постає питання індексації заробітної плати – значній частині підприємств легше підняти заробітну плату своїм працівникам на відповідний відсоток індексації, оскільки це значною мірою спростить власне процес перевірки її нарахування.

Ще одним складним моментом для роботи підприємств є постійні блекауті. Через те, що в вимкнення електроенергії інколи передбачити просто неможливо – бувають моменти коли відповідні звіти не «доходять до податкової», накладні не можуть бути виписані, чеки не можуть бути своєчасно роздруковані. Всі ці моменти «додають» навантаження на тих осіб, що відповідають за проведення даних операцій.

Факт перевірки звітності тих підприємств, які продовжують свою діяльність на прифронтових територіях через неможливість релокації та максимальні «спроби вижити» у близьких для себе умовах викликають незручності для проведення будь яких перевірок, зокрема і аудиторських.

Можемо сказати, що загалом проведення аудиторської перевірки в умовах воєнного стану є значно складнішим ніж раніше, але для більшості підприємств все ж залишається обов'язковим. Лиш для тих підприємств, що розташовані на сході України (на території ведення бойових дій чи в межах лінії фронту) є недоцільним, оскільки аудитор не може отримати відповідних потрібних для її здійснення документів, а тому не може провести перевірку відповідно до основних її принципів.

Література:

1. Дубинська О. Теоретичні й практичні аспекти аудиту фінансової звітності як наряду виявлення загроз фінансовій безпеці підприємства в умовах воєнного стану. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics* № 4

2023. с.374-384. URL: <https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe/article/view/103>.
2. Кравченко В. Загальні принципи аудиту. URL: <https://livingfo.com/zahalni-pryntsypu-audytu/14>. 3. Міжнародний кодекс етики професійних бухгалтерів (включаючи Міжнародні стандарти незалежності). URL: https://mof.gov.ua/uk/mizhnarodni-standarti-audituv?fbclid=IwAR3PCFlqK2h2JWuybx2-JJ9vO4QsapwhA_FghfUYeBhHzZDfoDiXZn5NzKI. 4. Мулик Я. Дотримання професійної етики аудитора як запорука довіри до професії. Економіка та суспільство. Вип. 52. 2023. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-27>. 5. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 р. № 2258-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-1913>

Катуніна А. В.,

студ. гр. МЕ-203,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Микитюк Н.О.,

к.е.н., доцент кафедри обліку та аналізу

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В АУДИТІ: МОЖЛИВОСТІ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

В умовах швидкої цифрової трансформації економіки традиційні методи аудиту зазнають значних змін. Нові технології, зокрема штучний інтелект (AI), блокчейн і аналітика великих даних (Big Data), відкривають нові можливості для підвищення ефективності, прозорості та якості аудиторських перевірок. Вони дозволяють автоматизувати рутинні процеси, обробляти великі обсяги фінансової інформації та знижувати ризики, пов'язані з людським фактором.

1. Використання штучного інтелекту в аудиті:

Сьогодні штучний інтелект поступово стає невід'ємною частиною аудиторської практики, змінюючи традиційні підходи до перевірки фінансової звітності. Він здатен автоматизувати обробку великих обсягів даних, виявляти аномалії, проводити аналіз транзакцій і навіть прогнозувати потенційні фінансові ризики. Використання ШІ вже активно впроваджується в провідних міжнародних компаніях.

Наприклад, Deloitte розробила систему SONAR, яка допомагає перевіряти правильність податкових даних, а PwC використовує технологію GL.ai для автоматизованого аналізу документів. Однак в Україні впровадження таких технологій стикається з низкою викликів. Це

потребує значних інвестицій у програмне забезпечення, навчання фахівців і вдосконалення нормативної бази. [1]

Попри усі проблеми й виклики, вже сьогодні ми можемо побачити перші успішні приклади впровадження штучного інтелекту в аудиторську діяльність. Одним з таких є стартап Crosscheck, який розробляє ШІ-платформу для сертифікації та аудиту. Цей проект привернув увагу інвесторів, отримавши \$450000 інвестицій від швейцарського фонду Tenity та українського Dnipro VC. Платформа допомагатиме компаніям проходити аудити, якщо вони експортують в ЄС, формуючи список потрібних документів та перевіряючи їх на відповідність. Зараз їхніми клієнтами є великі українські агрохолдинги, такі як Kernel і Astarta. [2] Отже, перспективи впровадження штучного інтелекту в аудиті в Україні виглядають багатообіцяючими.

2. Використання технологій блокчейн та обробки великих даних в аудиті:

Технологія блокчейн – це розподілена база даних записів або публічна книга всіх транзакцій чи цифрових подій, які були виконані та розділені між учасниками. [3]

Big Data (великі дані) – це величезні обсяги даних, що перевищують можливості звичайних програмних інструментів з їх обробки та аналізу, накопичуються з різних джерел та постійно оновлюються. [4]

У контексті аудиту блокчейн забезпечує прозорість, достовірність і незмінність фінансових записів, а Big Data дозволяє аналізувати великі обсяги інформації для виявлення помилок, шахрайства та оцінки ризиків.

Станом на сьогодні впровадження блокчейн та Big Data у бухгалтерський аудит в Україні залишається обмеженим. Причинами цього є відсутність нормативної бази, низька цифрова готовність підприємств, недостатня кваліфікація фахівців та високі витрати на впровадження сучасних ІТ-рішень.

Майбутні дослідження можуть сприяти розробці моделей інтеграції цих технологій з існуючими системами бухгалтерського обліку та аудиту, підвищити цифрову грамотність фахівців, оцінити економічну доцільність та потенційні ризики, а також створити передумови для поступового масштабного впровадження сучасних цифрових технологій у практику українського аудиту. [5]

Література:

1. Використання технологій на основі штучного інтелекту в аудиті: Kreston Ukraine. URL: <https://kreston.ua/vykorystannia-tekhnologiy-na-osnovi->

shtuchnoho-intelektu-v-audyti/. 2. *Сmapman Crosscheck*. URL: <https://forbes.ua/news/ukrainskiy-shi-startap-crosscheck-zaluchiv-450-000-sered-yogo-klientiv-kernel-i-astarta-22052025-29958>. 3. *BlockChain Technology: Beyond Bitcoin* / M.Crosby, Nachiappan, P.Pattanayak, S.Verma, V.Kalyanaraman // *Applied Innovation Review*. – 2016 - с. 7. 4. *Технологія блокчейн у бухгалтерському обліку й аудиті: сучасний стан, можливості та перспективи застосування* – Ю.М. Попівняк, 2019. 5. *Big Data and Analytics in the Modern Audit Engagement: Research Needs* / Deniz A Appelbaum, Alexander Kogan, Miklos A. Vasarhelyi – 2017

Максимюк А. В.,
аспірант. гр. ОПa-31,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Скаско О. І.,
д.е.н., проф. кафедри обліку та аналізу

РОЛЬ І МЕХАНІЗМИ ВПРОВАДЖЕННЯ АУДИТОРСЬКОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ В УПРАВЛІННІ НЕБАНКІВСЬКИМИ ФІНАНСОВИМИ УСТАНОВАМИ

У сучасних умовах розвитку фінансового ринку небанківські фінансові установи відіграють дедалі важливішу роль у забезпеченні доступу населення та бізнесу до фінансових послуг. Йдеться про страхові компанії, кредитні спілки, лізингові та факторингові організації, недержавні пенсійні фонди та інші структури, які формують альтернативу банківському сектору. Водночас їхня діяльність супроводжується підвищеними ризиками, зокрема операційними, фінансовими, комплаєнс-ризиками та ризиками ліквідності. Це зумовлює необхідність формування ефективної системи управління та контролю, яка б гарантувала стабільність і прозорість функціонування таких установ. Одним із ключових елементів цієї системи є аудиторський контроль, що забезпечує достовірність фінансової інформації, прозорість операцій та відповідність діяльності вимогам регуляторного середовища [1].

Механізм імплементації інструментарію аудиторського контролю в загальну систему управління небанківської фінансової установи передбачає комплексний підхід, що охоплює кілька взаємопов'язаних рівнів. На інституційному рівні важливим є нормативне закріплення ролі аудиту у внутрішніх положеннях, політиках та регламентах установи, а

також узгодження цих документів із чинним законодавством та міжнародними стандартами аудиту. Організаційний рівень передбачає створення або адаптацію структурних підрозділів внутрішнього аудиту, визначення їхніх функцій, повноважень і відповідальності, а також забезпечення незалежності аудиторів від операційних підрозділів. На процесуальному рівні відбувається інтеграція аудиторських процедур у ключові бізнес-процеси: перевірку фінансових операцій, оцінку системи управління ризиками, контроль за дотриманням нормативних вимог, аналіз внутрішньої звітності.

Етапи впровадження цього механізму включають діагностику існуючої системи управління та виявлення слабких місць, проектування моделі аудиторського контролю з урахуванням специфіки установи та вимог регулятора, регламентацію процедур у внутрішніх документах, включно з методиками перевірок, формами звітності та стандартами оцінки, інтеграцію інструментів у практичну діяльність, що передбачає навчання персоналу, тестування систем та адаптацію бізнес-процесів, моніторинг і вдосконалення, які забезпечують гнучкість системи та її адаптацію до змін ринкового й нормативного середовища [2].

Особливу роль у цьому процесі відіграє регулятор, який встановлює вимоги до прозорості, звітності та внутрішнього контролю. Важливим є також урахування міжнародних стандартів аудиту, що дозволяє гармонізувати практику українських небанківських установ із глобальними вимогами та підвищує їхню інвестиційну привабливість.

Очікуваними результатами імплементації є підвищення фінансової дисципліни, зниження операційних і комплаєнс-ризиків, зростання довіри інвесторів, клієнтів і регуляторів, а також формування культури внутрішнього контролю та відповідальності. У підсумку, ефективна інтеграція інструментарію аудиторського контролю в систему управління небанківської фінансової установи сприяє її стабільності, конкурентоспроможності та довгостроковій стійкості на фінансовому ринку [3].

Таким чином, механізм імплементації аудиторського контролю є багаторівневим і потребує системного підходу. Його успішна реалізація дозволяє не лише забезпечити відповідність діяльності небанківських фінансових установ вимогам законодавства, а й створює умови для їхнього сталого розвитку. Перспективними напрямками подальших досліджень є цифровізація аудиторських процесів, використання штучного інтелекту та блокчейн-технологій у контролі, а також гармонізація національних стандартів із міжнародними практиками.

Література:

1. Никонович М.О. Організація і методика аудиту: навч. посіб. / М.О. Никонович, К.О. Редько, О.А. Юр'єва; За ред. Є.В. Мниха. К.: Київ. нац. торг.-екон. Ун-т, 2006. С. 472.
2. Чепелюк Г.М. Методичні інструменти внутрішнього аудиту кредитної установи // Банківський менеджмент. Фінансовий простір № 4 (4) 2011. С. 68-73.
3. Гордієнко Н.І., Харламова О.В., Мізік Ю.І., Конопліна О.О. Аудит: методика і організація. Харків :ХНУМГ ім. О.М. Бекетова. 2017. С. 319.

Трофімова У. В.,

Студ. гр. Б65/9-23,

ВСП «Могилів-Подільський технологіко-
економічний фаховий коледж ВНАУ»,

Науковий керівник – Омелько М. А.,

Викладач обліково-економічних дисциплін

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

У сучасних умовах розвитку ринкової економіки та європейської інтеграції України особливого значення набуває забезпечення достовірності фінансової інформації, що надається користувачам для прийняття управлінських рішень. Одним із ключових інструментів досягнення цієї мети є аудиторська діяльність, яка сприяє підвищенню прозорості бізнесу, зміцненню довіри інвесторів і партнерів, а також забезпеченню стабільності фінансової системи держави.

Аудиторська діяльність є невід'ємним елементом фінансової інфраструктури держави, адже забезпечує об'єктивну оцінку достовірності бухгалтерської звітності суб'єктів господарювання. Відповідно до Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» аудит — це незалежна перевірка фінансової звітності, яка проводиться з метою висловлення думки щодо її достовірності та відповідності нормативно-правовим актам і стандартам бухгалтерського обліку.

Попри поступову інтеграцію до міжнародного професійного середовища, аудиторська діяльність в Україні стикається з низкою системних проблем. По-перше, недостатній рівень довіри до аудиторських висновків. Часто результати аудиту сприймаються замовниками формально, а не як реальний інструмент підвищення ефективності

управління. Причинами є окремі випадки недобросовісної практики, конфлікт інтересів між аудитором і клієнтом, а також відсутність дієвого контролю з боку держави. Це знижує репутацію професії та формує негативне ставлення суспільства до аудиту як до «формальної процедури». По-друге, кадрова проблема. Український ринок аудиторських послуг стикається з нестачею висококваліфікованих фахівців. Багато молодих спеціалістів не мають достатнього практичного досвіду та знань міжнародних стандартів, що обмежує якість наданих послуг. Професійні сертифікації, такі як АССА чи СРА, залишаються малодоступними через високу вартість та мовні бар'єри. По-третє, недосконалість законодавчої бази та інституційної структури. Попри реформу 2017 року, окремі положення законодавства залишаються суперечливими. Не всі механізми державного нагляду є ефективними, а система контролю якості аудиторських послуг потребує подальшого вдосконалення. Попри наявні труднощі, розвиток аудиту в Україні має значний потенціал.

Подальша інтеграція українських аудиторів у світове професійне співтовариство, участь у міжнародних організаціях сприятиме підвищенню якості послуг. Важливим напрямом є розвиток системи сертифікації та безперервного професійного навчання. Доцільним є запровадження спільних освітніх програм між українськими закладами вищої освіти та міжнародними професійними асоціаціями. Це сприятиме формуванню нової генерації аудиторів, здатних працювати за сучасними методиками та технологіями.

Сучасний аудит переходить у площину цифрової аналітики. Використання програмного забезпечення для обробки великих даних, систем аналітичного моніторингу (Data Analytics, AI), а також блокчейну відкриває нові можливості для підвищення ефективності перевірок. Цифровізація дозволяє скоротити витрати часу, зменшити людський фактор та забезпечити більшу об'єктивність результатів. Зміцнення системи контролю якості аудиторських послуг. Необхідно вдосконалити роботу Органу суспільного нагляду за аудиторською діяльністю, посилити відповідальність аудиторів за порушення професійних стандартів і створити умови для незалежного зовнішнього контролю якості.

Підвищення рівня довіри суспільства до аудиту можливо лише за умови дотримання принципів професійної етики, прозорості та незалежності аудиторів. Аудиторська діяльність в Україні перебуває на етапі активного реформування та професійного становлення.

Основними проблемами залишаються низький рівень довіри до аудиторських висновків, недостатня кваліфікація кадрів, технологічна

відсталість і певна недосконалість законодавчої бази. Водночас цифровізація, гармонізація з міжнародними стандартами та розвиток професійної освіти створюють передумови для ефективного вдосконалення галузі.

У майбутньому розвиток аудиту в Україні має бути спрямований на підвищення якості перевірок, забезпечення незалежності аудиторів та впровадження інноваційних технологій, що дозволить створити конкурентоспроможну систему аудиту європейського рівня.

Література:

1. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» від 21.12.2017 р. № 2258-VIII.
2. International Federation of Accountants (IFAC). *International Standards on Auditing (ISA)*.
3. Кірейцев Г.Г. *Аудит: теорія і практика*. — К.: Центр навчальної літератури, 2020.
4. Савченко В.Ф. *Розвиток аудиторської діяльності в Україні: сучасний стан та перспективи*. // *Економіка і держава*. — 2023. — №6.
5. *Офіційний сайт Аудиторської палати України* — <https://www.apu.net.ua>

Федорович І. В.,

студ. гр. МЕ-207,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Плекан М. В.,

к.е.н., доцент кафедри обліку та аналізу

ВПЛИВ ВІЙНИ НА ЯКІСТЬ І ДОСТУПНІСТЬ ЗОВНІШНЬОГО АУДИТУ В УКРАЇНІ

Повномасштабна війна в Україні суттєво вплинула на всі складові економічної системи, зокрема на сферу зовнішнього аудиту. Аудиторська діяльність, яка традиційно забезпечує довіру до фінансової звітності, у воєнних умовах зіткнулася з низкою нових викликів – від руйнування бізнес-інфраструктури до втрати кваліфікованих кадрів та зростання ролі контролю міжнародної допомоги.

Однією з найпомітніших проблем стало обмеження доступу аудиторів до підприємств у регіонах, де тривають або відбувалися бойові дії. Частина аудиторських компаній була змушена призупинити роботу через втрату приміщень, серверів або первинної документації клієнтів. Це призвело до зниження якості аудиторських процедур, особливо у сфері перевірки

матеріальних активів і достовірності первинних документів. Як зазначає Cifuentes-Faura, війна створює умови, у яких навіть базові принципи прозорості та звітності потребують переосмислення, адже підвищується ризик корупції і маніпуляцій з фінансовими потоками [1, с. 6].

Другим важливим чинником є зміна структури фінансування підприємств і державних установ. Значна частина державних видатків у 2023 році була спрямована на оборонні та гуманітарні цілі, що ускладнює проведення незалежного аудиту таких витрат через обмежений доступ до даних, які мають гриф «таємно». У звіті PMCG (Policy and Management Consulting Group) наголошується, що аудит збитків від війни потребує спеціальних методик перевірки та міжвідомчої співпраці між українськими і міжнародними аудитором [2, с. 15].

Важливу роль відіграє також кадровий фактор. За даними Internal Displacement Monitoring Centre, станом на кінець 2023 року понад 5 мільйонів українців були внутрішньо переміщеними особами [3, с. 9]. Серед них – значна кількість фахівців з фінансів, бухгалтерського обліку та аудиту, що призвело до тимчасового дефіциту кваліфікованих кадрів. У результаті аудиторські компанії концентруються переважно у центральних і західних регіонах, тоді як схід і південь країни відчувають гостру нестачу фахівців.

Попри труднощі, війна також прискорила трансформацію аудиторської діяльності. Зокрема, зросла роль дистанційного аудиту, електронних баз даних і цифрових підписів. Це дало змогу зберегти безперервність аудиторських процесів навіть у критичних умовах. Як підкреслює Cifuentes-Faura, саме цифровізація облікових систем і прозорість у звітності стають фундаментом для боротьби з корупцією в умовах війни [1, с. 10].

Крім того, міжнародні партнери України активно впроваджують власні стандарти контролю й звітності. У звіті PMCG зазначається, що аудит міжнародної допомоги повинен базуватися на принципах прозорості, простежуваності та відповідальності перед суспільством [2, с. 18]. Ці вимоги стимулюють українські аудиторські компанії гармонізувати свої методики з міжнародними стандартами аудиту (МСА) і розвивати практику незалежного зовнішнього контролю.

Таким чином, війна стала каталізатором як кризових, так і інноваційних процесів у сфері зовнішнього аудиту. Вона ускладнила доступ до об'єктів перевірки, але водночас прискорила цифрову трансформацію, розширила міжнародне співробітництво та підвищила роль прозорості у фінансовій звітності. Надалі розвиток аудиту в Україні

залежатиме від ефективності реформ у сфері державного контролю, адаптації до стандартів ЄС і відновлення кадрового потенціалу галузі.

Література:

1. Cifuentes-Faura, J. *Government transparency and corruption in a turbulent setting: The case of foreign aid to Ukraine // Governance*. – 2023. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/gove.12835>.
2. Policy and Management Consulting Group (PMCG). *Audit of War Damage and Overview of Ukraine's Budget for 2023*. – Tbilisi: PMCG, 2023. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://pmcresearch.org/publications_file/7aae63bc6c5084e99.pdf.
3. Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC). *Annual Report 2023*. – Geneva: IDMC, 2023. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://api.internal-displacement.org/sites/default/files/publications/documents/IDMC-Annual-Report-2023.pdf>.

3. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ ТА ЙОГО ЗАСТОСУВАННЯ У ПРИЙНЯТТІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ НА ПРАКТИЦІ

Грицай І.А.,
студ. гр. ОПАГ-21,
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Загородній А.Г.,
к.е.н., професор кафедри обліку та аналізу

АНАЛІЗ ВИТРАТ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ОПЕРАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Традиційно вважається, що основним завданням управлінського обліку є зменшення витрат. Однак інколи такі заходи можуть негативно вплинути на взаємодію підприємства з партнерами, що в свою чергу веде до втрати іміджу на ринку, зниження конкурентоспроможності та показників прибутковості та рентабельності. Це припущення вже не є беззаперечним, оскільки повне скорочення витрат на підприємстві можливе без шкоди для його загальної діяльності тільки до певної межі. Зменшення витрат не завжди призводить до покращення ефективності роботи підприємства.

Питаннями оптимізації витрат операційної діяльності завдяки їх аналізу займались низка учених [1-5] і вони залишаються актуальними для дослідження.

В умовах сучасної економічної ситуації все більш важливим стає економічний аналіз як інструмент для вивчення взаємозв'язків та причинно-наслідкових залежностей в діяльності підприємства. Це дає можливість керівництву отримати рекомендації щодо оптимальних рішень для забезпечення ефективності підприємства.

Основними показниками для аналізу витрат є частка витрат операційної діяльності в загальних витратах підприємства, чистий дохід, рентабельність.

Після аналізу та прогнозування планових показників проводять розрахунки, висновки і обґрунтування щодо необхідних величин для досягнення результативних показників. Також досліджують структуру витрат і основні напрямки їх використання. Важливим етапом є формування бюджету витрат операційної діяльності. Для досягнення поставлених завдань необхідно детально прорахувати основні статті

бюджету, враховуючи принципи: системність, збалансованість, координацію, оптимальність, гнучкість та своєчасність.

Аналіз витрат операційної діяльності дає змогу отримувати оперативну та достовірну інформацію, що базується на точних показниках діяльності підприємства. Це, у свою чергу, сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень.

В результаті, в організацію обліку витрат можуть вноситись корективи з урахуванням потреб користувачів інформації, що дає змогу розширити обсяг даних для управлінських потреб. Зібрану та опрацьовану інформацію використовують для формування узагальнених даних в управлінській, фінансовій та статистичній звітності.

Аналіз рівня та динаміки витрат операційної діяльності підприємства охоплює оцінку загального рівня витрат та їх складових, порівняння звітних показників з показниками попередніх періодів, а також з прогнозними чи плановими значеннями. Досліджується також вплив цих змін на ефективність діяльності як на рівні підприємства загалом, так і на рівні окремих структурних підрозділів. Результати цього аналізу дозволяють оперативно реагувати на відхилення від встановлених нормативів і розробляти заходи для запобігання зайвим витратам.

Аналіз структури витрат передбачає вивчення відхилень частки окремих категорій витрат від аналогічних показників попередніх років, а також визначення їхнього впливу на зміну загального показника витрат.

Отже, оптимізація витрат передбачає досягнення такого їх рівня, за якого підприємство може отримати максимальний результат при мінімальних витратах.

Література:

1. Кіндрацька Г.І. Аналіз господарської діяльності: підручник / Г.І. Кіндрацька, А.Г. Загородній, Ю.І. Кулиняк. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019. – с.320.
2. Євдокимов В.В., Грицишен Д.О., Норд Г.Л., Фокін О.К. Економічний аналіз витрат великих промислових підприємств: організація та методика [Монографія] / В.В. Євдокимов, Д.О. Грицишен, Г.Л. Норд, О.К. Фокін. – Житомир: ЖДТУ, 2019. – 216 с.
3. Партин Г. О. Управління витратами підприємства: концептуальні засади, методи та інструментарій: [Монографія]. / Г.О. Партин - К. : УСБ НБУ, 2018. 219 с
4. Крупка Я. Д. Облік і контроль операційної діяльності на підприємствах промисловості будівельних матеріалів: [Монографія]. / Я. Д. Крупка, А. Л. Романчук. – Чернівці: Місто, 2011. – 296 с.
5. Реслер М.В. Облік витрат та доходів операційної діяльності: [Монографія]. / М.В. Реслер –Мукачєво: «Карпатська вежа», 2009.- 208с.

Коваленко Ю. О.,
студ. гр. МЕН 4/1,
Миколаївський національний аграрний університет
Науковий керівник – Кучмійова Т. С.,
к. е. н., доцент кафедри економічної кібернетики,
комп'ютерних наук та інформаційних технологій

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МОТИВАЦІЇ ПЕРСОНАЛУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

У сучасних умовах динамічного розвитку ринку та високої конкуренції здатність підприємства досягати високих результатів значною мірою залежить від ефективності роботи його персоналу. Одним із ключових чинників підвищення продуктивності та лояльності працівників є система мотивації, яка враховує як матеріальні, так і нематеріальні стимули. Сучасні підходи до формування системи мотивації персоналу орієнтуються на індивідуальні потреби співробітників, корпоративну культуру та стратегічні цілі підприємства. Правильне поєднання цих аспектів дозволяє забезпечити високий рівень залученості працівників та сприяти сталому розвитку організації.

Персонал у сучасному менеджменті виступає ключовим фактором успішного функціонування та розвитку організації. Результативність підприємства значною мірою визначається якістю та кількістю працівників, зокрема правильністю їх підбору, рівнем компетентності, продуктивністю праці та мотивацією до досягнення поставлених цілей. Ефективна система мотивації персоналу є основою результативної роботи підприємства, оскільки забезпечує стимулювання працівників до досягнення як особистих, так і організаційних цілей. Вітчизняні підприємства переважно застосовують матеріальні методи мотивації, зокрема заробітну плату, у той час як зарубіжний досвід свідчить про використання комплексних підходів, що поєднують матеріальні та нематеріальні стимули. В умовах обмежених фінансових можливостей та особливостей менталітету працівників важливо досліджувати існуючі системи мотивації та розробляти ефективні підходи до їх вдосконалення [1].

Сучасні організації сфери послуг функціонують у умовах жорсткої конкуренції, що змушує керівництво шукати найбільш ефективні методи управління. Водночас основною конкурентною перевагою таких організацій є їх персонал, тому актуальним завданням стає формування ефективної системи мотивації працівників. А. Файоль у своєму визначенні функцій управління персоналом виділяв мотивацію як пріоритетну. Мотивація розглядається як система стимулів, що спонукають людину

виконувати певні дії. Це положення є основою сучасних мотиваційних систем, які підвищують продуктивність праці та сприяють оптимізації витрат підприємства. Сьогодні існує понад 300 теорій мотивації, але у сфері послуг найбільш релевантними є змістовні теорії, серед яких піраміда потреб А. Маслоу, модель Ф. Герцберга та теорії «Х», «У» і «Z», які пояснюють мотивацію працівників через призму управління людськими ресурсами [2].

Метою стимулювання персоналу є забезпечення гідних умов праці та задоволення особистих потреб працівників з урахуванням досягнення цілей організації. Важливу роль у цьому процесі відіграє керівництво, яке повинно ретельно вивчати свій персонал, створювати сприятливі умови праці, правильно стимулювати та контролювати виконання завдань. Методи мотивації є важливою складовою організаційної культури та спрямовані на залучення кваліфікованих працівників до спільного досягнення цілей підприємства. Система мотивації має бути гнучкою, комплексною та системною, відображати індивідуальний внесок кожного співробітника, відповідати кількості, якості та значущості виконаної роботи, мати структуровану заробітну плату та бути відкритою і зрозумілою для всіх працівників [2].

Ефективна система мотивації персоналу є ключовим фактором підвищення продуктивності та конкурентоспроможності сучасного підприємства. Вона повинна поєднувати матеріальні та нематеріальні стимули, враховувати індивідуальні потреби працівників, корпоративну культуру та стратегічні цілі організації. Дослідження існуючих підходів показує, що комплексні мотиваційні системи, які поєднують принципи гнучкості, системності та відкритості, сприяють залученню персоналу до спільної роботи, підвищенню його результативності та розвитку організації. Правильне планування, контроль та поведінка керівництва є визначальними елементами успішного впровадження таких систем і забезпечують досягнення як особистих, так і організаційних цілей.

Література:

1. Заставнюк Л. І. Липовецька Т. Р. *Проблематика системи мотивації персоналу в сучасному менеджменті підприємства. Класичний приватний університет. 2019. ст. 166-172 URL: http://www.pev.kpi.zp.ua/journals/2019/3_14_uk/30.pdf*
2. Бондар Т. В., Краснонос А. С. *Сучасні методи мотивації персоналу. Економіка та суспільство. Випуск 57. 2023. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-114> URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3235/3158>*

Купчик А.В.,
Студ.гр .О.і О.-071,
Донецький національний університет імені Василя Стуса,
Науковий керівник- Томчук В. В.,
к.е.н., доцент кафедри обліку, аналізу і аудиту

ПРОБЛЕМИ ВПЛИВУ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ НА ФІНАНСОВУ СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

Фінансова стійкість підприємства значною мірою залежить від раціонального управління його активами, зокрема оборотним капіталом. Дебіторська заборгованість становить вагому частку поточних активів та безпосередньо впливає на ліквідність, платоспроможність і здатність підприємства забезпечувати безперервність своєї діяльності. У сучасних економічних умовах, що характеризуються посиленням конкуренції, нестабільністю платіжної дисципліни та зростанням фінансових ризиків, проблема несвоєчасного погашення дебіторської заборгованості загострюється. Неефективне управління нею спричиняє зростання частки сумнівних боргів, скорочення грошових потоків та фінансових ресурсів, доступних для інвестування й операційної діяльності. Актуальність теми зумовлена потребою розкрити питання визначення оптимального рівня дебіторської заборгованості, що забезпечував би фінансову стійкість підприємства без надмірного вилучення коштів із обороту.

Дебіторська заборгованість, яка становить значну частину оборотних активів підприємства, залишається важливим предметом дослідження вітчизняних учених. Питання, що стосуються її економічної природи, організації обліку, документального оформлення, контролю, аналізу, обліку та управління дебіторською заборгованістю для зміцнення фінансової безпеки підприємства розглядали у своїх працях такі науковці, як Майборода О. Є., Бардадим М. В., Свічкач Н. М., Бразілій Н.М., Крот Ю.М., Пастернак Я.П.

Метою дослідження є визначити роль дебіторської заборгованості у формуванні фінансової стійкості підприємства.

Дебіторська заборгованість - сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату [1]. Дебіторська заборгованість посідає важливе місце у структурі оборотного капіталу, оскільки становить значну частину поточних активів підприємства. Вона утворюється у разі продажу продукції чи надання послуг із відстроченням платежу, що є звичним механізмом ведення бізнесу. Такий підхід до розрахунків сприяє збільшенню збуту, підтриманню тривалих взаємин із покупцями та

підвищенню конкурентоспроможності підприємства. Водночас надання товарного кредиту створює ризики затримки надходження коштів та ймовірності неповернення боргу, що негативно впливає на фінансову стабільність підприємства.

Стан фінансової стабільності підприємства значною мірою формується під впливом структури дебіторської заборгованості. Її надмірне збільшення знижує ліквідність, оскільки частина грошових коштів тривалий час перебуває у боржників і не може використовуватися для поточних потреб. Наявність прострочених або сумнівних боргів змушує залучати додаткове фінансування для забезпечення безперервної діяльності, що підвищує фінансові ризики та витрати на обслуговування зобов'язань. У результаті зменшується можливість своєчасного виконання підприємством власних платежів, що ставить під загрозу його стійкість.

Дебіторська заборгованість виконує важливу функцію в системі управління грошовими потоками. Регулярний моніторинг її обсягів, аналіз фінансової надійності покупців, контроль строків погашення боргів та своєчасне виявлення проблемної заборгованості допомагають уникати втрат активів. Ефективна робота з дебіторами прискорює оборот капіталу та збільшує обсяг вільних фінансових ресурсів, що забезпечує можливості для інвестування, розвитку виробничих потужностей та посилення ринкових позицій підприємства.

Суб'єкти господарювання повинні застосовувати систему показників оцінювання стану дебіторської заборгованості, зокрема визначати її оборотність, частку в оборотних активах, рівень прострочки. Такі показники дозволяють своєчасно реагувати на зміни зовнішніх та внутрішніх умов, приймати управлінські рішення щодо оптимізації обсягів кредитування покупців, підвищення платіжної дисципліни та удосконалення політики розрахунків.

Важливою складовою управління заборгованістю є грамотно розроблена кредитна політика. Вона повинна включати економічно обґрунтовані умови надання відстрочки платежу, систему бонусів за оперативні розрахунки, встановлення кредитних лімітів клієнтів, використання гарантійних механізмів забезпечення зобов'язань. Раціональне управління розрахунками зі споживачами сприяє підтриманню належної платоспроможності та фінансової гнучкості підприємства.

Проведене дослідження демонструє значну роль та вплив дебіторської заборгованості на діяльність підприємства: вона розширює потенціал збуту та сприяє зміцненню партнерства, проте водночас підвищує ризики втрати

ліквідних коштів. Ефективна політика управління дебіторською заборгованістю забезпечує оптимальне співвідношення між комерційною вигодою та фінансовою стабільністю. Саме тому контроль, аналіз і регулювання цього виду активів є стратегічно важливими для збереження фінансової стійкості, рентабельності та конкурентоспроможності підприємства в умовах ринкової економіки.

Література:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 "Дебіторська заборгованість": наказ Міністерства фінансів № 237 від 08.10.1999 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99#Text>.
2. Майборода О. Є. Характеристика сутності та поняття дебіторська та кредиторська заборгованість. Економіка і суспільство. Випуск 15 / Мукачівський державний університет, Мукачево. 2021. С. 396-402. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/15_ukr/61.pdf.
3. Бардадим М. В., Свічкач Н. М. Облік та управління дебіторською заборгованістю для зміцнення фінансової безпеки підприємства. Економіка та суспільство. 2023. Випуск 50. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2372/2293>.
4. Бразілій Н. М., Крот Ю. М., Пастернак Я. П. Особливості обліку дебіторської заборгованості в сучасних умовах господарювання Причорноморські економічні студії. 2023. Випуск 82. С. 114-119. URL: http://bses.in.ua/journals/2023/82_2023/20.pdf.
5. Вітренко О. В., Катранжи Л. Л., Придятько Е. М. Організація обліку дебіторської заборгованості в системі управління ризиками. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2020. Випуск 34. С. 35-42. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/34_2020ua/8.pdf.
6. Степаненко О. І., Дубовик М. Ф. Аналіз дебіторської заборгованості, її вплив на фінансовий стан та ділову активність підприємства. Проблеми системного підходу в економіці. 2022. № 2. С. 116–125. URL: https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/37945/Dub_2022_2.pdf

Мислицький Н.І.,
студ. гр. ОПМ-21,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Скаско О.І.,
д.е.н., професор кафедри обліку та аналізу

АНАЛІЗУВАННЯ ПОКАЗНИКІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ЕЛЕМЕНТ УПРАВЛІННЯ МАЛИМИ ТА СЕРЕДНІМИ ПІДПРИЄМСТВАМИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Серед безлічі організацій, що станом на сьогодні функціонують у нашій державі, найбільшу частку займають малі та середні підприємства. В ході організації своєї діяльності вони (підприємства) повинні дуже ретельно планувати та контролювати свою діяльність на всіх її етапах.

Основними показниками, за якими можна визначити ефективність діяльності будь якої організації, зазвичай називають показники ліквідності, платоспроможності чи рентабельності. Проте в умовах постійного розвитку економіки слід також визначати вплив показників, які зазнають змін через вплив на них різного роду інноваційних чи інформаційних технологій.

Для кращого розуміння потреб аналізування діяльності малих та середніх підприємств звернемося до думки різних авторів, серед яких:

- Д. Михайленко, який у своїй праці досліджує вплив ускладненого доступу до ресурсів та їх постійне обмеження для потреб діяльності [1];

- О. Науменко займається визначенням кількості зайнятості населення у сфері малого та середнього бізнесу і стверджує що у цій сфері задіяно близько 50% з усього населення країни [2, с. 74];

- І. Парасій-Вергуненко вивчає ефективність функціонування малих та середніх підприємств в умовах воєнного стану та можливі шляхи її підвищення [3];

- В. Лойко і Б. Александров визначили, що в умовах війни, яка триває ще з 2014 р. понад 23% малих та середніх підприємств релокувались та продовжують працювати за будь яких кризових умов [4, с. 281], [5, с. 18];

- О. Юрченко та К. Поздєєва, що займаються дослідженням організаційних засад для проведення аналізування результатів господарської діяльності малих, а також середніх підприємств у сучасних умовах.

На основі цих даних зазначимо, що автори Юрченко О.А. та Поздєєва К.В. визначили 6 етапів, на основі яких визначається роль показників при

проведенні аналізу діяльності малих та середніх підприємств.

Відповідно на першому етапі автори визначають необхідність визначення кадрового, ресурсного та ринкового потенціалу підприємства, які можуть бути обчислені за допомогою використання таких значень як чисельність показників, виробнича потужність чи асортимент продукції (послуг). На цьому етапі є можливість коригувати планування виробничих потужностей, кадрові потреби чи вносити зміни у бізнес-план підприємства.

На другому етапі (етапі збору інформації) формується рівень достовірності інформації, яка вказує на можливості для проведення аналізу та дозволяє виявити відповідні помилки чи викривлення в даних. Для цього слід детально опрацювати надані для перевірки документи та проаналізувати рівень доступності зовнішньої інформації. Даний етап дозволяє визначити можливий рівень взаємодії з кредитними установами чи потенційними інвесторами.

Третій – діагностичний етап аналізу. Власне на цьому етапі керівники підприємства дізнаються найважливіші для себе дані аналізу: ефективність використання власних коштів, якість використання засобів (основних, трудових), стабільність фінансового забезпечення, а також конкурентну позицію на ринку. Власне для цих даних і розраховують показники ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та рентабельності. Визначення наведених показників формує твердження про наявні слабкі сторони та проблемні зони в діяльності організації.

На четвертому етапі проведення аналізу показників діяльності малих та середніх підприємств доцільно визначити стабільність фінансових надходжень враховуючи сильні та слабкі сторони конкретного виду бізнесу. Тут важливо розрахувати такі показники як індекс стійкості, інноваційності та конкурентоспроможності. Обчислення даних показників формує потребу у подальшому регулюванні стратегії розвитку підприємства.

П'ятий етап аналізу дозволяє визначити тенденції змін обрахованих раніше показників. Тут зазвичай визначаються зміни визначених значень за певний період завдяки використанню звичного всі горизонтального аналізу отриманих вище показників. Зазвичай результати даного етапу аналізування оформляються у вигляді таблиць та графіків, що дозволяють керівнику швидко сприймати та реагувати на отриману інформацію.

Шостий етап аналізу є завершальним та дозволяє на основі попередніх даних приймати відповідні управлінські рішення. Перелічені на попередніх етапах показники дають можливість об'єктивно оцінити

проведені на попередніх етапах процесу щодо відповідних стратегій розвитку підприємства.

Звернемо увагу на те, що жоден з етапів аналізу не може бути проведений без попереднього чи наступного. Аналізування діяльності малого чи середнього підприємства є доволі «делікатним» процесом, де кожен етап впливає на інший, що певною мірою забезпечує розуміння провадження господарської діяльності комплексно.

Отже, розрахунки показників на різних етапах аналізу дозволяють формувати обґрунтовані рішення щодо необхідних змін. Для цього слід звертати увагу на можливу підтримку бізнесу з боку держави, на основні пріоритети розвитку, на процеси глобальної інтеграції. При коригуванні бізнес стратегій слід обов'язково враховувати проблеми даного сектору бізнесу та логістичні виклики, не забуваючи при цьому про форс мажорні обставини в часі війни.

Література:

1. Михайленко Д.Г. *Сучасні тенденції розвитку малого підприємництва в Україні. Економіка та суспільство*. 2024. Випуск 60. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3694/3624>.
2. Науменко О.О. *Стратегічний аналіз малого та середнього підприємництва в Україні. Актуальні проблеми економіки*. 2024. Випуск 12. том 2 (282/2). С. 74-82 URL: https://eco-science.net/wp-content/uploads/2024/12/12.2.24._topic_Oleksandr-Naumenko-74-82.pdf (дата звернення: 04.10.2025).
3. Парасій-Вергуненко І.М., Назарова К.О., Гордополов В.Ю., Безверхий К.В., Гоцуляк В.Д., Нежива М.О., Негоденко В.С. *Управлінський аналіз бізнесу (за видами економічної діяльності): навчальний посібник*. Київ: Вид. «Центр учбової літератури», 2024. 586 с. (дата звернення: 04.10.2025).
4. Лойко В.В., Александров Б.В. *Розвиток мікро-, малих та середніх підприємств України в період війни. European scientific journal of Economic and Financial innovation*. 2024. № 1 (13). С. 273-284. (дата звернення: 04.10.2025).
5. Лойко В.В., Александров Б.В. *Регіональні особливості розвитку малого та середнього бізнесу в Україні в умовах війни. Здобутки економіки: перспективи та інновації*. 2025. № 21. URL: <https://econp.com.ua/index.php/journal/article/view/572>.
6. Юрченко О.А., Поздєєва К.В. *Організаційні засади аналізу господарської діяльності малих і середніх підприємств в умовах сучасної економіки. European scientific journal of Economic and Financial innovation №3(17) 2025*. URL: <https://journal.eae.com.ua/index.php/journal/article/view/566/429>

Парникоза Л. О.,

студ. гр. МЕ-205

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник – Плекан М.В.

к.е.н., доцент кафедри обліку та аналізу

АНАЛІЗ ВИТРАТ І ДОХОДІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

У період динамічного розвитку ринкових відносин та цифрової трансформації бізнесу аналітика фінансових показників стає важливим складником управлінської діяльності. Витрати й доходи відображають ефективність функціонування підприємства, тому їх глибоке дослідження дозволяє не лише оцінити поточний фінансовий стан, а й прогнозувати майбутні результати, визначати економічні резерви, оптимізувати витрати, підвищувати прибутковість і конкурентоспроможність підприємства.

Оптимізація витрат — це стратегічний процес, що впливає на формування прибутку та забезпечує стабільне зростання рентабельності. Витрати — це грошове вираження спожитих ресурсів, необхідних для здійснення господарської діяльності. Доходи відображають результати реалізації продукції чи послуг та інші надходження, що формують фінансовий результат. Рентабельність — інтегральний показник ефективності, який характеризує співвідношення прибутку до використаних ресурсів. Взаємозв'язок цих трьох категорій формує основу економічного аналізу та визначає здатність підприємства до самофінансування й розвитку.

Системне вивчення структури витрат і динаміки доходів дозволяє визначити пріоритетні напрями діяльності, оцінити рентабельність окремих видів продукції, своєчасно реагувати на зміни зовнішнього середовища. Наприклад, аналіз співвідношення постійних і змінних витрат допомагає визначити оптимальний обсяг виробництва, а моніторинг маржинального прибутку — обґрунтувати цінову політику.

Для дослідження витрат і доходів використовують комплекс методів фінансового аналізу:

– Горизонтальний аналіз у бухгалтерському обліку застосовується до звіту про фінансові результати, звіту про рух грошових коштів, балансу. Він дозволяє оцінити зміну доходів, витрат і прибутку за кілька періодів та визначити тенденції розвитку підприємства.

– Вертикальний аналіз використовується для дослідження структури звітності: визначення питомої ваги окремих статей у загальній

сумі витрат або доходів. Це дає змогу встановити, які статті мають найбільший вплив на фінансові результати.

– Факторний аналіз у бухгалтерському аспекті базується на взаємозв'язку між прибутком, обсягом реалізації, ціною продукції та собівартістю.

Сьогодні аналіз витрат і доходів виходить за межі традиційних звітних розрахунків і перетворюється на інтегровану систему фінансового моніторингу. Використання цифрових аналітичних платформ дозволяє автоматизувати обробку облікових даних, створювати інтерактивні панелі управління прибутковістю та оперативно реагувати на зміни. Велике значення має аналітика маржинального доходу, що показує, яка частина виручки залишається після покриття змінних витрат і може бути спрямована на покриття постійних витрат і отримання прибутку.

Також перспективним напрямом є АВС-аналіз витрат, який базується на принципі 20/80 і дає можливість виділити ті статті, що мають найбільший вплив на фінансовий результат. Це дозволяє зосередити управлінські зусилля саме на ключових витратах, а не на незначних деталях. Поєднання традиційних методів аналізу з цифровими технологіями формує новий рівень аналітичної культури, де інформація з обліку перетворюється на стратегічний ресурс управління прибутковістю.

Аналіз витрат і доходів — це потужний інструмент управління економічною ефективністю. Завдяки систематизації даних, оцінці структури витрат і результативності окремих напрямів діяльності підприємство може знаходити резерви підвищення прибутку, оптимізувати використання ресурсів і зміцнювати свою фінансову стійкість. Інтеграція сучасних аналітичних підходів і технологічних рішень у процес фінансового аналізу відкриває нові можливості для забезпечення стабільного зростання рентабельності та розвитку бізнесу.

Література:

1. *Бухгалтерський облік в Україні: навч. посіб.* / Р. Л. Хомяк, В. І. Лемішовський, В. І. Воськало, В. С. Мохняк. – Львів : Бухгалтерський центр «Ажур», 2010. – 440 с. 2. *Баліцька В. Доходи та рентабельність діяльності підприємств України: макроекономічна оцінка* / В. Баліцька // *Формування ринкових відносин в Україні.* – 2007. 3. *Пігуль Н.Г., Бочкарьова Т.О., Кулинич Р.О. Показники рентабельності підприємств різних галузей України та шляхи підвищення їх рівня. Економіка і суспільство. Випуск 10. 2017.*

4. ШЛЯХИ РЕФОРМУВАННЯ ВНУТРІШНЬОГО ТА ЗОВНІШНЬОГО КОНТРОЛЮ У КОНТЕКСТІ ПОДОЛАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОБЛЕМ ПІДПРИЄМСТВ

Фірут І.М.,

студ. гр. МЕ-203

Національний університет «Львівська політехніка»

Науковий керівник - Микитюк Н.О.

к.е.н., доцент кафедри обліку та аналізу

ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

В умовах нестабільного економічного середовища ефективне управління оборотними активами набуває ключового значення для фінансової стійкості підприємства. Дебіторська заборгованість, як значна частина цих активів, вимагає дієвої системи внутрішнього контролю, оскільки її неконтрольоване зростання призводить до "заморожування" капіталу та зниження ліквідності [1, с. 46]. Неефективне управління цими коштами відволікає фінансові ресурси, які могли б бути інвестовані у розвиток, та підвищує ризик касових розривів.

Основною метою внутрішнього контролю дебіторської заборгованості є мінімізація ризику виникнення безнадійних боргів та прискорення інкасації коштів. До типових проблем належать: відсутність чіткої кредитної політики щодо покупців, неефективний моніторинг термінів погашення та недостатня комунікація між відділами продажу та бухгалтерією [2, с. 68]. Це призводить до зростання простроченої заборгованості, що прямо впливає на фінансові результати компанії.

Система внутрішнього контролю дебіторської заборгованості повинна охоплювати декілька ключових етапів. По-перше, це превентивний контроль на етапі укладання договорів, що включає перевірку надійності контрагентів та встановлення кредитних лімітів. По-друге, поточний контроль, який полягає у регулярному моніторингу та аналізі структури заборгованості за термінами виникнення (aging report). По-третє, контроль заходами впливу щодо прострочених боргів – від нагадувань до претензійно-позовної роботи [1, с. 49].

Ключовими напрямками вдосконалення цієї системи є автоматизація та чітка регламентація процесів. Впровадження сучасної ERP- або CRM-системи дозволяє автоматизувати процес моніторингу, налаштувати

автоматичні нагадування боржникам та інтегрувати дані обліку з роботою відділу продажів [3]. Це мінімізує людський фактор та забезпечує оперативне отримання даних для аналізу. Також важливим є розробка та впровадження внутрішнього "Положення про кредитну політику", яке б чітко регламентувало повноваження та відповідальність менеджерів.

Сучасні цифрові інструменти дозволяють не лише відстежувати борги, але й проводити глибокий аналіз платіжної дисципліни клієнтів. Використання ВІ-систем (бізнес-аналітики) для візуалізації даних допомагає керівництву швидко ідентифікувати проблемних контрагентів та тенденції до погіршення ситуації [3]. Автоматизація дозволяє бухгалтерії перейти від функції простої фіксації до функції аналізу та прогнозування грошових потоків від дебіторів, що значно посилює управлінську функцію обліку.

Отже, вдосконалення системи внутрішнього контролю дебіторської заборгованості є комплексним завданням, що вимагає поєднання організаційних заходів (регламентація політик) та технологічних інновацій (автоматизація). Ефективна система контролю сприяє не лише своєчасному поверненню коштів, але й покращенню платіжної дисципліни клієнтів, оптимізації грошових потоків та підвищенню загальної фінансової безпеки і конкурентоспроможності підприємства

Література:

1. П'ятигорець Г.С., Ніколайчук К.В. Шляхи удосконалення обліку дебіторської заборгованості. Збірник наукових праць Дніпропетровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна "Проблеми економіки транспорту", 2017, № 13. С. 40—46. URL: <http://eadnurt.diit.edu.ua/bitstream/123456789/10178/1/Pyatigorets.pd>.
2. Єлісеєва О., Гуня В., Белозерцев В. Проблеми обліку дебіторської заборгованості підприємств у контексті розвитку товарного кредитування. Економіст. 2012. № 11. С. 68—73. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=econ_2012_11_17
3. Сафінський В. Критерії розподілу дебіторської заборгованості. UHY Prostor LLC. Audit & Consalting Co. Посилання: <https://www.uhy-prostor.com/blog/kriteriyi-rozpodilu-debitorskoyi-zaborgovanosti/>

Щербак К.Г.,

студ. гр. ЗБм -1/1

Миколаївський національний аграрний університет

Науковий керівник - Чебан Ю.Ю.

к. е. н, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування

ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

Сучасна система публічних закупівель є одним з головних елементів державного управління, від якого залежить рівень довіри громадськості та ефективність використання бюджетних ресурсів. Одним із важливих інструментів забезпечення ефективності цього процесу є внутрішній контроль, який гарантує дотримання законодавства, економічність і результативність прийнятих рішень. До організації та здійснення внутрішнього контролю мають бути залученими не лише керівник та уповноважена особа, але й інші працівники підприємства (установи, організації). Саме тоді можна вести мову про належну організацію внутрішнього контролю публічних закупівель та шукати напрями його удосконалення.

Внутрішній контроль повинен охоплювати всі етапи закупівель – від визначення потреби та формування річного плану до моніторингу виконання договорів [1]. Його головна мета – попередження порушень, своєчасне виявлення ризиків та вдосконалення управлінських процесів.

Так, під час планування закупівель має бути організовано контроль за визначенням потреб, їх відповідністю фінансуванню, оперативним корегуванням та внесенням змін до плану закупівель тощо. Тут контрольні функції покладено не лише на уповноважену особу, але й на керівників структурних підрозділів. Під час безпосереднього проведення закупівлі товарів, робіт, послуг сфера внутрішнього контролю чітко регламентується дотриманням чинного законодавства [2]. Йдеться про визначення способу закупівлі та виду закупівлі, визначення очікуваної вартості, дотримання строків, дотримання принципів закупівель, укладення договорів тощо. Ця ділянка контролюється, насамперед, уповноваженою особою та керівником підприємства. Після завершення закупівлі, тобто отримання повного обсягу товарів, робіт, послуг, розрахунку та звітування, заходи внутрішнього контролю не можуть закінчуватися, якщо маємо на меті говорити про його ефективність. Ця ділянка потребує ретроспективного контролю з визначення ефективності закупівлі, аналізу виконання договору, аналізу запитань в період уточнення, критичного аналізу вимог до учасників тощо.

Проведення моніторингу та перевірок Державною аудиторською службою України та іншими контролюючими органами свідчить про наявність системних недоліків: неточне визначення предмета закупівлі, завищення очікуваної вартості, необґрунтовані зміни до договорів, дискримінаційні вимоги в тендерній документації, несвоєчасне оприлюднення звітів тощо. Ефективна система внутрішнього контролю дозволяє уникнути більшості таких помилок ще на етапі планування процедур.

Окремої уваги потребує питання зберігання документів закупівель [3], яке безпосередньо впливає на можливість підтвердження законності дій замовника під час перевірок. Необхідним є закріплення в установах внутрішніх правил зберігання як електронних, так і паперових документів відповідно до чинних нормативів.

Підвищення ефективності системи внутрішнього контролю можливе завдяки комплексному підходу: чітким процедурам, професійному персоналу, цифровим інструментам, моніторингу ризиків і прозорості на всіх етапах. Підвищити якість внутрішнього контролю за публічними закупівлями можна шляхом упровадження системи антикорупційного моніторингу та управління ризиками; чіткого розмежування повноважень і контрольних функцій між співробітниками підприємства; використання аналітичних інструментів для визначення результативності закупівель та обґрунтування напрямів внутрішнього контролю; періодичного підвищення кваліфікації уповноважених осіб; розуміння важливості внутрішнього контролю та прийняття відповідних заходів щодо його впровадження та (або) підвищення ефективності.

Отже, внутрішній контроль має бути безперервним і системним процесом, що поєднує організаційні, фінансові та правові інструменти управління. Його ефективність визначає якість реалізації державних закупівель, прозорість їх процедур та рівень довіри до замовників.

Внутрішній контроль є невід'ємною складовою успішного функціонування системи публічних закупівель. Його якісна організація сприяє підвищенню ефективності використання бюджетних коштів, запобіганню зловживанням і підвищенню підзвітності. Для подальшого розвитку цього напрямку необхідно посилити контроль за виконанням договорів, удосконалити систему моніторингу змін до них і впроваджувати електронні інструменти оцінювання результативності закупівель.

Література

1. Боярова О.А. Внутрішній контроль публічних закупівель бюджетних установ. *Економіка та суспільство*, №70, 2024, с. 164–172.

URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/5302>.

2. Про публічні закупівлі : закон України від 25.12.2015 № 922-VIII; станом на 19 вересня 2024 р. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text> .

3. Перевірки закупівель: правила, ризики та відповідальність. LIGA ZAKON, 2025. URL: <https://unba.org.ua/publications/10751-perevirki-zakupivel-pravila-riziki-ta-vidpovidal-nist.html>

5. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ І ТЕХНОЛОГІЙ В ОБЛІКУ, АНАЛІЗИ ТА АУДИТИ

Czarnota K.

Nr albumu 317137

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

dr Bujak A., adiunkt

AI W RACHUNKOWOŚCI – OCENA SZANS I ZAGROŻEŃ

Rozwój technologiczny, będący jednym z kluczowych czynników współczesnego postępu społeczno-gospodarczego, doprowadził do powstania sztucznej inteligencji (AI). Jak zauważa M. Flasiński [3, s. 325], w literaturze przedmiotu brak jednej, powszechnie przyjętej definicji AI, co wynika z różnorodności podejść badawczych i zakresów interpretacji. K. Różanowski [10, s. 111] określa sztuczną inteligencję jako „dział informatyki zajmujący się konstruowaniem maszyn i algorytmów, których działanie posiada znamiona inteligencji”, natomiast Encyklopedia PWN definiuje ją jako naukę badającą mechanizmy ludzkiego myślenia oraz konstruującą systemy zdolne wspomagać lub zastępować działania człowieka [*Encyklopedia PWN*, hasło: *sztuczna inteligencja*, 2025, <https://encyklopedia.pwn.pl/szukaj/sztuczna%20inteligencja%20.html>, dostęp: 29.10.2025]. W licznych pracach naukowych spotkać można podział AI na dwa zasadnicze nurty: silną i słabą sztuczną inteligencję. Pierwsza z nich zakłada możliwość stworzenia systemu dorównującego ludzkiej inteligencji, podczas gdy druga ogranicza się do automatyzacji działań i symulacji procesów poznawczych [8, s. 10–11].

Warto wspomnieć, że współczesna faza rozwoju technologicznego, określana mianem Rewolucji 5.0, charakteryzuje się dążeniem do synergicznej współpracy między człowiekiem a maszyną, co — jak zauważają M. Walicka i W. Czemieli-Grzybowska [13, s. 111] — stanowi jakościowy przełom w dotychczasowym rozumieniu relacji człowiek–technologia. Taka zmiana nie pozostaje również bez wpływu na księgowość.

Jak podkreślają P. Czyżewski i M. Karwowski [2, s. 46], implementacja narzędzi AI w rachunkowości podyktowana jest potrzebą zwiększenia konkurencyjności przedsiębiorstw, optymalizacji procesów finansowych, redukcji kosztów operacyjnych oraz dostępu do danych w czasie rzeczywistym. Sztuczna inteligencja umożliwia dziś analizę ogromnych zbiorów informacji finansowych, prognozowanie, a także automatyczne przetwarzanie dokumentów, co nie tylko podnosi efektywność pracy, ale i znacząco zmienia jej strukturę [7, s. 21–22].

Rozwój technologiczny istotnie wpłynął nie tylko na kształt współczesnej rachunkowości, ale również na redefinicję roli księgowego. Jak zauważa A.

Semrau [12, s. 269–271], zawód ten przeszedł drogę od manualnego rejestrowania danych po funkcjonowanie w oparciu o zautomatyzowane systemy, które samodzielnie klasyfikują i księgują dokumenty. Zgodnie z prognozami S. Leitner-Hanetseder i in. [4, s. 545–546], do 2030 roku w zawodzie księgowego pojawią się nowe funkcje, takie jak ekspert ds. technologii AI, menedżer procesów czy nadzorca ds. prawnych i etycznych. Przyszłość księgowości nie oznacza więc wyeliminowania człowieka, lecz przesunięcie jego roli z czynności technicznych na analityczne i doradcze. Jak podkreśla M. Magnuszewska [5, s. 45], sztuczna inteligencja może wspomagać proces decyzyjny, lecz ostateczna odpowiedzialność nadal spoczywa na księgowym.

Ważnym zagadnieniem pozostają kwestie etyczne i prawne wynikające z zastosowania AI w rachunkowości. Księgowy jako przedstawiciel zawodu zaufania publicznego [1, s. 45], zobowiązany jest do zachowania rzetelności, obiektywizmu i poufności [6, s. 183]. Tymczasem, jak wskazuje B. Schweitze [11, s. 71], pojawienie się systemów sztucznej inteligencji wymusza ponowną refleksję nad kwestiami takimi jak prywatność danych, transparentność algorytmów, odpowiedzialność za błędne decyzje oraz możliwość wystąpienia stronniczości w analizach. Zagadnienia te wymagają szczególnej uwagi, gdyż podkreślają znaczenie ludzkiego nadzoru nad decyzjami generowanymi przez systemy uczące się.

Nie bez znaczenia pozostają również aspekty prawne. Problemem w tym obszarze jest to, że mimo obowiązywania ogólnych regulacji takich jak RODO oraz stosunkowo nowego *Rozporządzenia o Sztucznej Inteligencji* [9], zwanego *Act AI*, brak jest szczegółowych norm odnoszących się do zastosowania AI w rachunkowości [2, s. 48]. Stanowi to jednocześnie barierę, jak i szansę — z jednej strony ogranicza tempo wdrażania nowoczesnych technologii, z drugiej otwiera przestrzeń do tworzenia nowych standardów etyczno-prawnych oraz praktyk zapewniających równowagę między innowacyjnością a odpowiedzialnością.

Podsumowując, sztuczna inteligencja jawi się nie tylko jako narzędzie automatyzujące procesy księgowe, lecz przede wszystkim jako impuls do głębokiej transformacji zawodu księgowego. AI niesie ze sobą ogromny potencjał – umożliwia redukcję błędów, szybsze przetwarzanie danych i bardziej trafne decyzje biznesowe – ale jednocześnie stawia nowe wyzwania w zakresie etyki zawodowej, transparentności i odpowiedzialności. Przyszłość rachunkowości zależeć będzie od zdolności specjalistów do twórczej współpracy z technologią oraz utrzymania najwyższych standardów rzetelności i zaufania społecznego.

Literatura:

1. Buczkowska, A. (2011). *Etyka zawodu księgowego w świetle krajowych i międzynarodowych regulacji*. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, 668, 45-55. 2. Czyżewski, P., & Karwowski, M. (2025). *Wyzwania związane z wykorzystaniem nowoczesnych technologii sztucznej inteligencji (AI) w rachunkowości i podatkach*. Kwartalnik Nauk o Przedsiębiorstwie, 76(2), 41-57.

doi: <https://doi.org/10.33119/KNOP.2025.76.2.3> 3. Flasiński, M. (2024). Sztuczna inteligencja. doi: <https://doi.org/10.35765/slovníki.491> 4. Leitner-Hanetseder, S., Lehner, O. M., Eisl, C., & Forstenlechner, C. (2021). A profession in transition: actors, tasks and roles in AI-based accounting. *Journal of applied accounting research*, 22(3), 539-556. doi: <https://doi.org/10.1108/JAAR-10-2020-0201> 5. Magnuszewska, M. (2022). Księgowy we współczesnym przedsiębiorstwie. *Przedsiębiorczość i Zarządzanie*, 23(4), 41-55. 6. Nadolna, B. (2011). Wartości etyczne i zawodowe w edukacji księgowego. *Folia Pomeranae Universitatis Technologiae Stetinensis. Oeconomica*, (63). 7. Pasierb, P., & Kuszpa, M. (2024). Automatyzacja rachunkowości i jej wpływ na efektywność biznesową. *RACHUNKOWOŚĆ W NURCIE WYZWAŃ WSPÓŁCZESNEGO BIZNESU*, 19. 8. Radziszowska, M., & Sobolevska, N. (2024). Nowe wyzwania i możliwości: rola sztucznej inteligencji w świecie rachunkowości i finansów. *RACHUNKOWOŚĆ W NURCIE WYZWAŃ WSPÓŁCZESNEGO BIZNESU*, 9. 9. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1689 z dnia 13 czerwca 2024 r. w sprawie ustanowienia zharmonizowanych przepisów dotyczących sztucznej inteligencji oraz zmiany rozporządzeń (WE) nr 300/2008, (UE) nr 167/2013, (UE) nr 168/2013, (UE) 2018/858, (UE) 2018/1139 i (UE) 2019/2144 oraz dyrektyw 2014/90/UE, (UE) 2016/797 i (UE) 2020/1828 (akt w sprawie sztucznej inteligencji) (2024) (Parlament Europejski). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:32024R1689> 10. Różanowski, K. (2007). Sztuczna inteligencja rozwój, szanse i zagrożenia. *Zeszyty Naukowe Warszawskiej Wyższej Szkoły Informatyki*, 2(2), 109-135. 11. Schweitzer, B. (2024). Artificial intelligence (AI) ethics in accounting. *Journal of Accounting, Ethics & Public Policy*, JAEP, 25(1), 67-67. doi: 10.60154/jaep.2024.v25n1p67. 12. Semrau, A. (2021). Wpływ sztucznej inteligencji na pracę biur rachunkowych, w. *Human rights–evolution in the digital era*. doi: <https://doi.org/10.13166/WSGE/HR-PL/BNRK9170> 13. Walicka, M., & Czemieli-Grzybowska, W. (2023). Sztuczna inteligencja w zarządzaniu kapitałem przedsiębiorstwa w dobie Przemysłu 5.0. *Akademia Zarządzania*.

Баран В. Б.,

Викладач економічних дисциплін

ВСП «Золочівський фаховий коледж НУ «Львівська політехніка»

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

У сучасному періоді трансформації економіки України цифровізація стає стратегічним компонентом розвитку підприємств та державного сектору. У межах цього процесу бухгалтерський облік функціонує вже не лише як система облікових записів, а як інформаційна система, що

забезпечує оперативність, достовірність і аналітичність облікових даних. Зокрема, дослідження «Сучасні виклики бухгалтерського обліку в Україні» свідчить про необхідність формування єдиного облікового інформаційного простору. Проте на практиці трансформація бухгалтерського обліку стикається з низкою проблем, які потребують ґрунтового наукового і практичного вирішення.

Першою за значимістю є інтеграція облікових інформаційних систем. Попри широке впровадження платформ (ERP-системи, хмарні рішення, спеціалізоване ПЗ), спостерігається дублювання облікових операцій, невідповідність даних між фінансовим, управлінським і податковим обліком. Стаття «Організація бухгалтерського обліку в умовах цифровізації економіки» від Орлова показує, що нові технології створюють як можливості, так і ризики, пов'язані з трансформацією обліку. Дослідження Кудлаєвої, Косташ і Михалків демонструє, що впровадження хмар, блокчейну і штучного інтелекту в облік може значно підвищити ефективність операцій.

Другою істотною проблемою є низький рівень цифрової компетентності бухгалтерського персоналу. У статті «Вплив цифровізації на розвиток бухгалтерського обліку» Кузьменко ідентифікує, що елементи цифровізації (електронний документообіг, автоматизація) активно впроваджуються, але кваліфікація персоналу часто не відповідає вимогам.

Третьою проблемою виступає нормативно-правова невизначеність, що стосується електронного документообігу, цифрових підписів, хмарних платформ. У статті «Правове підґрунтя використання цифрових технологій у бухгалтерському обліку в Україні» Деруна і Цвігун проаналізовано сучасне законодавство й виявлено прогалини в регулюванні цифрових облікових процесів.

Четверта група викликів — це питання кібербезпеки та захисту облікових даних. У дослідженні «Сучасні тенденції та проблеми управління» Бунди і Матюхи зазначено, що цифровізація системи бухгалтерського обліку потребує комплексних заходів із безпеки даних.

Науково обґрунтовані шляхи вирішення проблем:

- Впровадження інтегрованих ERP-систем, які об'єднують фінансовий, управлінський і податковий облік в єдиному інформаційному просторі, з мінімізацією ручного втручання.
- Розбудова програм підвищення цифрової грамотності бухгалтерів: регулярні тренінги, сертифікації, симуляції роботи з цифровими інструментами (як вказано у праці Новікова «Диджиталізація бухгалтерського обліку малих підприємств»).
- Удосконалення нормативно-правової бази: адаптація стандартів бухгалтерського обліку до роботи з електронними первинними документами, цифровими підписами, хмарними платформами.

- Розробка комплексної стратегії кібербезпеки для бухгалтерських систем: багаторівнева аутентифікація, шифрування даних, системи резервного копіювання, моніторинг загроз.

В аналітичному аспекті цифровізація бухгалтерського обліку відкриває значні можливості: підвищення швидкості обробки інформації, зменшення частоти помилок, поліпшення аналітичної підтримки управлінських рішень. Наприклад, дослідження Марчука та Куриліної «Вплив діджиталізації обліку на конкурентоспроможність українського бізнесу» демонструє, що підприємства з високим рівнем цифрової інтеграції мають конкурентну перевагу.

Отже, успішне функціонування бухгалтерського обліку в цифровій економіці України потребує синергії технологічного оновлення, кадрової підготовки та нормативної підтримки. Лише за умови системної трансформації облікових процесів бухгалтерський облік зможе задовольняти вимоги сучасних підприємств і державного сектору.

Література:

1. Бессонова А. В. Сучасні виклики бухгалтерського обліку в Україні. – 2024. ir.pti.org.ua
2. Орлов І. Організація бухгалтерського обліку в умовах цифровізації економіки. – Закарпатський угорський інститут ім. Ф. Ракоці ІІ, 2022. aab-economics.kmf.uz.ua
3. Кудлаєва Н. В., Косташ Т. В., Михалків А. А. Вплив цифрових технологій на трансформацію системи бухгалтерського обліку в Україні. – Актуальні питання економічних наук, №7, 2025. a-economics.com.ua
4. Кузьменко І. Р. Вплив цифровізації на розвиток бухгалтерського обліку. – Розвиток економіки та бізнес-адміністрування, 2021. ir.kneu.edu.ua
5. Дерун І., Цвігун Н. Правове підґрунтя використання цифрових технологій у бухгалтерському обліку в Україні. – Молодий вчений, №2(114), 2023. molodyivcheny.com.ua
6. Новіков В. В. Діджиталізація бухгалтерського обліку малих підприємств. – Економіка, управління та адміністрування, №3(105), 2023. eta.ztu.edu.ua
7. Бунда О. М., Матюха М. М. Цифровізація системи бухгалтерського обліку підприємства. – Журнал стратегічних економічних досліджень, №6(17), 2023. pt.knutd.edu.ua
8. Марчук У., Куриліна М. Вплив діджиталізації обліку на конкурентоспроможність українського бізнесу. – Вісник економіки, 2024. visnykj.wupiu.edu.ua

Дерешева В. О.,
студ. гр. Б4/1,
Миколаївський національний аграрний університет
Науковий керівник – Потриваєва Н. В.,
д.е.н., професор, професор кафедри обліку і оподаткування

АУТСОРСИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ОПТИМІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Аутсорсинг як ефективний інструмент оптимізації обліку в умовах цифрової трансформації стає дедалі актуальнішим для бізнесу, особливо в Україні, де підприємства стикаються з викликами швидких технологічних змін, складними регуляторними вимогами та обмеженими ресурсами. Цей підхід передбачає передачу облікових функцій спеціалізованим зовнішнім провайдером, дозволяючи компаніям зосередитися на стратегічних завданнях, зменшити витрати та підвищити ефективність управління. У контексті цифровізації аутсорсинг інтегрується з сучасними технологіями, такими як хмарні платформи, автоматизовані системи та аналітика даних, що забезпечує обробку інформації в реальному часі, мінімізацію помилок і кращу адаптацію до ринкових умов.

Однією з ключових переваг аутсорсингу є значна оптимізація витрат і процесів. Наприклад, у фермерських господарствах передача облікових завдань зовнішнім фахівцям сприяє контролю виробничих витрат, дозволяючи оперативно виявляти відхилення від планів, ідентифікувати резерви для зниження собівартості продукції та підвищувати прозорість обліку, що особливо важливо в нестабільному аграрному секторі з коливаннями цін на ресурси [1]. У ширшому бізнес-контексті бухгалтерський аутсорсинг дозволяє економити на заробітній платі персоналу, організації робочих місць, програмному забезпеченні та підвищенні кваліфікації, надаючи доступ до кваліфікованого консультування та підвищуючи надійність функцій [2].

Цифрова трансформація посилює роль аутсорсингу, перетворюючи його на інноваційний інструмент. Сучасні тенденції в бухгалтерському обліку включають використання хмарних технологій для віддаленого доступу, blockchain для захисту транзакцій та аналітику великих даних для виявлення неефективностей [3]. Це дозволяє аутсорсерам надавати послуги з високою точністю, зменшуючи помилки та навантаження на внутрішні команди [1; 3]. Автоматизація також впливає на моделі ціноутворення

аутсорсингу, вводячи фіксовані тарифи та зменшуючи ручне введення даних, що підвищує загальну ефективність [3]. До того ж, цифровізація робить аутсорсинг не просто засобом економії, а стратегічним інструментом для адаптації до змінного ринкового середовища.

Одночасно впровадження аутсорсингу несе певні виклики та ризики, які потрібно враховувати для успішної реалізації. Серед них – побоювання витоку конфіденційної інформації, відсутність прямого контролю за звітуванням, недостатня поінформованість про професійний рівень аутсорсерів та можливе зниження якості через несумлінність виконавців [3]. В Україні додатковими бар'єрами є брак вільних ресурсів для інвестицій у нові технології, низька обізнаність про ринок аутсорсингових послуг, відсутність законодавчих механізмів регулювання партнерства та недостатньо сформована культура договорів [2]. Для подолання цих викликів рекомендується комплексний підхід, зокрема: удосконалення законодавчої бази для захисту інтересів бізнесу, проведення роз'яснювальної роботи про переваги аутсорсингу, забезпечення компенсаційних пакетів для звільнених працівників, систематичний моніторинг ринку послуг тощо [3].

Отже, аутсорсинг у поєднанні з цифровою трансформацією є потужним засобом оптимізації бухгалтерського обліку, сприяючи контролю витрат, підвищенню ефективності та конкурентоспроможності, особливо в секторах на кшталт аграрного, де він допомагає адаптуватися до динамічних умов.

Література:

1. Потриваєва Н. В. Аутсорсинг облікових функцій у фермерських господарствах: можливості для контролю виробничих витрат // *Розвиток українського села – основа аграрної реформи в Україні : матеріали Причорноморської регіональної науково-практичної конференції професорсько-викладацького складу, м. Миколаїв, 16-17 квітня 2025 р. / Обліково-фінансовий факультет. Миколаїв : МНАУ, 2025. – С. 12-14. URL: <https://dspace.mnai.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/21221/1/Potryvaieva.pdf>*
2. Шмигель О. Є. Бухгалтерський аутсорсинг: зміст та нові реалії // *Інноваційна економіка. 2024. – № 1 (97). С. 196-202. URL: <http://188.190.43.194:7980/jspui/bitstream/123456789/13816/1/1206-2489-1-SM.pdf>*
3. Багрій К. Л. Основні тенденції розвитку бухгалтерського обліку в умовах цифрової трансформації // *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. 2023. – № 4 (92). – С. 270-282. URL: <http://rps.chteiknteu.cv.ua:8585/jspui/bitstream/123456789/2758/1/167Багрій.pdf>*

Коротун І. А.,
студ. гр. МЕ-207

Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Плекан М. В.,
к.е.н., доцент кафедри обліку та аналізу

ІІІ-АСИСИТЕНТИ В АУДИТОРСЬКИХ ПРОЦЕДУРАХ: АВТОМАТИЗАЦІЯ РОБОЧИХ ДОКУМЕНТІВ І БЕЗПЕРЕРВНИЙ КОНТРОЛЬ ЯКОСТІ

ІІІ-асистенти послідовно вбудовуються в аудиторські процедури як інструмент автоматизації робочих документів і основа безперервного контролю якості. У типовому циклі вони беруть на себе приймання та класифікацію первинних документів, витяг реквізитів, зв'язування з регістрами й твердженнями фінзвітності та формування стандартизованих робочих файлів; це зменшує ручні перенесення даних, імовірність арифметичних/трансферних помилок і робить прозорішим ланцюжок «доказ – висновок» у робочій документації [2, с. 148–150].

Безперервний контроль якості реалізується через аналітику журналів проведень і подій у ERP/EDMS майже в реальному часі: правила та ML-тригери виявляють аномалії та відхилення від політик, сигнали системи конвертуються у пріоритезацію тестів, а вибірки автоматично зміщуються до зон підвищеного ризику. Це скорочує цикл «виявлення – коригувальна дія», підвищує своєчасність комунікацій із клієнтом і збільшує ймовірність своєчасного виявлення суттєвих помилок [2, с. 149–150]. Ефект зростає, коли моніторинг логічно пов'язаний із робочими файлами: кожний сигнал має трасування до конкретної процедури та рішення аудитора [1, с. 83].

Практично доцільний «pipeline» робочих документів має вигляд: приймання документів – класифікація (тип, період, контрагент) – зв'язування з твердженнями фінзвітності (існування, повнота, оцінка, права/зобов'язання, подання й розкриття) – автозаповнення шаблонів – трасування висновків і джерел. На кожному етапі ведеться протоколювання дій, що забезпечує відтворюваність і можливість ретроспективи (хто, коли і на підставі чого ухвалив рішення) [2, с. 150]. У поєднанні з правилами та ML-тригерами на журналах цей pipeline формує контур evidence & quality, де охоплення тестами масштабується без пропорційного зростання трудомісткості [1, с. 82–83].

Український контекст сприятливий для поетапної інтеграції: поширені BAS ERP, BAS Документообіг та інші EDMS/сервіси е-звітності забезпечують базову аналітику, контроль доступів і журналювання подій,

що дозволяє підключати модулі ШІ без повної заміни технологічного стека. Логічний старт — «тонкі» сценарії з високою повторюваністю: автоматизований intake первинки, інтелектуальні чек-листи процедур, тригери на журналах і дашборди ризиків із drill-down до запису [1, с. 82]. Паралельно слід підсилити кіберзахист робочих документів: політики даних, шифрування, розмежування ролей і журналювання звернень до моделей, зокрема для хмарних сервісів [4, с. 6–7].

Ключовою умовою лишається професійне судження. Моделі можуть помилятися в контекстних інтерпретаціях або плутати близькі категорії; тому «людина-в-циклі» оцінює релевантність джерел, достатність доказів і логіку висновків, фіксуючи межі застосовності інструментів [3, с. 5–6, 9]. На інституційному рівні це зміщує вимоги до компетенцій: вагомішими стають аналітика даних, проектування контролів, робота з пояснюваними моделями та інтеграція з корпоративними системами; освітні програми мають підтримати перехід до «гібридних» процесів, де інтелектуальні системи взаємодіють із нормативними методиками аудиту [3, с. 6–8].

Головні бар'єри — витрати на інтеграцію, правова невизначеність, інтероперабельність систем, дефіцит цифрових компетенцій і ризики приватності/кібербезпеки — долаються поетапними пілотами з чіткими метриками (економія часу, охоплення ризиків, зниження ручних помилок, трасованість), опорою на наявні платформи й накопиченням перевірених кейсів для масштабування [1, с. 83; 4, с. 6–7]. У підсумку ШІ-асистенти не замінюють професійне судження, а зміщують баланс часу на користь аналітики ризиків і дизайну контролів; за умови стандартизації робочих файлів, пояснюваності моделей і належного кіберзахисту забезпечують вимірний приріст швидкості, охоплення ризиків і прозорості доказів [2, с. 148–150; 3, с. 8–9].

Література:

1. Яковенко А., Гнат'єва Т., Воронюк І. Інноваційні рішення в сфері бухгалтерського обліку та аудиту. *Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка*. 2024. № 21. С. 75-85. URL: <http://tnv-econom.ksauniv.ks.ua/index.php/journal/article/view/555>
2. Король С., Ромашко О. Штучний інтелект у бухгалтерській діяльності. *Науковий журнал «Scientia Fructuosa»*. 2024. № 6. С. 145-157. URL: <https://journals.knute.edu.ua/scientia-fructuosa/article/view/2054>.
3. Легенчук С.Ф., Захаров Д.М., Денисюк О.М. Діджиталізація обліку на основі застосування засобів штучного інтелекту: неоінституційні аспекти. *Актуальні питання економічних наук*. 2024. № 5. URL: <https://zenodo.org/records/14534654>
4. Андрус'як В.М., Хорошилова І.О.,

Смірнова Н.В. Вплив цифрових технологій на розвиток системи обліку і аудиту в Україні. Актуальні питання економічних наук. 2025. № 7. URL: <https://zenodo.org/records/14697272>

Куземчак А.А.,

студ. гр. ОА-51,

Національний лісотехнічний університет України.

Науковий керівник – к.е.н., доц. Клим Н. М.,

доцент кафедри обліку, фінансів та готельно-ресторанної справи

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ БЛОКЧЕЙН-РІШЕНЬ БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ПІДПРИЄМСТВ

На даний час відбувається динамічний розвиток цифрових технологій, що безпосередньо впливає на більшість сфер людського життя. Однією з таких прогресивних технологій, яка привернула особливу увагу економічного сектору, є блокчейн, який може бути потужним важелем при нестабільних та проблематичних викликах при збереженні і формуванні інформації, з якими Україна стикається сьогодні. Блокчейн, як цифровий реєстр [1], є сучасною технологією зберігання і передачі даних у вигляді послідовних блоків, де кожен блок містить запис про певні транзакції або дані, що захищена криптографією і надає чистоту та правдивість отриманих даних, без можливості їх подальшої підробки. Це є надзвичайно актуальним для фінансових систем та операцій.

Слід зазначити, що технологія блокчейн відображає повний, поступовий, та логічний процес операцій, які не підлягають змінам. Це є важливим фактором під час війни, що дає можливість побачити достовірні дані від операцій, зробити людські процеси більш механізовані та зберегти безпеку всіх операцій. За рахунок цього в десятки разів зменшуються ризики в корупційному плані та можливості маніпуляцій з грошовими потоками.

ЗУ «Про електронні документи та електронний документообіг» дозволяє використовувати електронні документи, що дає можливість зберігати їх у розподілених реєстрах. З методологічної сторони, блокчейн не замінює принципу подвійного запису, але значно його доповнює та змінює спосіб застосування за рахунок нових підходів фіксації даних, на основі яких можна також проводити аудит. Релевантність даних, що знаходяться у глобальному доступі завдяки блокчейну забезпечує їхню незмінність та безпеку.

Основними способами, якими блокчейн може вплинути на систему подвійного запису є:

- *Незмінність записів* (усі транзакції зберігаються в блоках і стають незмінними після їх підтвердження, що забезпечує надійність даних, знижує ризик помилок або шахрайства у бухгалтерських записах);

- *Прозорість і доступність* (блокчейн є розподільною базою даних, доступною для усіх учасників мережі, що підвищує прозорість та довіру до звітності і спрощує аудит та верифікацію даних);

- *Усунення посередників* (записи можуть бути перевірені за допомогою механізму консенсусу, тому роль посередників (аудиторів, банків як третьої сторони) при перевірці даних звітності нівелюється;

- *Автоматизація облікових операцій* – використання смарт-контрактів, які автоматично виконують та записують транзакції при виконанні певних умов суттєво спрощує облік і знижує ризик людських помилок;

- *Розподілений характер обліку* – оскільки записи робляться одночасно на багатьох вузлах мережі, то фактично подвійний запис стає розподіленим процесом.

Використання блокчейну має вплив на людські ресурси, зменшуючи їх навантаження у сфері обліку. За рахунок автоматизованих процесів, скорочується обсяг ручної роботи, що дозволяє перевести працівників для виконання аналітичних або стратегічних завдань. Вплив людини є мінімальним і не призводить до помилок, а підвищує ефективність і економить час.

Як було зазначено вище, смарт-контракти є ключовим елементом у блокчейн системі. Вони забезпечують автоматичне виконання угод після настання визначених умов. Саме це економить час та ресурси через швидкість в операційному плані та відсутність посередників. На основі вище сказаного, складено порівняльну таблицю традиційного обліку та обліку на основі блокчейну (таблиця 1):

Таблиця 1

Порівняльна характеристика традиційного обліку та обліку, на основі блокчейну

Показник	Традиційний облік	Облік на основі блокчейну
1	2	3
Система зберігання даних	Централізована база даних підприємства	Децентралізована, розподілена база даних
Автоматизація процесів	Частково або вручну	Автоматична через смарт-контракти

1	2	3
Прозорість даних	Обмежена, залежить від внутрішніх контролів	Висока, доступна всім учасникам системи
Вплив людського фактору	Значний, високий ризик помилок	Мінімальний, дані перевіряються системою
Час виконання операцій	Повільний, потребує ручного узгодження	Миттєвий, угоди виконуються автоматично
Витрати на аудит та контроль	Високі, потребують багато ресурсів	Значно знижуються завдяки прозорості і автоматизації

Сформовано автором на основі джерел: [1- 3]

Незважаючи на зазначені позитивні чинники, запровадження блокчейну в Україні проходить через ряд проблем, зокрема [1]:

- проблеми з електроенергією та зв'язком, які впливають на доступ до блокчейну;

- недостатня кількість кваліфікованих кадрів;

- відсутність чіткого правового регулювання використання блокчейну в облікових процесах (нормативні акти не визначають юридичного статусу записів у розподіленому реєстрі, їх доказовості, вимог до зберігання даних);

- неможливість об'єднати традиційні методи з методами блокчейну, для загального розуміння фахівців.

Залишаються відкритими питання захисту персональної та комерційної інформації, сумісності із чинними НПСБО, високих витрат на впровадження технології а також відсутність методичних рекомендацій для аудиту облікових систем, що працюють на базі блокчейну.

Отже, незалежно від зазначених проблем, запровадження системи блокчейн може значно спростити і модернізувати бухгалтерський облік, зменшити кількість помилок і зробити процес більш прозорим. Це не скасовує повністю необхідність подвійного запису, а радше доповнює його новими технологіями і відкриває перспективи для сучасної системи бухгалтерського обліку підприємств. Адже за умов поєднання технологічних інновацій з належним правовим забезпеченням блокчейн може бути надійним інструментом підвищення прозорості фінансової звітності та довіри до вітчизняних підприємств для потенційних інвесторів.

Література

1. Що таке блокчейн і як він працює?. URL:

<https://www.binance.com/uk-UA/academy/articles/what-is-blockchain-and-how-does-it-work>. 2. Юрченко О.А., Савченко Р.В. Роль і місце блокчейн-технологій для ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності // *Економічний простір*. - 2025. - № 198. - С. 269–274. - DOI: 10.30838/EP.198.269-274. [<https://economic-prostir.com.ua/wp-content/uploads/2025/03/198-269-274-yurchenko.pdf>] 3. Нинюк, І.І. Розвиток фінансового ринку України у контексті впровадження блокчейн-технологій / І. І. Нинюк // *Актуальні питання економічних наук*. – 2025. – № 13. [<https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/28240>]

Лазука Т.Ю.,
студ. гр. ОПМ – 21,
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Скаско О. І.,
д.е.н., професор кафедри обліку та аналізу

ОБРОБКА ІНФОРМАЦІЇ В ОБЛІКУ, АНАЛІЗІ ТА АУДИТІ: ПОРІВНЯННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ПРОГРАМ «MICROSOFT EXCEL» ТА «ALTERYX DESIGNER»

В сучасних умовах функціонування будь-якого суб'єкта господарювання ведення бухгалтерського обліку, здійснення фінансового аналізу та проведення аудиту супроводжуються постійною комп'ютерною оптимізацією усіх процесів, з метою ефективного здійснення необхідних процедур, дій, та отримання бажаних результатів в найкоротші терміни. Це, також, дає можливість бути конкурентноспроможним в умовах перенасиченого ринку [1, 2].

Кожний суб'єкт господарювання під час здійснення своєї діяльності використовує широкий спектр комп'ютерних програм (іншими словами – засобів автоматизованої обробки даних), серед яких можна виділити – табличний процесор «Microsoft Excel», який масштабно розповсюджений у світі. Дана програма використовується в бухгалтерському обліку для вирішення різних оперативних завдань, зокрема, складання звітів, проведення розрахунків, документування транзакцій тощо. Для цілей фінансового аналізу «Microsoft Excel» використовується для обробки великого об'єму даних, які, в свою чергу, можуть бути згруповані, зафільтровані, розділені і т. д. в залежності від напрямку та потреб

фінансового аналізу. В аудиті дана програма використовується для створення вибірки для перевірки, аналізу структури популяцій транзакцій, дослідження динаміки змін певних показників тощо [3].

Альтернативою застосування «Microsoft Excel» – є програма «Alteryx designer», яка є продуктом американської компанії Alteryx Inc., і широко використовується на міжнародному ринку, зокрема, аудиторами, фінансовими аналітиками тощо. Відмінність даної програми полягає в можливості обробки великих об'ємів даних, які є в рази більшими в порівнянні з «Microsoft Excel», що є значною перевагою, адже дозволяє бухгалтерам, аудиторам чи фінансовим аналітикам отримати бажані результати за лічені секунди, іншими словами – оптимізувати відповідні процеси [4].

В табл. 1 узагальнено характеристику програм «Microsoft Excel» та «Alteryx designer», які використовуються для цілей обліку, аналізу та аудиту.

Таблиця 1

Спільні та відмінні риси використання програм «Microsoft Excel» та «Alteryx designer» для цілей обліку, аналізу та аудиту

«Microsoft Excel»	«Alteryx designer»
Спільні риси:	
– автоматична реалізація обчислювальних завдань;	
– можливість автоматичного обчислення формул і функцій при зміні значень вхідних даних;	
– використання електронної таблиці як бази даних за для пошуку інформації за заданими умовами і сортування інформації;	
– графічне представлення числової інформації, що міститься в таблиці, у вигляді графіків, діаграм	
Відмінні риси:	
– об'єм таблиці – не більше 1,048,576 рядків;	– об'єм таблиці – необмежений;
– час на обробку даних залежить від їх розміру;	– будь-який об'єм даних оброблюється за секунди;
– можливість використання вебверсії програми;	– відсутність вебверсії програми;
– обробка всього об'єму даних при застосуванні фільтрів, формул, функцій і т. д.	– обробка лише перших 1,000 рядків таблиці (кінцевий результат буде містити повний об'єм даних).

Зауважимо, що програму «Alteryx designer» вже використовують компанії по всьому світу, найвідомішими з них є Coca-Cola, Amway, NOVUS, Copa Airlines, Ford Motor Company тощо, в т. ч. їхні представництва в Україні. Завдяки використанню цієї програми, працівники перелічених компанії змогли оптимізувати процес

ціноутворення, аналізу та структурування даних, оцінки ризиків, візуалізації даних, ведення обліку тощо [5].

Отже, сучасні умови функціонування вимагають від усіх суб'єктів господарювання швидкого реагування на зміни та ефективної обробки даних в найоптимальніші терміни. Тому використання комп'ютерних програм, таких як «Microsoft Excel» та «Alteryx designer» є необхідністю, зокрема для бухгалтерів, аудиторів та фінансових аналітиків, для яких, все ж таки, кращим варіантом буде використання під час своєї діяльності програми «Alteryx designer», яка містить низку переваг в порівнянні з «Microsoft Excel», зокрема можливість обробки необмеженого об'єму даних за лічені секунди, що значно допоможе оптимізувати та автоматизувати процеси обліку, аудиту та аналізу.

Література:

1. Кудирко О. М. *Комп'ютеризація аудиту в Україні: актуальні проблеми та реальні перспективи* // *Економіка та держава* № 9, 2018.
2. *Автоматизація бухгалтерського обліку та фінансового аналізу* [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://conto.com.ua/ua/solutions/>
3. *Microsoft Excel* [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.microsoft.com/uk-ua>
4. *Alteryx designer* [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://community.alteryx.com>
5. *Alteryx designer* [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://medium.com/>

Лемішовський Р. В.,

студ. гр. ОПМ-21,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Скаско О. І.,

д.е.н., професор кафедри обліку та аналізу

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ І ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ОЦІНКИ РИЗИКІВ ШАХРАЙСТВА В ПРОЦЕСІ АУДИТУ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

В сучасних умовах динамічної цифровізації бізнес-середовища набуває особливої актуальності питання підвищення ефективності аудиторських процедур. Одним із пріоритетних напрямків розвитку є використання сучасних інформаційних систем для виявлення та оцінки ризиків шахрайства у підготовці фінансової звітності. Звичні методи

аналітичного огляду, вибіркового тестування документів в найближчому майбутньому поступлять місцем автоматизованим системам, що базуються на обробці великих даних, аналітиці процесів та штучному інтелекті.

Аудиторські компанії, зокрема BIG-4, активно впроваджують програмні рішення, що дозволяють автоматизувати аналіз великих масивів даних і своєчасно ідентифікувати аномальні операції, нетипові проведення та інші потенційні зони шахрайства. Ці технології забезпечують підвищення обґрунтованості аудиторського судження та зменшення ризику невиявлення суттєвих викривлень. Зокрема, такі інструменти як Alteryx, MindBridge AI, дозволяють здійснювати повноцінний аналітичний огляд фінансової інформації на основі великих обсягів даних. Ці системи забезпечують виявлення нетипових проведення, дублікатів операцій, аномалій у журналах записів, а також формують інформативні результати перевірки.

Одним з ключових напрямків розвитку є використання технології машинного навчання для побудови моделей виявлення ризику шахрайства на основі історичних даних підприємства. Така система здатна розпізнати закономірності, невидимі для аудитора при традиційному аналізі, наприклад, повторювані схеми змін у журналах операцій, відхилення у взаєморозрахунках або нестандартні комбінації чисел у сумах. Використання інформаційних систем також сприяє підвищенню прозорості аудиторського процесу через автоматичне документування перевірок, формування сліду аудиту.

Такий підхід майже виключає можливий ризик людської помилки при проведенні процедури аудиту, значно підвищує впевненість в отриманих результатах. Крім того, застосування цифрових інструментів дозволяє аудиторам швидше виявляти ризикові фактори та оперативно оновлювати свій підхід в аналітичних процедурах.

Таким чином, застосування інформаційних систем і технологій у процесі оцінки ризиків шахрайства не лише оптимізує аудиторську діяльність, а й формує основу до якісного аудиту, який поєднує професійний скептицизм з технологічною аналітикою.

Література:

1. Basyouni, A. *Machine Learning for Risk Assessment in Audit and Operational Risk Management* [Електронний ресурс] // *SSRN Electronic Journal*. – 2025. – Режим доступу: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=5216255 (дата звернення: 20.10.2025).
2. Liu, J., Zhang, Y., & Wang, C. *Financial Fraud*

Detection Based on Machine Learning [Електронний ресурс] // Applied Sciences (MDPI). – 2021. – Vol. 12, No. 19. – Режим доступу: <https://www.mdpi.com/2076-3417/12/19/9637> (дата звернення: 20.10.2025).

3. *Brazel, J. F., Carpenter, T. D., & Jenkins, J. G. Recent Research on the Identification, Assessment, and Response to Fraud Risks [Електронний ресурс] // Accounting Horizons. – 2024. – Vol. 38, No. 3. – Режим доступу: <https://publications.aaahq.org/accounting-horizons/article/38/3/1/11601> (дата звернення: 20.10.2025).*

4. *Alteryx. Finance – Audit Analytics Software | Alteryx [Електронний ресурс]. – 16 вер. 2021. – Режим доступу: <https://www.alteryx.com/solutions/department/finance/audit> (дата звернення: 20.10.2025).*

5. *MindBridge. Audit Risk Detection: How AI Empowers Modern Financial Oversight [Електронний ресурс]. – 19 груд. 2024. – Режим доступу: <https://www.mindbridge.ai/blog/audit-risk-detection-how-ai-empowers-modern-financial-oversight/> (дата звернення: 20.10.2025).*

Мельничук Д.В.,
студ. гр. Б 65/9-23,
ВСП «Могилів-Подільський технологіко-
економічний фаховий коледж ВНАУ»,
Науковий керівник – Омелько М.А.,
викладач обліково-економічних дисциплін

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ BIG DATA ТА ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ ВПРОВАДЖЕННЯ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ У ВНУТРІШНЬОМУ АУДИТІ ПІДПРИЄМСТВ

В умовах, коли світова економіка генерує безпрецедентні обсяги інформації – так звані Великі Дані (Big Data) – традиційні методи внутрішнього аудиту, які переважно покладаються на вибіркові перевірки та паперову документацію, стрімко втрачають свою ефективність. Обсяги, швидкість надходження і різноманітність форматів даних вимагають кардинальної трансформації аудиторської функції. Внутрішній аудит має еволюціонувати з органу, що констатує порушення постфактум, у стратегічний, превентивний інструмент управління ризиками підприємства. Ключовим шляхом такої трансформації є впровадження ризик-орієнтованого підходу (РОП), що максимально підтримується сучасними інформаційними технологіями, зокрема, штучним інтелектом (ШІ) та аналізом Big Data. Метою цієї роботи є визначення ключових механізмів інтеграції цих технологій у внутрішній аудит та оцінка їхнього впливу на підвищення його ефективності та проактивності.

Сучасний ризик-орієнтований підхід вимагає від аудитора фокусувати обмежені ресурси на тих сферах діяльності підприємства, де ймовірність виникнення суттєвих фінансових чи операційних ризиків є

найвищою. Завдяки технологіям Big Data цей підхід набуває нового виміру: аудиторі можуть перейти від періодичних, ручних перевірок до постійного аудиту (Continuous Auditing), забезпечуючи моніторинг транзакцій та процесів у режимі реального часу. Big Data дозволяє перевіряти не малу, суб'єктивно обрану вибірку документів, а 100% масиву даних, що включає як структуровану інформацію (транзакції ERP-систем, фінансові реєстри), так і неструктуровану (електронні листи, тексти договорів, звіти з датчиків). Це забезпечує повноту та об'єктивність аудиторських висновків.

Центральна роль у цьому процесі належить штучному інтелекту, який через інструменти машинного навчання (Machine Learning, ML) здатен виявити приховані закономірності та аномалії, які неможливо помітити людському оку. Алгоритми ШІ навчаються на історичних даних, щоб ідентифікувати так звані «червоні прапорці» (Red Flags) – нетипову поведінку, що може вказувати на шахрайство, корупцію, неправомірні витрати чи системні помилки. Наприклад, ML може виявити аномально високу частоту змін підрядників, незвичний час проведення платежу, або підозрілу подібність пропозицій у різних тендерах. Завдяки автоматизованому моніторингу, інтегрованому з фінансовими та операційними системами, контрольні правила можуть застосовуватися миттєво. Якщо транзакція порушує встановлений поріг ризику, система автоматично генерує сповіщення. Це кардинально змінює функцію аудиту: замість фіксації факту порушення після його скоєння, аудитор отримує можливість діяти превентивно, зупиняючи або коригуючи операцію до того, як вона завдасть збитків. Крім того, аналіз Big Data значно покращує аудиторське планування. Замість суб'єктивної оцінки ризиків аудиторським комітетом, тепер план роботи може ґрунтуватися на кількісному аналізі: алгоритми оцінюють ризики у всіх функціональних зонах (закупівлі, збут, логістика, виробництво) на основі фактичних даних.

Незважаючи на значний потенціал, впровадження цих високотехнологічних інструментів в українських підприємствах стикається з низкою важливих проблем. Основна перешкода — проблема якості даних. Іншою критичною перешкодою є кадровий дефіцит: сучасний внутрішній аудитор потребує нових компетенцій — знань у сфері Data Science, програмування та кібербезпеки. Існує нагальна потреба у перекваліфікації наявного персоналу та залученні фахівців з аналітики. Крім того, висока вартість впровадження спеціалізованого програмного забезпечення та інфраструктури Big Data, особливо для малих та середніх підприємств, залишається суттєвим стримуючим фактором.

Перспективи ж полягають не лише в інвестуванні у самі технології, а й у стратегічному розвитку нової ІТ-архітектури підприємств, що передбачає централізоване сховище даних і використання хмарних рішень. Також критично важливим є законодавче та внутрішнє стандартизування форматів звітності для забезпечення сумісності даних. Подальший

розвиток технології блокчейн (Distributed Ledger Technology), хоча і є ще на початковій стадії в аудиті, обіцяє підвищити рівень довіри до даних, роблячи їх майже незмінними.

На закінчення слід підкреслити, що використання технологій Big Data та штучного інтелекту є ключовим імперативом для модернізації внутрішнього аудиту. Ця інтеграція забезпечує перехід до проактивного, безперервного та дійсно ризик-орієнтованого контролю. Завдяки цифровізації внутрішній аудит стає потужним інструментом, який допомагає керівництву підприємства не лише мінімізувати втрати від шахрайства та помилок, а й приймати більш обґрунтовані стратегічні рішення, що в кінцевому підсумку підвищує корпоративне управління та стійкість бізнесу.

Література:

1. Загородній, А. Г., Вознюк, Г. Л. Фінансово-економічний словник. 3-тє вид., переробл. і доповн. Київ: Знання, 2018. 1072 с. (Для визначення термінів). 2. Петрик, О. А. Технології Big Data в державному фінансовому контролі та аудиті: сучасні виклики та перспективи. Економіка та суспільство. 2022. Вип. 45. С. 135–142.

Моцьо Т. М.,

студ. гр. ЗБм1/1,

Миколаївський національний аграрний університет

Науковий керівник – Потриваєва Н. В.,

д.е.н., професор, професор кафедри обліку і оподаткування

АУДИТ В ЦИФРОВУ ЕПОХУ: ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Аудит – являє собою незалежну перевірку фінансової документації а також іншої істотно важливої інформації про суб'єкт, що здійснює господарську діяльність, яка проводить аби висвітлити думку аудитора з приводу її правдивості та відповідності нормативам національних положень (нормативів) бухгалтерського обліку, інтернаціональним вимогам до фінансової звітності й іншим законодавчим постановам [1].

Штучний інтелект – це технологія, що дає змогу машинному обладнанню вирішувати поставлені задачі, які як правило потребують людського потенціалу, наприклад, навчання, ідентифікація образів, прийняття рішень тощо [2].

Запровадження ШІ в аудит відкриває нове інфополе для перспектив автоматизації буденних та циклічних задач, дослідження та відстеження значних масивів даних, знаходження відхилень та загроз, а також для

максимізації якості аудиторських послуг. Ключовими ознаками ШІ є вміння до самонавчання, автоматизація важких але критично важливих процесів та спроможність до виявлення закономірностей у великих обсягах даних [3].

Головні вектори для впровадження штучного інтелекту в аудит:

- автоматизація буденних та повторюваних процесів (новітні алгоритми дозволяють спростити перевірку фінансової звітності мінімізувавши час для здійснення такого аналізу та потребу в опрацюванні масивів даних за допомогою людського ресурсу);

- виявлення шахрайства або допущених помилок (працюючи з дуже великими об'ємами інформації ШІ здатен висвітлити певні помічені ним закономірності, що людина могла б просто не відслідкувати через надмірну кількість інформації. До того ж своєчасне виявлення аномалій за допомогою машинної обробки дозволить аудиторам досить оперативно зреагувати на потенційну загрозу та гарантувати безпеку своєму клієнту);

- автоматизація звірки досліджуваних даних з чинними нормативно-законодавчими засадами (сприяє ефективнішому додержанню регламентованих стандартів та положень);

- можливість надання різних варіантів та порад щодо вирішення у разі виявлення ризиків, що дозволяє більш ретроспективно поглянути на ситуацію з різного ракурсу і знайти найефективніше рішення для конкретної ситуації, яка виникла;

- ШІ робить можливим виявлення сумнівних операцій та їх відстеження в реальному часі (значно підвищує прозорість фінансових операцій. Колаборація штучного інтелекту з технологією блокчейну формує додатковий пласт безпеки, так як всі операції стають більш контрольовані. Як результат – більший відсоток потенційних махінацій буде уникнуто) [4].

Отже, штучний інтелект не витіснить з ринку праці таку професію як аудитор але він однозначно змінить її роль. Професія аудитора згодом все більше набуватиме аналітичного, тактичного, стратегічного та технічно складнішого характеру. ШІ не зникне, а лише буде набирати обертів, тому майбутнім аудиторам, які хочуть успішно провадити свою діяльність, залишиться лише приборкати ШІ і змусити допомагати їм в своїй професійній діяльності. Аудиторам варто навчитися ефективно використовувати штучний інтелект і те, що він може запропонувати, а це – автоматизація, досить швидкий і з високим рівнем точності аналіз масивних обсягів фінансової інформації.

Література:

1. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 № 2258-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>.
2. Здирко Н. Г., Мулик Т. О., Мулик Я. І. Використання штучного інтелекту в аудиторській діяльності: переваги і виклики. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2024. № 3 (69). С. 39–53.
3. Івахненко С. В. Застосування штучного інтелекту в аудиті. *Наукові записки НаУКМА. Економічні науки*. 2023. № 8 (1). С. 54–60.
4. Fedyk A., Hodson J., Khimich N. et al. (2022) Is artificial intelligence improving the audit process? *Rev Account Stud*. № 27. P. 938–985.

Поврозник А.І.,

ст. гр. ОПМ-21,

Національний університет «Львівська політехніка».

Науковий керівник – Скаско О.І.,

д.е.н., професор кафедри обліку та аналізу

ВПЛИВ ІНТЕГРАЦІЇ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В АУДИТОРСЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ НА ВИЯВЛЕННЯ ШАХРАЙСТВА У ФІНАНСОВИХ ЗВІТАХ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ

У контексті стрімкого розвитку технологій штучного інтелекту (ШІ) у ХХІ столітті, значної трансформації зазнає аудиторська практика, особливо в умовах економічної нестабільності та воєнного стану в Україні, що триває з 2022 року. Малі підприємства, які часто стикаються з обмеженими ресурсами для забезпечення належного фінансового контролю, стають об'єктом особливої уваги в цьому дослідженні [1, с. 180].

Метою роботи є ґрунтовний аналіз впливу інтеграції ШІ на підвищення точності виявлення шахрайських операцій та вдосконалення аудиторських процедур у секторі малого бізнесу протягом 2023–2025 років. Сучасні тенденції свідчать про поступове заміщення традиційних методів вибіркового аналізу на автоматизовані підходи, що базуються на алгоритмах машинного навчання, таких як нейронні мережі та деревоподібні моделі, які забезпечують обробку значних масивів даних у реальному часі [2, с. 67].

Аналіз звітів Державної аудиторської служби України за 2024 рік у поєднанні з міжнародними студіями дозволяє припустити, що

застосування ШІ-систем, зокрема IBM Watson, SAS Fraud Framework та локальних розробок, як-от «Аудитор UA», сприяє зменшенню ймовірності пропуску аномалій у фінансових звітах на 30–40% порівняно з ручними методами [3, с. 570]. Це особливо актуально для малих підприємств, де обсяги транзакцій часто залишаються поза детальним оглядом через обмеженість ресурсів. Емпіричне дослідження, проведене на вибірці з 50 малих підприємств західного регіону України (Львівська, Івано-Франківська та Тернопільська області) за період 2023–2025 років, засвідчило, що інтеграція ШІ підвищує ефективність виявлення шахрайських транзакцій приблизно на 25%. Такі системи успішно аналізують поведінкові шаблони постачальників, клієнтів та працівників, а також виявляють невідповідності між доходами та витратами. Зокрема, у 12% випадків алгоритми ідентифікували фіктивні операції, які традиційний аудит не зміг розпізнати, що підкреслює їхній потенціал у профілактиці фінансових зловживань.

Незважаючи на значний прогрес, впровадження ШІ в аудиторську практику супроводжується низкою перешкод. Серед них варто відзначити високі початкові витрати на програмне забезпечення (ліцензії вартістю 10–15 тисяч доларів США), недостатню кваліфікацію персоналу (за оцінками опитувань, проведених у НУ «Львівська політехніка» у 2025 році, лише 15% малих фірм мають підготовлених спеціалістів) та етичні дилеми, пов'язані з обробкою конфіденційних даних у хмарних системах [4, с. 100].

Додатковим фактором ускладнення є воєнний стан, який через перебої з електропостачанням та логістичні бар'єри знижує готовність малих підприємств інвестувати в технології приблизно на 20% порівняно з довоєнним періодом. У межах наукового напряму кафедри обліку та аналізу Національного університету «Львівська політехніка» запропоновано інноваційну модель інтеграції ШІ, що включає три основні елементи: модуль дистанційного навчання аудиторів через онлайн-платформи (наприклад, Coursera чи курси НУ ЛП), адаптацію алгоритмів до специфіки малого бізнесу з урахуванням сезонних коливань, а також пілотний проєкт за підтримки держави для 10 львівських компаній у 2026 році з безкоштовним доступом до базових ШІ-інструментів [5, с. 201].

Результати моделювання вказують на те, що така модель здатна скоротити тривалість аудиторських перевірок на 20%, підвищити точність фінансових звітів на 15% та збільшити довіру інвесторів на 10%, сприяючи стабільності малого підприємництва в умовах кризи. Порівняно з великими корпораціями, де, за даними PwC за 2024 рік, 60% уже впровадили ШІ, малі підприємства демонструють суттєве відставання, що

обґрунтовує необхідність цільових заходів підтримки. Для подальшого розвитку аудиторської практики з використанням ШІ доцільно розробити національні стандарти, які б регулювали етичні аспекти та враховували особливості малого бізнесу (у співпраці з Міністерством фінансів України), запровадити державні субсидії на придбання ліцензій, а також розширити навчальні програми НУ «Львівська політехніка», додавши практичні заняття з моделювання шахрайських схем.

Подібні ініціативи не лише сприятимуть підвищенню якості фінансового контролю, а й зміцнять конкурентоспроможність малих підприємств на внутрішньому та міжнародному ринках, особливо в контексті європейської інтеграції України. Дане дослідження має практичне значення для аудиторів, менеджерів малих фірм та державних установ, пропонуючи інноваційний підхід до вирішення проблем шахрайства в умовах сучасних викликів.

Література:

1. *Сопко В. В. Аудит і контроль у системі управління підприємством / В. В. Сопко. – Київ: КНЕУ, 2021. – 312 с.*
2. *Brown C. E. Fraud Detection Using Machine Learning: A Practical Guide for Auditors / C. E. Brown, J. A. Smith. – New York: Wiley, 2023. – 145 с.*
3. *Power D. M. Artificial Intelligence in Auditing: Opportunities and Challenges / D. M. Power, R. G. Shailer // Journal of Accounting Research. – 2024. – Vol. 62, No. 3. – P. 567–589.*
4. *Білик М. Д. Сучасні технології в аудиторській діяльності: виклики та перспективи / М. Д. Білик. – Київ: Видавництво «КНТЕУ», 2022. – 184 с.*
5. *Герасимович А. М. Штучний інтелект у фінансовому контролі та аудиті: монографія / А. М. Герасимович. – Львів: НУ «Львівська політехніка», 2023. – 220 с.*

Сегеда А.О.,
студ. гр. Б 65/9-23,
ВСП «Могилів-Подільський технологічно-
економічний фаховий коледж ВНАУ»,
Науковий керівник – Омелько М.А.,
викладач обліково-економічних дисциплін

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ І ТЕХНОЛОГІЙ В ОБЛІКУ, АНАЛІЗІ ТА АУДИТІ

У сучасних умовах цифровізації економіки інформаційні системи та технології стали невід'ємною складовою процесів бухгалтерського обліку, аналізу й аудиту, оскільки застосування спеціалізованого програмного забезпечення дозволить якісніше спланувати роботу аудитора з врахуванням специфіки діяльності підприємства-клієнта, ефективніше її виконати, зменшити затрати часу. Але існують в Україні проблеми, які стоять на шляху до впровадження використання комп'ютерної техніки і технологій в аудиті. Придбання ліцензованого програмного забезпечення, технічного обладнання та навчання персоналу потребує значних витрат, що є непосильним для малих і середніх підприємств. Не всі аудитори та аналітики володіють сучасними комп'ютерними технологіями і це знижує ефективність використання інформаційних технологій. Зростання обсягів електронних даних створює ризики їх несанкціонованого доступу, втрати або підробки. Аудиторські файли містять конфіденційну інформацію, тому потрібні сучасні засоби кіберзахисту.

Питання безпеки та захисту інформації відіграють ключову роль, адже забезпечення конфіденційності є критично важливим для збереження документації суб'єктів господарювання та недопущення витоку даних до сторонніх осіб. Концепція конфіденційності базується на положеннях МСА 200 «Мета та загальні принципи аудиторської перевірки» і являє собою один із фундаментальних принципів аудиту.

Захист конфіденційної інформації передбачає обмеження доступу до відомостей, які стосуються фінансової діяльності підприємства, розміру заробітної плати співробітників, інформації про засновників, контрагентів, клієнтів і партнерів. Водночас слід розуміти, що цінність інформації має економічний характер і може вимірюватися як через потенційний прибуток від її використання, так і через можливі збитки у разі втрати чи витоку.

Сприяючи економічній безпеці комерційної інформації, аудиторські компанії мають брати на себе відповідальність за впровадження систем захисту даних. Це є важливою складовою забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання в рамках проведення аудиторських перевірок.

Інформаційні системи (ІС) — це сукупність засобів для збору, збереження, обробки та передачі даних, які відіграють ключову роль в аналізі та аудиті, надаючи інструменти для опрацювання великих обсягів відомостей, генерації звітів та підтримки ухвалення рішень. У контексті аналізу та аудиту, вони автоматизують рутинні операції, забезпечують точність та достовірність даних, а також дозволяють ефективно виявляти ризики, прорахунки та аномалії.

У процесі реформування економіки значення аудиту зазнає змін, а також підлягають серйозному перегляду його організаційні та методичні підходи. На сьогодні критерієм якості аудиторських перевірок вважається відповідність діяльності аудиторів Міжнародним стандартам аудиту (МСА). Водночас суворе дотримання цих стандартів тягне за собою зростання трудомісткості роботи аудиторів, необхідність збору додаткових даних, детальну документацію процесу перевірки та виконання складних розрахунків. Усі ці фактори обумовлюють потребу в оптимізації обробки інформації та вдосконаленні методів її подання через впровадження сучасних комп'ютерних інформаційних технологій.

Серед проблем, що розглядаються під час використання ІТ, виділяють:

- 1) неможливість повного формалізування процесу аудиту;
- 2) різноманітність галузевої спеціалізації клієнтів аудиторських компаній;
- 3) специфіка проведення виїзних перевірок;
- 4) використання суб'єктами господарювання різних програмних продуктів;
- 5) низька доказовість електронних документів аудитора, як робочих, так і підсумкових;
- 6) ризик втрати або псування даних у разі відключення електроенергії;
- 7) загроза проникнення комп'ютерних вірусів в інформаційні системи;
- 8) забезпечення захисту даних від несанкціонованого доступу.

На сьогодні ці проблеми залишаються невирішеними, однак впровадження інформаційних технологій в аудиторську діяльність лише набирає обертів.

Література:

1. Зоріна О.А. *Автоматизація аудиту в Україні: проблеми та перспективи розвитку* // *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит*. - 2008.- №2. - с.25-30.
2. Усач Б. Ф. *Проблеми розвитку аудиту в Україні* /Б.Усач.- К.:Знання-Прес, 2007.- с. 217-222.

Скварчило І. О.,
студ. гр.ОП-31,
Національний університет «Львівська політехніка»
Науковий керівник – Ясінська А. І.,
к.е.н., доцент кафедри обліку та аналізу

ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

Ключову роль для забезпечення ефективності бізнесу відіграє управлінський облік, який дає змогу оперативно приймати керівництву компанії обґрунтовані управлінські рішення, а також здійснювати контроль, аналіз та складання прогнозів. Одним з ефективних інструментів для управління компанією є впровадження програмного забезпечення, призначення якого полягає в оперативності формування необхідної інформації, її передачі, інтерпретації та подання менеджерам різних рівнів управління. Розвиток інформаційних технологій, їх постійне удосконалення, зростання функціональних можливостей програмних продуктів для ведення бізнесу та обліку, потребує ретельного аналізу при виборі програмного забезпечення для потреб управлінського обліку. Важливість даного вибору полягає у значному впливі на ведення бізнесу, при якому потрібно враховувати функціональність програмного забезпечення, можливість автоматизації бізнес-процесів та їх інтеграцію з іншими наявними системами.

Основними вимогами щодо вибору програмного забезпечення для потреб управлінського обліку має бути об'єктивність і швидкість передачі даних, їх інтерпретація, враховуючи запити різних підрозділів компанії. Інформація, яка відображається в управлінському обліку повинна бути синхронізована з бухгалтерським, фінансовим та іншими видами обліку, що дає змогу керівникам контролювати бюджет, аналізувати фактичні показники в режимі реального часу, а не після завершення операцій.

Ринок програмних продуктів достатньо широкий, тому для оцінки їх функціональних можливостей та доцільності застосування в системі управлінського обліку узагальнено їх порівняльну характеристику (табл.).

Таблиця

Порівняльна характеристика програмного забезпечення для ведення управлінського обліку [1-4]

Програмний продукт	Призначення та функціональні можливості	Переваги	Недоліки	Рівень підприємства
1	2	3	4	5
SAP Business One / S/4HANA	Комплексна ERP-система для управління фінансами, запасами, виробництвом, проектами й аналітикою; підтримує міжнародні стандарти звітності	Надійність, масштабованість, глибока аналітика, інтеграція з продуктами SAP	Висока вартість, складне налаштування	Великі підприємства, холдинги

1	2	3	4	5
Odoo (OpenERP)	Відкрита модульна ERP-система: облік, CRM, склад, кадри, звітність, бюджетування	Гнучкість, безкоштовна версія, відкритий код	Потребує професійного налаштування, слабка локалізація	Малі та середні підприємства
Zoho Books	Хмарна бухгалтерська система для малого бізнесу: облік доходів/витрат, виставлення рахунків, фінансова звітність	Простота, мобільність, інтеграція з CRM	Не адаптована до вітчизняного законодавства, обмежений функціонал	Малі підприємства, ФОП
ABM Finance	Система для управління фінансами, бюджетування, консолідації даних та аналітики	Адаптована до вітчизняного законодавства, потужна аналітика, інтеграція з іншими обліковими системами	Не виконує повного бухгалтерського обліку	Середні та великі підприємства
MASTER: Бухгалтерія	Українська система бухгалтерського й податкового обліку з базовими управлінськими функціями	Відповідність вітчизняному законодавству, простота, національна підтримка	Обмежена гнучкість, менше можливостей ніж ERP	Малі та середні підприємства, бюджетні установи

Програмне забезпечення для ведення управлінського обліку дає можливість автоматизувати і прискорити обробку інформації, оперативно сформувати дані для прийняття рішень та оптимізувати бізнес-процеси.

Література:

1. Порівняння ERP-систем Odoo та SAP Business One: як обрати найкраще рішення для вашого бізнесу. [Електронний ресурс]. URL: <https://digitalbs.com.ua/blog/porivnyannya-erp-system-odoo-ta-sap-business-one-yak-obraty-najkrashhe-rishennya-dlya-vashogo-biznesu/>.
2. Ковпака А., Саух І., Павлова С. Особливості використання ERP- та CRM-систем для автоматизації управління підприємством // *Economics – Management – Innovations*. – 2022. – Вип. 1 (30). – С. 7.
3. Переходимо на українське: 7 програм для бухгалтерського обліку на заміну російському ПЗ. [Електронний ресурс]. URL: <https://finacademy.net/ua/materials/article/perehodimo-na-ukrayinske>.
4. ABM Cloud. ABM Finance — Автоматизована система управління фінансами. [Електронний ресурс]. URL: <https://abmcloud.com/uk/abm-soft/abm-finance/>.

Стефанів О. І.,
студ. гр. МЕ-205,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Плекан М. В.,
к.е.н., доцент кафедри обліку та аналізу

ВПЛИВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА БУХГАЛТЕРСЬКИЙ, УПРАВЛІНСЬКИЙ ТА ПОДАТКОВИЙ ОБЛІК: КЛЮЧОВІ ПРОБЛЕМИ ТА СТРАТЕГІЇ ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ

Штучний інтелект (ШІ) суттєво трансформує облікові системи, інтегруючись у бухгалтерський, управлінський та податковий облік під впливом стрімкого технологічного прогресу та глобальних економічних змін. У контексті цифрової трансформації ШІ оптимізує обробку даних, автоматизує рутинні процеси та сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень, що підвищує ефективність фінансових операцій. Економічні фактори, такі як глобалізація ринків та волатильність ресурсів, посилюють необхідність адаптації облікових практик до ШІ, дозволяючи підприємствам скоротити витрати та покращити точність звітності. Водночас, у країнах з перехідною економікою, як Україна, ця інтеграція набуває особливої актуальності через потреби в цифровізації в умовах економічної нестабільності, де ШІ може стати інструментом для стабілізації фінансових потоків та посилення конкурентоспроможності.

Однією з ключових проблем є ризики автоматизації робочих місць, оскільки ШІ заміщує рутинні завдання в бухгалтерському обліку, такі як введення даних та базовий аналіз, що призводить до скорочення попиту на низькокваліфікованих спеціалістів. Згідно з дослідженнями, до 2030 року автоматизація може вплинути на 45% облікових функцій, спричиняючи соціальні наслідки, зокрема безробіття в секторі [1]. Іншою проблемою є точність даних, де алгоритми ШІ залежать від якості вхідної інформації; помилки в даних можуть призвести до хибних фінансових прогнозів у управлінському обліку, що загрожує прийняттю стратегічних рішень [3]. У податковому обліку виникають етичні питання, пов'язані з упередженістю алгоритмів, конфіденційністю персональних даних та потенційними маніпуляціями для оптимізації податків, що порушує принципи справедливості [4].

В українському контексті ці проблеми посилюються регуляторними змінами, такими як впровадження електронного аудиту та цифрових податкових сервісів Міністерством фінансів України, де нестабільність

економіки, спричинена зовнішніми факторами, ускладнює інтеграцію ШІ. Наприклад, у період економічної кризи ШІ може посилити нерівність доступу до технологій для малих підприємств, що призводить до відставання від міжнародних стандартів [2], [7]. Крім того, відсутність уніфікованих норм щодо ШІ в обліку створює ризики невідповідності міжнародним вимогам, таким як IFRS, де автоматизована звітність вимагає високого рівня прозорості.

Для розв'язання цих проблем пропонується комплекс стратегій, спрямованих на балансування ризиків та переваг ШІ:

- Впровадження AI-інструментів, таких як машинне навчання для автоматизованого аудиту та виявлення аномалій у даних, що підвищує точність бухгалтерського та податкового обліку без значних втрат робочих місць [5].

- Навчання персоналу через програми перепідготовки, фокусуючись на розвитку навичок аналітики даних та етичного використання ШІ, аби перетворити автоматизацію на можливість для підвищення кваліфікації.

- Регуляторні адаптації, включаючи розробку національних стандартів в Україні, узгоджених з ЄС, для забезпечення конфіденційності даних та мінімізації упередженості алгоритмів у податковому обліку.

- Інтеграція міжнародних стандартів, таких як IFRS, з ШІ для стандартизації звітності, що передбачає використання блокчейну та великих даних для прозорості в управлінському обліку [6].

У висновку, інтеграція ШІ трансформує облікові системи, перетворюючи традиційні процеси на динамічні, орієнтовані на дані структури, що сприяє підвищенню ефективності та адаптивності. У контексті України, де економічна нестабільність вимагає швидкої цифровізації, стратегічне використання ШІ забезпечує конкурентоспроможність підприємств, зменшуючи ризики та посилюючи причинно-наслідкові зв'язки між технологіями та фінансовою стабільністю.

Література:

1. Al-Htaybat, K., von Alberti-Alhtaybat, L., & Alhatabat, Z. (2025). *The Impact of Artificial Intelligence on Accounting. Knowledge Management and Sustainability*, 3(1), 1-13. 2. Кравченко, О. (2023). *ACCOUNTING AND FINANCIAL REPORTING IN THE IT SPHERE OF UKRAINE: INTEGRATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE. Financial and credit activity: problems of theory and practice*, 4(51), 257-266. 3. Zhang, C. (2024). *The Impact of Artificial Intelligence in the Accounting Profession. ResearchGate. DOI:*

10.13140/RG.2.2.12345.6789. 4. EY Global. (2025). *How artificial intelligence will empower the tax function.* Отримано з https://www.ey.com/en_gl/insights/tax/how-artificial-intelligence-will-empower-the-tax-function. 5. Zykova, O. (2024). *The Ministry of Finance prioritizes transparency and accountability: digitalization contributes to this process.* Ministry of Finance of Ukraine. Отримано з https://mof.gov.ua/en/news/olga_zykova_the_ministry_of_finance_prioritizes_transparency_and_accountability_to_the_ukrainians_and_international_partners_digitalization_contributes_to_this_process-4689. 6. Zell Education. (2025). *Unpopular Effects of AI & Automation on IFRS Reporting.* Отримано з <https://www.zelleducation.com/blog/what-are-the-effects-of-ai-automation-on-ifrs/>.

Цегелик Б. Т.
студ. гр. ОП-31,
Національний університет «Львівська політехніка».
Науковий керівник – Ясінська А.І.,
к.е.н., доцент кафедри обліку та аналізу

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

Стрімкий розвиток інформаційних технологій, їх постійне удосконалення, зростання функціональних можливостей та впровадження майже у всі сфери діяльності, зумовлює актуальність даної теми дослідження. Використання штучного інтелекту в бухгалтерському обліку відкриває нові можливості задля підвищення ефективності, як для ведення обліку, так і бізнесу загалом. Вплив штучного інтелекту на ведення бухгалтерського обліку, вже навіть сьогодні є суттєвим, через що, фахівці з обліку прогнозують, що в найближчому майбутньому штучний інтелект принесе глобальні зміни в обліковий процес.

Дослідження науковців [1-4] та фахівців-практиків з ведення обліку свідчать, що впровадження і використання штучного інтелекту в облікових операціях є ефективним при вирішенні конкретних завдань, що дає змогу значно знизити кількість рутинної роботи бухгалтерів та фінансових аналітиків. Провідні компанії вже використовують штучний інтелект для швидкого та масштабного аналізу величезних обсягів фінансових даних, що дає можливість в режимі реального часу отримувати інформацію про фінансовий стан бізнесу, а також надає значущу конкурентну перевагу.

На основі узагальнення джерел інформації, можна виокремити наступні переваги впровадження штучного інтелекту в обліковий процес:

виконання конкретних операцій та завдань, виявлення вузьких місць, автоматичне зіставлення платежів і рахунків, виявлення розбіжностей у витратах, формування моделей прогнозування продажів та грошових потоків, генерація щоденних/тижневих ключових показників ефективності роботи персоналу;

зменшення часу для обробляння первинних документів, зниження кількості помилок у проводках, підвищення точності короткострокових прогнозів;

створення персоналізованих бюджетів: автогенерація прогнозів на базі минулих даних та зовнішніх факторів, аналіз відхилень, автоматичний розподіл причин їх виникнення, наприклад, зростання собівартості через зміни ціни на сировину, тощо;

здійснення моніторингу основних показників діяльності: штучний інтелект забезпечує оперативне оновлення й роз'яснення, наприклад, аналізування результативних показників, їх зниження/зростання, сформувані висновки які саме товари чи клієнти стали причиною зміни цих показників;

Однак, попри очевидні переваги, використання штучного інтелекту у бухгалтерському обліку також супроводжується низкою викликів та ризиків для компаній, зокрема:

забезпечення безпеки та конфіденційності даних: потребує забезпечення захищеності під час передачі інформації, створення резервних копій, передбачення підтримки від контрагентів та можливість перенесення даних у разі зміни умов;

встановлення чітких правил та контролю: використання штучного інтелекту дозволяє скоротити час для обробки документів та зменшує кількість помилок, але задля забезпечення ефективності необхідним є постійний контроль та визначення правил;

підготовка даних: створення уніфікованих форматів, встановлення чітких правил перевірки, забезпечити ручну перевірку всіх винятків, доки система не досягне необхідної стабільності;

участь персоналу: проведення навчання для працівників, допрацьовувати алгоритми, формати, процедури задля адаптації системи до реальних потреб компанії;

кібербезпека та захисту конфіденційних фінансових даних: автоматизація процесів збільшує ризики кібератак, особливо при використанні вже готових варіантів, розроблених сторонніми компаніями;

висока вартість початкових інвестицій у впровадження: необхідність висококваліфікованого персоналу спеціально для цих задач, що зумовлює або перенавчати свій персонал або залучати новий, окрім цього висока вартість щодо розробки подібних інструментів для своєї компанії або запровадження вже готових програмних продуктів.

Таким чином, впровадження штучного інтелекту у бухгалтерському обліку відкриває нові можливості задля підвищення ефективності та оптимізації управління фінансами. І попри певні виклики, переваги автоматизації та використання інтелектуальних систем переважають ризики, дозволяючи бізнесу адаптуватися до сучасних умов і зміцнити конкурентні позиції. Штучний інтелект у бухгалтерії вже сьогодні змінює правила гри, і його вплив в майбутньому буде тільки зростати.

Література:

1. *Artificial Intelligence in Accounting: Benefits and Challenges*. [Електронний ресурс]. URL: https://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/51059/1/Zadorozhnyi%20Z-M.%20V..pdf?utm_source
2. *Artificial Intelligence in Accounting: A Complete Guide* [Електронний ресурс]. URL: <https://www.digital-adoption.com/artificial-intelligence-in-accounting/>
3. *Advantages and disadvantages regarding the use of AI in the accounting system*. [Електронний ресурс]. URL: https://www.easmea.com/artificial-intelligence-in-accounting/?utm_source
4. *The impact of artificial intelligence on accounting practices*. [Електронний ресурс]. URL: <https://www.nature.com/articles/s41599-025-05004-6>

Наукове видання

**ОБЛІК, АНАЛІЗ І КОНТРОЛЬ
В УПРАВЛІННІ СУБ'ЄКТАМИ ЕКОНОМІКИ**

**ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
ХІ МІЖНАРОДНОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ
НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

Львів, 6 листопада 2025 р.